

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

**САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА**

Навчально-методичний посібник

За ред. С. П. Миронової

Кам'янець-Подільський, 2018 р.

УДК 378.041: 376 (075.8)

ББК 74.3+74.580я73

М 64

Рекомендовано до друку ухвалою вченої ради
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка, протокол № 6 від 26.06 2018 р.

Рецензенти:

І.В. Дмитрієва – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологій корекційної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

М.О.Супрун – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психокорекційної педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

О.В.Гаврилов – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Колектив авторів

С.П.Миронова (вступ, розділи 1, 5, 7); М.Г.Буйняк (розділ 3); Т.О.Докучина (розділи 2, 4); О.І.Дмитрієва (розділ 6); М.П.Матвєєва (розділ 9), О.В.Чопік (розділ 8).

За загальною редакцією С.П.Миронової

Самостійна робота студентів з дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта: навчально-методичний посібник / / [кол. авторів; за заг. ред. С.П.Миронової]. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. – 144 с.

У навчально-методичному посібнику вміщено загальні методичні рекомендації з самостійної роботи студентів, матеріали для вивчення дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Завданням посібника є надання майбутнім корекційним педагогам організаційно-методичної допомоги у виконанні завдань самостійної роботи, написанні рефератів, підготовці до атестації з дисциплін професійної та практичної підготовки. Посібник адресований також викладачам, які керують самостійною роботою студентів.

ЗМІСТ

Вступ.....	
Перелік умовних скорочень	
1. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	
2. Вступ до спеціальності 016 Спеціальна освіта.....	
3. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога.....	
4. Психологія дитини з порушеннями інтелектуального розвитку (Олігофренопсихологія).	
5. Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)	
6. Історія корекційної педагогіки.....	
7. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності.....	
8. Педагогіка інклюзивної освіти.....	
9. Психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини.....	

ВСТУП

Професійна компетентність педагога є однією з умов забезпечення повноцінної освіти дітей, їхнього розвитку та виховання. Набуття компетентностей починається під час навчання у закладі вищої освіти і продовжується протягом всієї педагогічної кар'єри фахівця. При цьому основою здобуття та підвищення кваліфікації є професійна спрямованість особистості, вміння працювати самостійно й творчо. Саме на формування таких компетентностей орієнтована самостійна робота студентів у закладі вищої освіти.

Повною мірою це стосується й майбутніх корекційних педагогів. Успішність майбутньої професійної діяльності спеціаліста залежить від того, чи готовий він буде набувати та поповнювати свої знання безперервно протягом усього життя, тим більше, що удосконалення фахової майстерності корекційного педагога є і однією з умов підвищення його кваліфікаційного рівня.

Самостійна робота студентів з дисциплін професійної підготовки забезпечує фахову спрямованість навчання, оскільки відповідає кваліфікаційній характеристиці вчителя-дефектолога (корекційного педагога) і планується з розумінням прикладної значущості для майбутньої професії.

Самостійна робота з дисциплін професійної підготовки реально реалізує завдання індивідуалізації навчання, оскільки дозволяє врахувати характерологічні риси особистості студента, темп його діяльності, ступінь оволодіння дисципліною, рівень розвитку професійної готовності, ступінь сформованості загальнонавчальних умінь і навичок. Характер самостійної роботи та види завдань залежать безпосередньо від навчальної дисципліни. Самостійна робота студентів може бути індивідуалізованою за обсягом, змістом, характером виконання, що дозволяє уникнути механічності, формальності у засвоєнні матеріалу та вплинути на становлення і розвиток особистості майбутнього корекційного педагога.

У навчально-методичному посібнику вміщено загальні методичні рекомендації з самостійної роботи студентів, матеріали для вивчення дисциплін професійної підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Авторами посібника є колектив кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти: С.П.Миронова (загальний редактор, вступ, розділи 1, 5, 7); М.Г.Буйняк (розділ 3); Т.О.Докучина (розділи 2, 4); О.І.Дмитрієва (розділ 6); О.В.Чопік (розділ 8), М.П.Матвеева (розділ 9).

Шановні студенти!

Ви гідні оволодіти професійними компетентностями під час навчання. Ми готові до співпраці з Вами. Цей посібник на допомогу Вам - скористайтесь ним!

Бажаємо успіхів у реалізації своїх мрій та можливостей!

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ООП – особливі освітні потреби
ПОРА – порушення опорно-рухового апарату
ДЦП – дитячий церебральний параліч
ІП – інтелектуальні порушення
ІПР – порушення інтелектуального розвитку
ТПМ – тяжкі порушення мовлення
РАС – розлади аутичного спектру
РСА – розлади спектру аутизму
ЗПР – затримка психічного розвитку
ЗВО – заклад вищої освіти
ІРЦ – інклюзивно-ресурсний центр

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ**

Сутність самостійної роботи студентів

Узагальнення літературних джерел та нормативних документів дозволяє нам таке формулювання: **самостійна робота** – це запланована робота студентів, яка виконується за завданнями і при методичному керівництві викладача, проте без його безпосередньої участі.

Самостійна робота передбачає активну розумову діяльність студента, обумовлену виконанням навчального завдання. Характерними ознаками самостійної роботи є наявність завдання і цільової установки на його виконання.

Організація навчального процесу в закладах вищої освіти України передбачає, що час, відведений для самостійної роботи студентів, повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студентів. Згідно цієї вимоги формуються навчальні плани спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Значення самостійної роботи студентів ґрунтується на величезному дидактичному потенціалі цього виду навчальної діяльності студентів. Вона забезпечує формування:

- спрямованості на організацію і реалізацію своєї діяльності без стороннього керівництва і допомоги;
- потреби до поповнення та оновлення знань;
- умінь та навичок техніки самостійної роботи;
- вміння приймати рішення, формувати конкретні завдання залежно від загального напрямку діяльності;
- вміння обирати ефективні методи і засоби вирішення проблем, які виникають у процесі трудової діяльності та у повсякденному житті;
- базових професійних знань, умінь та навичок, на основі яких набуваються нові знання, вміння та навички у майбутньому.

Зміст та характер самостійної роботи обумовлені навчальною та робочими програмами конкретної навчальної дисципліни.

Вимоги до самостійної роботи студентів

1. Усвідомлене ставлення до виконання самостійної роботи.

Самостійна робота студента є основою успішного оволодіння професією. Викладачі мають формувати в студентів мотивацію до самостійної роботи. Водночас студенти повинні розвивати внутрішню потребу до самоорганізації праці та виконання навчальних завдань.

2. Систематичність самостійної роботи.

Виконання навчальних завдань має бути постійним, логічним і безперервним. Важливо використовувати міжпредметні взаємозв'язки.

3. Дотримання послідовності в роботі.

Самостійна робота передбачає поетапність (опишемо нижче), яка гарантує успішність результату.

4. Планомірність та раціональна витрата часу.

Правило спланована робота є більш ефективною; дозволяє студенту зосередитись на виконанні найбільш суттєвих моментів та зекономити час.

5. Добір методів і прийомів роботи згідно з характером навчального завдання.

Студентам варто враховувати, що різні види роботи передбачають і неоднакові методи. До того ж способи виконання завдань залежать і від конкретної навчальної дисципліни.

6. Виконання методичних рекомендацій викладача.

Зазвичай викладачі надають усні чи письмові рекомендації щодо характеру роботи, її послідовності, оформлення, довідкової літератури; демонструють зразки чи приклади. Якщо студент з певної причини не був на занятті, то варто: а) звернутись до викладача за рекомендаціями; б) ознайомитись з письмовими рекомендаціями в бібліотеці, на кафедрі або в системі MOODLE.

Етапи виконання самостійної роботи

I етап – Підготовка студента до виконання завдань:

- психологічна налаштованість на роботу;
- теоретична підготовка;
- орієнтація в завданні та планування роботи.

II етап – Цілеспрямована робота з виконання навчальних завдань:

- вивчення, конспектування та реферування літературних джерел, нормативних документів;
- опрацювання публікацій у фаховій літературі (друкованій чи в мережі Internet);
- проведення дослідів, експериментів;
- виконання практичних завдань - елементів майбутньої професійної діяльності;
- вивчення досвіду роботи закладів чи окремих педагогів тощо.

III етап – Самоаналіз виконаної роботи, її оформлення для звіту викладачу (за потреби).

IV етап – Звіт про виконання самостійної роботи:

- подача рефератів, курсових робіт;
- звітування на практичних і лабораторних заняттях, консультаціях;
- написання модульних контрольних робіт;
- відповіді на семестровому іспиті.

Відповіді на найбільш поширені запитання студентів щодо самостійної роботи

Чи потрібно записувати всю лекцію за викладачем?

Студент фізично не може встигнути записати за викладачем всю лекцію. Такий запис до того ж є недоцільним. Слухаючи лекцію, слід визначати в ній та записувати основні моменти, вагомі висновки. Зазвичай викладач виділяє їх голосом, підкріплює презентацією чи записом на дошці.

Як відпрацювати пропущену лекцію?

Пропущена лекція відпрацьовується на консультації. Форми відпрацювання залежать від навчального предмету: відповіді на запитання; реферат; конспектування літератури тощо.

Чи бувають навчальні дисципліни, з яких не задають завдань для самостійної роботи?

Таких дисциплін наразі немає. Адже організація навчального процесу в закладах вищої освіти України, як і в інших державах, передбачає обов'язкову роботу студентів над засвоєнням матеріалу.

Чому на різних предметах не співпадає характер самостійної роботи?

Характер та зміст роботи в кожній дисципліні відрізняється, адже залежить від її мети та завдань. Саме з огляду на те, які знання й вміння мають бути сформованими у студента, й визначається характер самостійної роботи.

Де виконувати самостійну роботу?

Виконувати самостійну роботу студент може в бібліотеці, в навчальних аудиторіях чи лабораторіях, у базових закладах загальної середньої та дошкільної освіти під час практики, вдома. Головними умовами для цього є зручність, наявність літературних джерел, за необхідності – доступ до мережі Internet.

Де і коли звітувати про виконання самостійних навчальних завдань?

Звіти про виконання завдань відбуваються на практичних заняттях, консультаціях, під час іспиту. В робочій програмі дисципліни зазвичай зазначається, де і яким чином передбачається звіт.

Що таке модульна контрольна робота?

Модульна контрольна робота проводиться з метою перевірки засвоєння студентами певного модуля з дисципліни. Оцінка з цієї контрольної роботи є складовою підсумкової оцінки з дисципліни і впливає на допуск до іспиту чи залік. Кількість модульних контрольних робіт відповідає кількості модулів з дисципліни.

Чому використовують ректорський контроль знань?

Ректорський контроль знань або ректорська контрольна робота проводиться з метою вивчення залишкових знань студентів з дисципліни і проводиться в наступному після іспиту чи заліку семестрі.

Як одержати залік з предмету?

Зазвичай, залік з предмету студент одержує за виконання всіх завдань на практичних і лабораторних заняттях та самостійної роботи з навчальної

дисципліни. Відповідно, якщо студент пропустив заняття, то він має їх «відпрацювати». Тобто, виконати всі необхідні завдання, аналіз результатів яких і дозволить викладачу зарахувати знання та вміння студента.

Що означає диференційований залік?

Диференційований залік, як і звичайний, є формою підсумкового контролю. Проте, у підсумку студент одержує не просто зарахування дисципліни, а кількісну оцінку. Диференційований залік переважно передбачається тоді, коли студенти виконують індивідуальну роботу, наприклад, під час практики чи виконання курсового дослідження.

Що таке семестровий екзамен?

Семестровий екзамен є формою підсумкового контролю компетентностей студента з певної навчальної дисципліни. Проводиться під час екзаменаційної сесії. Перевіряються як знання, так і практичні вміння. Екзамен може відбуватись в усній та письмовій формі; у вигляді тестування за допомогою комп'ютерних технологій.

За яких обставин студента можуть не допустити до екзамену?

Якщо студент пропускав заняття, не виконав практичних завдань і самостійної роботи, не писав модульну контрольну роботу, то він не одержить допуску до екзамену. Так само не допущеним студент буде і в разі незадовільної оцінки за модульну контрольну роботу. Отже, для допуску до екзамену студент має виконати всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом з дисципліни.

Семестрові іспити складаються лише під час сесії?

Так, згідно з навчальним планом складається графік сесії з точним визначенням дати екзаменів. Проте, якщо студент хворів і може надати довідку, то термін сесії для нього буде встановлений індивідуально. Індивідуальний графік може бути дозволений і в разі складних сімейних обставин, що підтверджено документально.

Чи можна перездати екзамен, якщо студента не задовольняє оцінка?

Ні, семестровий іспит не перескладається. У окремих випадках студент може звернутись до ректора із заявою про таку перездачу і обґрунтувати своє прохання. Якщо причини будуть ґрунтовними, керівник закладу дозволить, як виняток, перездати екзамен.

Яка різниця між поняттями: конспект, реферат, тези, курсова робота, стаття?

Конспект – це стисле нотування лекції, літературних джерел. Конспекте використовується студентом для підготовки до занять, виконання завдань самостійної роботи.

Реферат є коротким письмовим викладом основного змісту наукових праць, які проаналізував студент, з висловленням його міркувань щодо аналізованої проблеми у вивчених джерелах. Реферат, який не містить аналізу автора вважається конспектом літературних джерел.

Тези – це стислі положення проведеного дослідження (2 - 3 сторінки), представлені усно або письмово (у збірнику конференції).

Курсова робота – це самостійна навчально-наукова робота дослідницького характеру на основі раніше здобутих знань, спрямована на вивчення певної проблеми із фахової навчальної дисципліни.

Студентська стаття – наукова публікація, у якій висвітлюються результати наукового дослідження студента. Публікація готується під керівництвом наукового керівника; може бути опублікована в збірнику наукових конференцій або інших наукових виданнях для молодих вчених.

Чи можна при підготовці до занять, виконанні самостійних завдань користуватись мережею Internet?

Безсумнівно, при виконанні самостійної роботи студент може користуватись як ресурсом бібліотеки університету, факультету, кафедри, так і мережею Internet. Проте, слід бути обережним, адже непоодинокими є випадки поширення плагіату в цій мережі. Іноді зустрічаються науково не перевірені публікації. В будь-якому разі, студент має здійснювати посилання на використані джерела, в тому числі й у мережі Internet.

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Дисципліна «Вступ до спеціальності 016 Спеціальна освіта» передбачає формування у майбутнього корекційного педагога первинних уявлень про спеціальну освіту, адекватного позитивного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами, готовності здійснювати навчально-виховну та корекційну роботу з дітьми з особливими освітніми потребами. Зміст дисципліни закладає теоретичну основу для вивчення дисциплін загального та спеціального психолого-педагогічного циклу, спеціальних методик.

Тип дисципліни: цикл професійної підготовки (нормативна).

Мета дисципліни: ознайомити студентів із завданнями та понятійно-категоріальним апаратом корекційної педагогіки, особливостями розвитку різних категорій дітей з особливими освітніми потребами, організацією їхнього навчання та виховання у закладах спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні завдання дисципліни:

теоретичні: надати студентам теоретичні знання щодо загальної характеристики різних категорій дітей з особливими освітніми потребами; висвітлити науково-теоретичні основи побудови процесу навчання, виховання та корекції дітей з особливими освітніми потребами;

практичні: сформувати позитивне професійне та загальнолюдське ставлення до дітей з особливими освітніми потребами; готовність фахового здійснювати моніторинг їхнього розвитку, своєчасно виявляти особливі потреби та здійснювати правильний психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами; сформувати у студентів навички та вміння творчо застосовувати професійні знання на практиці; організувати самостійну роботу студентів щодо закріплення та розширення наукових знань з дисципліни та ін.

Результати навчання. За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати:** предмет і завдання корекційної педагогіки і спеціальної психології; види порушень психофізичного розвитку, їх причини, структуру психіки при порушеному розвитку, особливості розвитку різних категорій дітей з особливими освітніми потребами; психолого-педагогічну характеристику дітей та особливості організації їхнього навчання та виховання у закладах спеціальної та інклюзивної освіти.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **вміти:** орієнтуватися в загальнодидактичних та спеціальних поняттях; аналізувати стан державної політики України щодо розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами; визначати структуру порушення та напрямки корекційного впливу при різних нозологіях; визначати ефективні шляхи та засоби профілактики психофізичних порушень; опрацьовувати наукову та методичну літературу з проблем вивчення особливостей розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Методи викладання дисципліни: Вивчення дисципліни ґрунтується на засадах особистісно-орієнтованого навчання, побудові суб'єкт-суб'єктних стосунків із студентами. Використовуються: традиційна та активна лекція, пояснення, бесіда, дискусії, ділові ігри, програмовані та практичні завдання, перегляд відеозаписів тощо.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання корекційної педагогіки

Тема 1.1. Діти з особливими освітніми потребами як об'єкт освіти

Сутність поняття «дитина з особливими освітніми потребами» та сучасні наукові синоніми. Категорії дітей з особливими освітніми потребами. Класифікація порушень психофізичного розвитку. Причини виникнення порушень психофізичного розвитку. Особливості процесу порушеного розвитку.

Тема 1.2. Корекційна педагогіка як наука

Предмет та завдання корекційної педагогіки. Галузі корекційної педагогіки. Зв'язок корекційної педагогіки з іншими науками. Понятійно-категоріальний апарат дисципліни. Сучасні підходи до розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 1.3. Загальна характеристика сучасної системи корекційно-розвиткових послуг

Система закладів для дітей з особливими освітніми потребами. Можливості інтегрованої та інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Принципи психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Організація роботи інклюзивно-ресурсного центру.

Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічна характеристика різних категорій дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 2.1. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху

Роль слуху у розвитку людини. Причини виникнення та класифікація порушень слухової функції. Навчання і виховання дітей з порушеннями слуху у закладах загальної середньої освіти.

Тема 2.2. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору

Порушення зору як психолого-педагогічна проблема. Класифікація порушень зору та причини їхнього виникнення. Навчання і виховання дітей з порушеннями зору в закладах загальної середньої освіти.

Тема 2.3. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення

Основні закономірності розвитку мовлення та причини його порушень. Класифікації порушень мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення. Навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.

Тема 2.4. Психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями

Поняття «порушення інтелекту», основні ознаки, структура порушення. Класифікації порушень інтелекту. Навчання і виховання дітей з порушеннями інтелекту.

Тема 2.5. Психолого-педагогічна характеристика дітей з затримкою психічного розвитку

Сутність, етіологія та класифікація ЗПР. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Навчання і виховання дітей із ЗПР.

Тема 2.6. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

Сутність, етіологія та патогенез порушень опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Тема 2.7. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери

Сутність порушень емоційно-вольової сфери. Відмінність порушень емоційно-вольової сфери від інших порушень психофізичного розвитку. Характеристика різних видів порушень емоційно-вольової сфери. Загальна характеристика завдань психолого-педагогічної корекції.

Рекомендована література

Основна

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений : в 6-ти томах / Л.С. Выготский; под ред. Т.А. Власовой. – М. : Педагогика, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии – 368 с.
2. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посіб. / О.В. Гаврилов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 308 с.
3. Колишкін О.В. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності: навч. посіб. / О.В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 391 с.
4. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвєєва; [за заг. ред. С.П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
5. Синьов В.М. Основи дефектології : навч. посіб. / В.М. Синьов, Г.М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.

Додаткова

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейрон- и патопсихологии / В. М.Астапов. – М. : Международная педагогическая академия, 1994. – 216 с.
2. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха: кн. для учителя / Р.М. Боскис. – М. : Просвещение, 1988. – 128 с.
3. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: поради батькам / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К. : Літера ЛТД, 2008. – 128 с.
4. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності : навчально-методичний посібник / М-во праці та соц. політики України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова ; [заг. ред. В.В. Бурлака

; наук. ред. А.Г. Шевцов ; літ. ред.: Ю.О Уракова, С.І. Пархомов]. – Київ : Герб, 2007. – 288 с.

5. Глоба О.П. Регіональне реабілітаційне середовище як фактор соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями: монографія / О.П. Глоба. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 348 с

6. Гонеев А.Д. Основы коррекционной педагогики: учеб. пособ. / А.Д. Гонеев, Н.И. Лифинцева, Н.В. Ялпаева; под ред В.А. Слостенина. – 2-е изд., перераб. – М. : Академия, 2002. – 272 с.

7. Дефектологічний словник : навч. посіб. / за ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. – К. : МП Леся, 2011. – 528 с.

8. Дитина зі світу тиші : на допомогу батькам нечуючої дитини : наук.-метод посіб. / уклад. Н.А. Зборовська та ін.; за ред. С.В. Кульбіді. – К. : «СПКТБ УТОГ», 2011. – 328 с.

9. Діти з особливими потребами: поради батькам / за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: Наук. світ, 2004. – 232 с.

10. Засенко Н.Ф. Основы сурдопедагогії / Н.Ф. Засенко. – К. : КДП, 1990. – 103 с.

11. Ілляшенко Т. Затримка психічного розвитку дітей: причини виникнення та корекція. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук.-метод. зб. / За ред. Н. Софій, І. Єрмакова та ін. – К. : Контекст, 2000. – 336 с.

12. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі: навч.-метод. посіб. / – Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К. : Думка, 2003. – 155с.

13. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями зору: монографія / за ред. Є.П.Синьової, С.О.Рикова. – К. : Кафедра, 2017. – 320 с.

14. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – 192 с.

15. Исаев Д.Н. Умственная отсталость у детей и подростков / Д.Н. Исаев. – Спб. : Речь, 2003. – 391 с.

16. Колупаєва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук ; М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук, Ін-т спец. педагогії. – К. : Наук. світ, 2010. - 196 с

17. Логопедія: підручник / М.К. Шеремет, В.В. Тарасун, С.Ю. Конопляста, В.О. Кондратенко та ін. ; М-во освіти і науки України ; за ред. М.К. Шеремет. – 3-е вид., перероб. та допов. – К. : Слово, 2014. – 672 с.

18. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки : навч. посіб. / Н.Ю. Максимова. – К. : Либідь, 2011. – 520 с.

19. Мамічева О.В. Психологічні аспекти вивчення інтелектуальної недостатності дітей при ДЦП / О.В. Мамічева // Актуальні питання корекційної освіти. – 2010. – Вип. 1. – С. 215-220.

20. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. / О.В. Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12.07.2017 р. № 545 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.
22. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А.А. Колупаєвої – К. : ТОВ ВПЦ «Літопис –ХХ». – 2010.
23. Рібцун Ю. Мовленнєві порушення: реагуємо вчасно / Ю. Рібцун // Палітра педагога. – 2015. – № 5. – С. 7-9.
24. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: поради батькам / Т.В. Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с.
25. Синьов В.М. Психолого-педагогічні основи дефектології та пенітенціарії / В.М. Синьов. – К. : «МП Леся», 2010. – 779 с.
26. Синьова Є.П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей / Є.П. Синьова. – Київ, 2009. – 212с.
27. Синьова Є.П. Тифлопсихологія: підручник / Є.П. Синьова. – К. : Знання, 2008. – 365 с.
28. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму : монографія / Т.В. Скрипник. – К. : Видавництво «Фенікс», 2010. – 368 с.
29. Софій Н. Інклюзивні ресурсні центри: канадський досвід та Українські реалії / Н. Софій // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. – № 1. – С. 34-40.
30. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / за ред. В.І. Бондаря. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 436 с.
31. Сурдопедагогіка. Хрестоматія / за ред. М.І. Фомічової. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – 262 с.
32. Тарасун В.В. Аутологія: монографія. – К.: «МП Леся», 2014. – 580 с.
33. Федоренко О. Розвиток слухового сприймання у дітей зі зниженим слухом від народження / О. Федоренко // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. – 2011. – № 3. – С. 10-13.
34. Федоренко С.В. Тифлодидактика: навч. посіб. / С.В. Федоренко. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 144 с.
35. Чагарна С.Є. Психологія мотиваційної сфери молодших школярів із порушеннями слуху : монографія / С.Є. Чагарна ; М-во освіти і науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 204 с.
36. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: монографія / А.Г. Шевцов. – К. : МП Леся, 2009. – 484 с.
37. Шульженко Д. Аутизм – не вирок / Д. Шульженко. – Львів : Кальварія, 2010. – 224 с.
38. Яковлева С.Д. Анатомио-фізіологічні та клінічні основи дефектології: навч.посіб. / С.Д. Яковлева. – Херсон, 2004. – 217 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»

Метою самостійної роботи є закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху; розвиток навичок самоосвіти, пізнавальних інтересів, професійної мотивації навчання; виховання відповідального ставлення до навчання за обраною професією.

Завдання самостійної роботи

Тема 1.1. Діти з особливими освітніми потребами як об'єкт освіти

1. Заповнити карту знань «Категорії порушень психофізичного розвитку»
2. Обґрунтувати внесок Л.С.Виготського у теорію і практику спеціальної освіти.

Тема 1.2. Корекційна педагогіка як наука

1. Скласти кросворд із понятійно-категоріального апарату, використовуючи словник.
2. Визначити перспективи розвитку освіти осіб з ООП (корекційної педагогіки).

Тема 1.3. Загальна характеристика сучасної системи корекційно-розвиткових послуг

1. Здійснити порівняльну характеристику особливостей організації навчання в умовах різних типів закладів.
2. Обґрунтувати переваги та бар'єри впровадження інклюзії.
3. Проаналізувати «Положення про інклюзивно-ресурсний центр».

Тема 2.1. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху

1. Заповнити таблицю «Порівняльна характеристика особливостей розвитку дітей з порушенням слуху»

Порівняльна характеристика особливостей розвитку дітей з порушенням слуху

Категорії дітей з порушеннями слуху	Особливості розвитку				
	Мислення	Мовлення	Увага	Емоційно-вольова сфера	Особистість
Нечуючі діти					
Діти зі знизеним слухом					

2. Розробити опорну картку з теми для кожного виду порушення. Орієнтовна схема картки:

- Основні поняття (їхні визначення);
- Класифікація порушень слуху;
- Коротка характеристика видів порушення;

– Заклади освіти.

Тема 2.2. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору

1. Підготувати доповідь (презентацію) про один із видів очних захворювань та описати труднощі зорової орієнтації, які виникають на фоні відповідного захворювання.

2. Заповнити таблицю «Порівняльна характеристика особливостей розвитку дітей з порушенням слуху»

Порівняльна характеристика особливостей розвитку дітей з порушеннями зору

Категорії дітей з порушеннями слуху	Особливості розвитку					Особистість
	Мислення	Мовлення	Сприймання та відчуття	Пам'ять	Емоційно-вольова сфера	
Незрячі діти						
Діти зі зниженим зором						

Тема 2.3. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення

1. Скласти карту знань «Етапи мовленнєвого розвитку дитини від народження до семи років»

2. Скласти карту знань «Заклади для дітей з порушеннями мовлення»

Тема 2.4. Психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Заповнити таблицю «Ступені порушення інтелекту»

Ступені порушення інтелекту

Ступені порушення інтелекту	Позначка в міжнародній класифікації хвороб	Рівень інтелекту	Особливості розвитку
Легкий			
Помірний			
Важкий			
Глибокий			

2. Розробити карту знань «Види порушень інтелекту».

Тема 2.5. Психолого-педагогічна характеристика дітей з затримкою психічного розвитку

1. Визначити основні відмінності ЗПР від порушень інтелекту та типового розвитку.

2. Заповнити порівняльну таблицю особливостей розвитку дітей із ЗПР та легкого ступеня порушення інтелекту.

Особливості розвитку дітей із ЗПР та легкого ступеня порушення інтелекту

Особливості розвитку	Легкий ступінь порушення інтелекту	Затримка психічного розвитку
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мислення		
Мовлення		
Емоційно-вольова сфера		
Поведінка/діяльність		

Тема 2.6. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

1. Підготувати реферат про патологію або захворювання, що призводить до ПОРА. Визначити його вплив на особливості розвитку дітей в цілому?

2. Скласти таблицю «Варіанти психічних розладів, які виникають при наявності ДЦП».

Тема 2.7. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери

1. Навести приклади ситуацій із шкільного життя дитини (або у сім'ї), які можуть травмувати її психіку, призвести до виникнення порушень емоційно-вольової сфери.

2. Підготувати презентацію про один із видів порушення емоційно-вольової сфери та визначити специфічні особливості організації навчання і корекційної роботи.

Оцінювання самостійної роботи проводиться на практичних заняттях та консультаціях. Студенти для виконання завдань самостійної роботи можуть заводити окремий зошит.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»

1. Дайте визначення поняття «дитина з особливими освітніми потребами» та наведіть сучасні наукові синоніми.
2. Назвіть основні категорії дітей з особливими освітніми потребами.
3. Назвіть причини порушень психофізичного розвитку у дітей.
4. Визначте проблеми розвитку властиві всім категоріям дітей з особливими освітніми потребами.
5. Поясніть сутність складної структури порушеного розвитку.
6. Визначте особливості процесу порушеного розвитку.
7. Дайте визначення корекційної педагогіки, назвіть її предмет та завдання.
8. Визначте галузі корекційної педагогіки.

9. Охарактеризуйте зв'язок корекційної педагогіки з іншими науками.
10. Розкрийте сутність основних понять корекційної педагогіки.
11. Охарактеризуйте принципи організації навчання для дітей з особливими освітніми потребами в умовах різних типів закладів.
12. Визначте систему закладів для дітей з особливими освітніми потребами.
13. Визначте завдання роботи інклюзивно-ресурсного центру.
14. Розкрийте поняття інклюзії та інклюзивної освіти.
15. Назвіть переваги та бар'єри впровадження інклюзивної освіти.
16. Охарактеризуйте основні закономірності розвитку мовлення в онтогенезі.
17. Назвіть причини виникнення порушень мовлення.
18. Назвіть клініко-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
19. Назвіть психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
20. Опишіть особливості розвитку дітей з порушеннями мовлення.
21. Охарактеризуйте заклади для дітей з порушеннями мовлення.
22. Розкрийте поняття затримки психічного розвитку як психолого-педагогічної проблеми.
23. Поясніть причини виникнення затримки психічного розвитку.
24. Охарактеризуйте різні види затримки психічного розвитку.
25. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітей із ЗПР.
26. Дайте визначення паралічу, охарактеризуйте функціональні та органічні паралічі.
27. Охарактеризуйте ДЦП та його форми.
28. Охарактеризуйте ДЦП та причини його виникнення.
29. Дайте характеристику поліомієліту та прогресуючих м'язевих атрофій.
30. Охарактеризуйте відносно легкі психічні розлади неспихотичного типу, які виникають при наявності ДЦП.
31. Охарактеризуйте виразні психічні розлади неспихотичного типу, які виникають при наявності ДЦП.
32. Охарактеризуйте спеціальні заклади освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
33. Назвіть причини виникнення порушень слуху.
34. Дайте визначення понять «глухота», «зниження слуху», «пізнооглухлість».
35. Охарактеризуйте особливості мовлення дитини зі зниженим слухом.
36. Назвіть класифікацію порушень слухової функції.
37. Охарактеризуйте спеціальні заклади освіти для дітей з порушеннями слуху.
38. Охарактеризуйте прогресуючі та стаціонарні порушення зорового аналізатора.
39. Назвіть причини виникнення порушень зору.
40. Визначте особливості психічного розвитку незрячих дітей.
41. Визначте особливості психічного розвитку дітей зі зниженим зором.

42. Визначте причини виникнення якісних особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.
43. Назвіть класифікацію порушень зорової функції.
44. Охарактеризуйте спеціальні заклади освіти для дітей з порушеннями зору.
45. Дайте визначення інтелектуальним порушенням, назвіть основні ознаки.
46. Визначте структуру порушеного розвитку при інтелектуальних порушеннях.
47. Охарактеризуйте види інтелектуальних порушень.
48. Визначте відмінність між олігофренією і деменцією.
49. Назвіть ступені інтелектуальних порушень згідно сучасної Міжнародної класифікації хвороб.
50. Охарактеризуйте легкий ступінь інтелектуальних порушень.
51. Охарактеризуйте помірний ступінь інтелектуальних порушень.
52. Охарактеризуйте важкий ступінь інтелектуальних порушень.
53. Охарактеризуйте глибокий ступінь інтелектуальних порушень.
54. Визначте мету різних типів закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями і яким чином вона реалізується.
55. Охарактеризуйте спеціальні заклади освіти для дітей з легким ступенем інтелектуальних порушень.
56. Визначити причини виникнення інтелектуальних порушень.
57. Визначити відмінність порушень емоційно-вольової сфери від інших порушень психофізичного розвитку.
58. Охарактеризуйте недорозвиток емоційно-вольової сфери внаслідок недостатності регулюючої функції лобних відділів кори головного мозку.
59. Дайте характеристику психопатії як порушення емоційно-вольової сфери у дітей.
60. Дайте характеристику неврозів у дітей.
61. Дайте характеристику реактивним станам у дітей.
62. Дайте характеристику конфліктним переживанням у дітей.
63. Охарактеризуйте розлади спектру аутизму у дітей.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОСОБИСТІТЬ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Професійна діяльність та особистість корекційного педагога» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 016 Спеціальна освіта

Тип дисципліни вибіркова (дисципліна вільного вибору студента).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості професійної діяльності та особистості корекційного педагога.

Міждисциплінарні зв'язки: з педагогікою, історією педагогіки, корекційною психопедагогікою, історією корекційної психопедагогіки, педагогічною психологією.

Програма навчальної дисципліни складається з одного **змістового модуля:**

1. Професія корекційного педагога та його особистість.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна діяльність та особистість корекційного педагога» є вивчення студентами засад і сутності професійної діяльності корекційного педагога, структури, особливостей та функцій його педагогічної діяльності, вимог до професійних знань, умінь та особистості фахівця.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Професійна діяльність та особистість корекційного педагога» є:

- засвоєння студентами знань про сутність, функції і структуру професійної діяльності корекційного педагога;
- ознайомлення з професіограмою корекційного педагога;
- засвоєння студентами професійно зумовлених вимог до особистості корекційного педагога;
- формування мотивації до професійного самовиховання;
- засвоєння раціональних методів професійного самовиховання;
- формування позитивної професійної мотивації навчання у закладі вищої освіти за спеціальністю «Спеціальна освіта».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретико-методологічні та нормативно-правові засади педагогічної професії;
- сутність, структуру та стилі педагогічного спілкування;
- структуру та функції професійної діяльності корекційного педагога;
- вимоги до професійних знань та умінь корекційного педагога;
- вимоги до особистості корекційного педагога;
- протипоказання до професії корекційного педагога;
- кваліфікаційну характеристику посади «вчитель-дефектолог»;

- методи професійного самовиховання;
- особливості підготовки корекційних педагогів в Україні та за кордоном.

вміти:

- визначати структуру професійної діяльності корекційного педагога та відмінності її змісту від загальної педагогічної діяльності;
- обирати правильні стилі спілкування з різними учасниками педагогічного процесу;
- обирати правильні стилі поведінки в різних професійних ситуаціях, в тому числі, й конфліктних;
- розвивати в собі професійно спрямовані особистісні якості, передбачені професіограмою корекційного педагога;
- виконувати різні соціальні ролі згідно з вимогами професійної діяльності;
- раціонально організувати свою навчальну діяльність;
- складати програму професійного самовиховання;
- адекватно добирати та застосовувати методи професійного самовиховання.

**Інформаційний обсяг навчальної дисципліни
«Професійна діяльність та особистість корекційного педагога»
Змістовий модуль 1.**

Професія корекційного педагога та його особистість.

Тема 1. Особливості педагогічної діяльності.

Призначення вчителя. Сутність, структура та особливості педагогічної діяльності. Характеристика системи педагогічної діяльності. Вимоги до особистості вчителя.

Тема 2. Професійне спілкування в структурі діяльності педагога.

Спілкування як основа педагогічної діяльності. Сутність педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стилi педагогічного спілкування. Особливості професійного спілкування у фаховій діяльності корекційного педагога.

Тема 3. Особистість корекційного педагога.

Соціальні функції корекційного педагога у сучасному суспільстві. Ретроспектива поглядів українських вчених щодо особистості та професійної діяльності вчителя спеціальної школи. Вимоги до особистості корекційного педагога. Одяг та поведінка корекційного педагога в структурі особистості та педагогічної діяльності. Видатні українські корекційні педагоги минулого та сучасності.

Тема 4. Професіограма корекційного педагога.

Специфіка професійної діяльності корекційного педагога. Функції професійної діяльності корекційного педагога. Характеристика професіограми корекційного педагога: вимоги до особистості фахівця, професійні знання, професійні вміння, протипоказання професії корекційного педагога, професійні шкідливості, кваліфікаційні рівні фахівців. Роль професіограми у професійній підготовці, самоосвіті та підвищенні кваліфікації корекційного педагога.

Тема 5. Підготовка корекційних педагогів у закладах вищої освіти.

Модернізація вищої освіти в Україні згідно з вимогами Болонського процесу. Організація навчальної праці студентів: культура навчальної праці, гігієна та техніка розумової праці, режим дня, наукова робота студентів у системі професійної підготовки. Підготовка корекційних педагогів в Україні. Диференціація підготовки працівників для роботи з людьми, що мають порушення психофізичного розвитку, за кордоном.

Тема 6. Професійне самовиховання корекційного педагога.

Самовиховання в системі підготовки майбутніх корекційних педагогів. Методи професійного зростання корекційного педагога. Професійні кризи у педагогічній діяльності, шляхи їх профілактики та подолання. Поняття про професійні деформації у педагогічній діяльності, їх основні ознаки.

Рекомендована література

Основна література

1. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник / Г.М.Мешко. – К.: Академвидав, 2012. – 200 с.

2. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2015. – 256 с.

3. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» № 665 від 01 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // https://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-11-01/1672/nmon_665_01062013.doc&embedded=false

5. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 443 с.

6. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник / М.М.Фіцула. – Тернопіль: навчальна книга «Богдан», 2003. – 214 с.

Рекомендована література

1. Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу // Вища освіта України. – 2004. - № 1. – С. 5 – 9.

2. Бондар Вол.І. Дидактико-психологічна концепція реалізації освітньо-професійних програм підготовки вчителя // Вища освіта України. – 2004. - № 1. – С. 66 – 68.

3. Введение в педагогическую деятельность: Уч. пособие для студ. высш. пед. уч. заведений /А.С. Роботова, Т.В. Леонтьева, И.Г. Шапошникова и др. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. - 208с.

4. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. Авт. колектив: М.Ф.Степко, Я.Я.Болубаш, В.Д.Шинкарук, В.В.Грубінко, І.І.Бабин. – К.: Освіта, 2004. – 384 с.

5. Державна програма “Вчитель” // Освіта України. – 2002. - №27. – С.1-7.
6. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Изд. центр «Академия», 2002. – 208 с.
7. Кукушин В.С. Введение в педагогическую деятельность: Учеб. пос. – Ростов н/Д: МарТ, 2002. – 224 с.
8. Миронова С.П. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності педагога – дефектолога // Дефектологія. – 2004. - № 2. – С. 11-14.
9. Миронова С.П. Підготовка студентів - корекційних педагогів до подальшого професійного вдосконалення // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 258: Педагогіка та психологія. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 132 – 140.
10. Миронова С.П. Самостійна робота студентів-дефектологів як основа особистісно орієнтованої професійної освіти // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного пед.університету ім. Г. Сковороди: Науково-теоретичний часопис. – Переяслав – Хмельницький, 2003. – С. 342 – 347.
11. Никитина Н.Н., Железнякова О.М., Петухов М.А. Основы профессионально – педагогической деятельности: Уч. пос. для студ. учр. сред. проф. образ. – М.: Мастерство, 2002. – 228 с.
12. Освітні технології: Навч. метод. посіб. /О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 255 с.
13. Панок В.Г. Основні напрями професійного становлення особистості практичного психолога у вищій школі // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. - № 4. – С. 14 – 17.
14. Підготовка майбутнього вчителя: Зміст та організація: Навч. пос. / О.Г. Мороз, В.О.Сластьонін, Н.І. Філіпенко. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 1997. - 168с.
15. Пінчук Ю.В. Професійна компетентність вчителя-логопеда: Дисерт. ... канд. пед. наук.- К., 2005. – 201 с.
16. Решетников П.Е. Нетрадиционная технологическая система подготовки учителей: рождение мастера: Кн. для препод. высш. и средн. пед. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 304 с.
17. Руденко Л.М. Принципи та етапи медичної підготовки корекційного педагога // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: Серія соціально-педагогічна. Випуск VI / Відп. ред. В.І.Співак. Упорядник О.В.Гаврилов. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. – С. 43 - 46
18. Руденко Л.М. Рівні спеціальної медичної підготовки в процесі професійного становлення вчителя-дефектолога // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. наукових праць. – Випуск 3. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2005. – С. 112 – 119.

19. Скульський Р.П. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості: [Монографія]. – К.: Вища школа, 1992. – 135 с.

20. Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. – К.: Магістр -S, 1998. – 200 с.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є семестровий екзамен.

Засоби діагностики успішності навчання

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: опитування, виконання практичних завдань, самостійна робота, модульна контрольна робота.

САМОСТІЙНА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОСОБИСТІТЬ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА»

Метою самостійної роботи студентів з дисципліни «Професійна діяльність та особистість корекційного педагога» є розширення та поглиблення знань з основних тем змістового модуля; формування умінь до здійснення самоаналізу власної особистості; формування позитивної професійної мотивації навчання у закладі вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

№ з/п	Назва теми змістового модуля	Форми контролю самостійної роботи	Література
1	Тема 1. Особливості педагогічної діяльності.	Реферат	Б.: 1; 5 Д.: 3; 7; 11; 20.
2	Тема 2. Професійне спілкування в структурі діяльності педагога.	Реферат	Б.: 1; 5 Д.: 3; 6; 7; 11; 12; 13; 20.
3	Тема 3. Особистість корекційного педагога.	Реферат, перевірка виконання індивідуальних завдань	Б.: 2; 3 Д.: 13; 15;
4	Тема 4. Професіограма корекційного педагога.	Результати самодіагностики	Б.: 2; 3; 4 Д.: 8; 17; 18.
5	Тема 5. Підготовка корекційних педагогів у закладах вищої освіти.	Співбесіда, реферат	Б.: 2; 3 Д.: 1; 2; 4; 5; 16.
6	Тема 6. Професійне самовиховання корекційного педагога.	Перевірка виконання індивідуальних завдань	Б.: 1; 3; 5 Д.: 4; 10; 14; 19

Перелік завдань для самостійної роботи з дисципліни «Професійна діяльність та особистість корекційного педагога»

Тема 1. Особливості педагогічної діяльності.

Тематика рефератів:

1. Методи і форми педагогічної діяльності.

2. Стилї педагогічної діяльності.
3. Педагогічне покликання і педагогічні здібності.
4. Педагогічна майстерність і шляхи оволодіння нею.
5. Педагогічна творчість та її ознаки.
6. Вимоги до особистості вчителя на сучасному етапі.
7. Поняття про педагогічну культуру вчителя та її рівні.
8. Професійна етика і педагогічний такт учителя.
9. Поняття про професійну компетентність учителя, її структура.

Завдання для практичного виконання:

1. Підготувати твори на теми: «Мій улюблений учитель», «Мій ідеал учителя сучасної школи», «Образ учителя в українській художній літературі».

2. Розв'язання педагогічних задач.

Задача 1. В учительській точилася розмова про труднощі вчительської праці, критерії її оцінювання. Думки були різними. Одні говорили, що вчитель тоді вчитель, коли він блискуче знає свій предмет. Інші стверджували, що тільки той учитель - майстер, хто вільно володіє формами позаурочної роботи. Треті віддавали пріоритет умінню працювати з батьками, казали, що це найскладніша ділянка учительської роботи. А ще була така думка: треба навчити дитину вчитися все життя, тому головне в учителя - його методичний багаж. Дехто вважав, що найважливіший показник якості вчителя - його кругозір.

Раптом Єлизавета Михайлівна шумно склала зошити, окуляри і тоном, який свідчив, що висловлювання вчителів зачепили її самолюбство, голосно сказала:

- А я вважала і вважаю, що головне в учителіві - це сумлінність. - І після невеликої паузи продовжувала: - Я ось всі двадцять п'ять років першою приходжу в школу і останньою йду. Я всю себе віддаю дітям.

Підійшовши до дверей, вона рішуче повторила:

- Треба всього себе віддавати дітям - ось що робить учителя Учителем!

У цей момент Анатолій Миколайович, молодий фізик, додав:

- А ще треба мати що віддавати!

Дискусія в учительській на цьому не скінчилася. Літня вчителька Софія Павлівна, котра досі не брала участі в розмові, зітхнувши, промовила:

- Якість нашої роботи, а отже, нашу компетентність і сумлінність можна визначити лише за результатами нашої роботи - яких дітей випустили ми в життя, ким і якими вони стали. Серед моїх, наприклад, два академіки, один у загоні космонавтів, троє докторів наук, четверо артистів, п'ять педагогів, суддя, навіть заступник міністра є, а вже інженерів, лікарів, журналістів, робітників - не злічити.

- Софіє Павлівно, а скількох ви не врятували? - раптом запитав Анатолій Миколайович.

- Як це - не врятувала? Від чого не врятувала? - не відразу зрозуміла колега.

- Ну, скільки тих, хто спився чи опинився на лаві підсудних? Або тих, які вирости поганими людьми?

Софія Павлівна без образи сприйняла запитання молодого вчителя.

- А ви маєте рацію. Я ніколи не рахувала тих, кого не врятувала. Є, мабуть, і такі. Мені, як і іншим, завжди приємно було працювати із сильними, здібними, яскравими дітьми, які самі хотіли вчитися. За ними когось, напевно, і прогавила. Мабуть, якби кожен учитель за роки роботи в школі врятував хоча б одну долю, то в країні не було б негідників і підлих людей.

1. Що ж головне в діяльності вчителя?
2. Хто з учителів має рацію?
3. Поясніть вислів: "Учитель продовжує себе в дітях".

Задача 2.

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді або вкажіть свій. Відповідь обґрунтуйте.

На уроці учень несподівано запитує: "Ольго Петрівно, а яка у Вас зарплата?". Що відповісти:

- а) пожартувати: "Це комерційна таємниця";
- б) відповісти чесно: "Невелика";
- в) відповісти з гідністю: "Не велика і не маленька, але мені вистачає";
- г) відповісти питанням на питання: "А чому це тебе цікавить?";
- г) розіграти здивування: "Ну і запитання у тебе! Запитай що-небудь простіше!";
- д) сміливо й відверто назвати суму - нехай діти знають і, можливо, вам поспівчують;
- е) вдати, що ви не почули запитання; є) ваш варіант відповіді?

Що означає для педагога гідно вийти із ситуації?

Задача 3.

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді або вкажіть свій. Відповідь обґрунтуйте.

Молода вчителька організувала у школі гурток біології. Учні з різних класів потягнулись до неї. Одного разу на занятті гуртка одна учениця несподівано сказала: "Приходьте у наш клас вести уроки біології, будь ласка! А то вчителька у нас - просто жах".

Що відповісти:

- а) сухо сказати: "Марійко, я була про тебе кращої думки";
- б) сказати: "Ось вивчите мене краще, і будете так само критикувати перед іншими вчителями";
- в) скромно пояснити: "Не можу, кожен з нас робить свою справу; у мене й так велике навантаження";
- г) розтлумачити дітям: "Заняття в гуртку для вас - за бажанням, тому цікаві, а обов'язкові уроки, хто б їх не проводив, такими бути не можуть";
- г) висловити невдоволення: "У яке становище ви мене ставите перед колегою? Будемо вважати, що я цього не чула";
- д) весело відгукнутися: "Чудова ідея, треба буде поговорити із завучем";
- е) вдати, що ви не почули або не зрозуміли, а згодом обов'язково розповісти колезі, що говорять про неї учні;
- є) ваш варіант відповіді? Що таке професійна етика?

Чи можна з учнями обговорювати іншого вчителя, його діяльність? Чи можна

возвеличувати себе за рахунок приниження іншого? Чому?

Задача №4.

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді або вкажіть свій. Відповідь обґрунтуйте.

На уроці учениця нагадує вчительці: "Ірино Петрівно, на попередньому уроці Ви обіцяли, що розкажете нам...". Учителька зовсім забула про свою обіцянку і виконати її не готова.

Як бути:

- а) упевнено сказати: "Звичайно, звичайно, тільки сьогодні у нас на це не вистачить часу. Давайте я вам розповім на наступному уроці";
- б) рішуче заявити: "Поговоримо про це після контрольної - тоді у нас і часу буде більше";
- в) сказати здивовано: "Розповісти? Ні, сьогодні ви не настільки добре працюєте на уроці, щоб я робила вам такі подарунки!";
- г) здивуватися: "Щось не пам'ятаю, щоб я вам таке обіцяла, але, якщо вам цікаво, то на наступному уроці поговоримо про це";
- г) чесно зізнатися, що забула про свою обіцянку, попросити вибачення і сказати, що наступного разу обов'язково її виконаєте;
- д) ваш варіант відповіді?

Чи допустимо педагогові визнавати свої помилки перед учнями? А може, варто вдатися до хитрощів? Відповідь обґрунтуйте. Як педагогу відновити втрачене довір'я учнів?

3. За психодіагностичною методикою «Мотиви вибору професії» визначити власні домінуючі мотиви вибору професії корекційного педагога.

Тема 2. Професійне спілкування в структурі діяльності педагога.

Тематика рефератів:

1. Культура спілкування педагога.
2. Передумови продуктивного спілкування.
3. Особливості спілкування вчителя з батьками учнів.
4. Особливості спілкування вчителя з педагогічним колективом.
5. Особливості спілкування вчителя з учнями.

Завдання для практичного виконання:

1. За допомогою психодіагностичних методик визначити власний стиль педагогічного спілкування та рівень комунікативних здібностей.

Тема 3. Особистість корекційного педагога.

Тематика рефератів:

1. Професійна діяльність та особистість Л.С.Виготського.
2. Професійна діяльність та особистість І.Г.Єременка.
3. Професійна діяльність та особистість Г.М.Дульнева.
4. Професійна діяльність та особистість Г.М.Мерсіянової.
5. Професійна діяльність та особистість В.М.Синьова.
6. Професійна діяльність та особистість В.І.Бондаря.
7. Професійна діяльність та особистість Є.П.Синьової.
8. Професійна діяльність та особистість С.П.Миронової.
9. Професійна діяльність та особистість М.П.Матвєєвої.

10. Професійна діяльність та особистість О.В.Гаврилова.

Завдання для практичного виконання:

1. Підготувати презентацію іміджу сучасного корекційного педагога (форма презентації за вибором).

2. Розробити програму діагностики особистісних якостей корекційного педагога (форма роботи – групова (4-5 осіб)).

Тема 4. Професіограма корекційного педагога.

Завдання для практичного виконання

1. Проаналізувати кваліфікаційну характеристику посади «вчитель-дефектолог».

2. Запропонувати програму іспиту чи тестування для визначення професійної придатності студентів вашої групи до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

3. Здійснити самоаналіз власної відповідності професіограмі корекційного педагога (форма представлення результатів – письмова).

4. На основі програми діагностики особистості корекційного педагога здійснити самодіагностику рівня розвитку особистісних якостей.

Тема 5. Підготовка корекційних педагогів у закладах вищої освіти.

Тематика рефератів:

1. Досвід та особливості підготовки корекційних педагогів у закордонних закладах вищої освіти.

2. Роль педагогічної практики у підготовці майбутнього корекційного педагога.

3. Роль дисциплін загальної підготовки у професійній підготовці майбутнього вчителя.

4. Участь студентів у науково-дослідницькій роботі.

Тема 6. Професійне самовиховання корекційного педагога.

Завдання для практичного виконання:

1. Написати твір на тему «Що в моєму характері мені допоможе і що може перешкодити стати хорошим корекційним педагогом?»

2. Розробити програму самовиховання відповідно до визначеної структури:

1) Назва програми.

2) Мета програми.

3) Завдання програми.

4) Основні напрямки програми.

5) Методи самовиховання.

6) Прогнозовані результати.

3. Підібрати проблемні ситуації, які б стосувалися процесу самовиховання майбутніх корекційних педагогів (для подальшого обговорення у групі).

Програма семестрового екзамену

Екзаменаційні білети з дисципліни «Професійна діяльність та особистість корекційного педагога» містять два теоретичних та одне практичне завдання. Теоретична підготовка студентів здійснюється за такими питаннями:

1. Охарактеризуйте соціальне призначення професії вчителя.
2. Дайте визначення поняття «педагогічна діяльність» та охарактеризуйте її компоненти.
3. Визначте сутність та особливості педагогічної діяльності.
4. Охарактеризуйте структурні компоненти системи педагогічної діяльності.
5. Дайте характеристику стилів педагогічної діяльності.
6. Функції вчителя та їх характеристика.
7. Охарактеризуйте особливості становлення вчительської професії.
8. Характеристика вимог, які висуваються до особистості вчителя.
9. Спілкування як основа педагогічної діяльності.
10. Сутність та структура педагогічного спілкування.
11. Дайте характеристику стилів педагогічного спілкування.
12. Педагогічні здібності та їх значення у становленні майбутнього вчителя.
13. Педагогічна творчість та її значення у професійній діяльності корекційного педагога.
14. Характеристика соціальних функцій корекційного педагога в сучасному суспільстві.
15. Розкрийте ретроспективу поглядів українських вчених щодо особистості та професійної діяльності вчителя спеціальної школи.
16. Вимоги до особистості корекційного педагога.
17. Одяг та поведінка педагога в структурі особистості та педагогічної діяльності.
18. Професіограма та її роль у підготовці педагогічних працівників.
19. Охарактеризуйте структурні компоненти професіограми корекційного педагога.
20. Характеристика педагогічної діяльності корекційного педагога.
21. Особливості підготовки корекційних педагогів в Україні.
22. Специфіка підготовки корекційних педагогів за кордоном.
23. Модернізація системи вищої освіти в Україні відповідно до вимог Болонського процесу.
24. Форми організації навчально-виховного процесу у ВНЗ.
25. Особливості організації навчальної праці студента ВНЗ.
26. Наукова робота студентів у процесі професійної підготовки.
27. Роль педагогічної практики у становленні особистості та формуванні професійної компетентності майбутнього корекційного педагога.
28. Сутність професійного самовиховання майбутнього корекційного педагога.
29. Охарактеризуйте умови і чинники професійного самовиховання.
30. Самопізнання як передумова самовиховання майбутнього корекційного педагога.
31. Самовиховання майбутнього вчителя як система.
32. Характеристика методів самовиховання.

33. Характеристика програми самовиховання (на основі власної програми).
34. Зміст та методи професійного зростання педагога.
35. Поняття про професійну компетентність та її роль.
36. Професійні кризи у педагогічній діяльності, шляхи їх профілактики та подолання.
37. Поняття про професійні деформації у педагогічній діяльності, їх основні ознаки.
38. Опишіть професійну діяльність та особистість Л.С.Виготського.
39. Опишіть професійну діяльність та особистість І.Г.Єременка.
40. Опишіть професійну діяльність та особистість Г.М.Дульнева.
41. Опишіть професійну діяльність та особистість Г.М.Мерсіянової.
42. Опишіть професійну діяльність та особистість В.М.Синьова.
43. Опишіть професійну діяльність та особистість В.І.Бондаря.
44. Опишіть професійну діяльність та особистість С.П.Миронової.
45. Опишіть професійну діяльність та особистість М.П.Матвєєвої.
46. Опишіть професійну діяльність та особистість О.В.Гаврилова.

ПСИХОЛОГІЯ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ (ОЛІГОФРЕНОПСИХОЛОГІЯ)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

«Психологія дитини з інтелектуальними порушеннями» є однією з основних дисциплін, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього корекційного педагога. Вивчення дисципліни передбачає формування стійких уявлень про закономірності психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями та розуміння психологічних механізмів корекції їхнього психічного розвитку для ефективною реалізації завдань навчання та виховання. Зміст дисципліни базується на дисциплінах медичного і загального психолого-педагогічного циклу, та в свою чергу є основою для вивчення дисциплін спеціального психолого-педагогічного циклу та спеціальних методик.

Тип: цикл професійної підготовки (нормативна).

Мета курсу: ознайомити студентів із своєрідністю психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями; формувати вміння забезпечувати умови оптимального психічного розвитку дітей; виховувати гуманне ставлення до дітей з інтелектуальними порушеннями.

Основні завдання дисципліни:

теоретичні: формувати знання про психологічну сутність інтелектуальних порушень; їхній вплив на психічний розвиток дитини; психологічні основи організації корекційно спрямованого навчання та виховання дітей з інтелектуальними порушеннями;

практичні: формувати вміння та навички психолого-педагогічної оцінки особливостей розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями; враховувати типові та індивідуальні психологічні особливості дітей з інтелектуальними порушеннями у процесі навчання та виховання; корекції порушень пізнавальної, емоційно-вольової та особистісної сфер дитини з інтелектуальними порушеннями.

Результати навчання. За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати:** сутність, ознаки, види та ступені інтелектуальних порушень; особливості пізнавальної, емоційно-вольової та особистісної сфер дітей з інтелектуальними порушеннями; психологічні основи корекційно спрямованого навчання та виховання учнів з інтелектуальними порушеннями.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **вміти:** визначати індивідуально-психологічні особливості дітей з інтелектуальними порушеннями та враховувати їх при організації навчально-виховного процесу; визначати шляхи, добирати доцільні методи та прийоми корекційного впливу.

Методи викладання дисципліни: Вивчення дисципліни ґрунтується на засадах особистісно-орієнтованого навчання, побудові суб'єкт-суб'єктних стосунків із студентами. Використовуються: традиційна та активна, лекція, бесіда, пояснення, дискусії, розв'язання педагогічних ситуацій, практичні завдання, презентації, перегляд відеозаписів та ін.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології дитини з інтелектуальними порушеннями

Тема 1.1. Психологія дитини з інтелектуальними порушеннями як галузь психологічної науки

Предмет та завдання психології дитини з інтелектуальними порушеннями. Галузі спеціальної психології. Зв'язок психології дитини з інтелектуальними порушеннями з іншими науками: з медичними дисциплінами, з загальною та спеціальною педагогікою, загальною та віковою психологією, філософією та ін. Методи та принципи дослідження у психології дитини з інтелектуальними порушеннями. Особливості використання психологічних методів для оцінки психічного розвитку дитини з інтелектуальними порушеннями.

Тема 1.2. Розвиток психології дитини з інтелектуальними порушеннями як науки

Медичний та педагогічний напрями вивчення інтелектуальних порушень (Ж. Ескіроль, Ж. Ітар, Е. Сеген та ін.). Психометричний напрям вивчення інтелектуальних порушень. Внесок Л. Виготського у розвиток спеціальної психології. Поняття про соціальну природу порушення та його компенсацію. Складна структура порушеного розвитку. Поняття про зони актуального та найближчого розвитку. Розвиток психології дитини з інтелектуальними порушеннями у XX-XIX ст. Сучасна проблематика психології дитини з інтелектуальними порушеннями.

Тема 1.3. Характеристика інтелектуальних порушень

Сутність, ознаки та структура інтелектуальних порушень. Причини виникнення інтелектуальних порушень: пренатальні, натальні, постнатальні; екзогенні, ендогенні. Характеристика олігофренії та деменції. Психологічна характеристика ступенів інтелектуальних порушень.

Тема 1.4. Психологічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями

Класифікація олігофренії за М. Певзнер. Неускладнена олігофренія. Олігофренія ускладнена порушеннями нейродинаміки: переважання збудження над гальмуванням, переважання гальмування над збудженням, слабкість процесів збудження та гальмування. Олігофренія ускладнена порушеннями емоційно-вольової сфери: лобний та психопатоподібний синдроми. Олігофренія ускладнена сенсомоторними порушеннями: зору, слуху, мовлення, опорно-рухового апарату. Резидуальна деменція: деменція, що виникла через нейроінфекцію, травматична деменція. Плинна деменція через гідроцефалію, сифіліс головного мозку, ревматизм ЦНС; епілептична та шизофренічна деменції.

Тема 1.5. Загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями

Спільні закономірності психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями та типовим розвитком. Своєрідність психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

Особливості психічного розвитку дітей-олігофренів у ранньому дитячому віці, проходження кризи трьох років. Особливості психічного розвитку дошкільників-олігофренів. Особливості ігрової діяльності дітей інтелектуальними порушеннями. Характеристика рівня психологічної готовності до школи та особливості навчальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку. Особистісний розвиток підлітків з інтелектуальними порушеннями.

Змістовий модуль 2. Характеристика пізнавальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями

Тема 2.1 . Мислення дітей з інтелектуальними порушеннями

Властивості та операції мислення дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості основних видів мислення дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості наочно-образного мислення. Поява елементів вербально-логічного мислення. Формування уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, міркувати. Психологічна оцінка розвитку та методи корекції мислення дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.2. Відчуття та сприймання дітей з порушеннями інтелекту

Особливості аналізаторної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями. Пороги чутливості. Властивості сприймання при інтелектуальних порушеннях. Порушення системності, цілісності, вибірковості, обсягу сприймання. Особливості сприймання кольору, форми, величини, простору і часу при інтелектуальних порушеннях. Психологічна оцінка розвитку та корекція сприймання дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.3. Увага дітей з інтелектуальними порушеннями

Мимовільна та довільна увага дітей з інтелектуальними порушеннями. Властивості уваги при порушеннях інтелекту: обсяг, стійкість, розподіл, переключення. Психологічна оцінка розвитку уваги дітей з інтелектуальними порушеннями. Корекція порушень уваги .

Тема 2.4. Особливості пам'яті дітей з інтелектуальними порушеннями

Особливості процесу запам'ятовування учнів з інтелектуальними порушеннями: мимовільне та довільне запам'ятовування. Умови підвищення ефективності мимовільного та довільного запам'ятовування. Обсяг пам'яті. Механічне та осмислене запам'ятовування. Характеристика зберігання та забування у дітей з інтелектуальними порушеннями. Умови ефективності зберігання. Особливості процесу відтворення у дітей з інтелектуальними порушеннями. Психологічна оцінка розвитку та корекція пам'яті дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.5. Мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями

Характеристика усного мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями. Причини недорозвитку мовлення. Особливості експресивного усного мовлення та звуковимови. Особливості лексики. Граматична будова мовлення дітей при інтелектуальних порушеннях. Особливості імпресивного мовлення у дітей при інтелектуальних порушеннях. Фонематичне сприймання.

Розуміння мовленнєвих інструкцій. Особливості регулюючої функції мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Писемне мовлення учнів з інтелектуальними порушеннями. Причини порушення писемного мовлення. Характеристика процесів читання та письма при порушеннях інтелекту. Методи оцінки сформованості та шляхи корекції мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.

Змістовий модуль 3. Характеристика особистості та діяльності дитини з інтелектуальними порушеннями

Тема 3.1. Особистість учня з інтелектуальними порушеннями

Потребово-мотиваційна сфера дітей з порушеннями інтелекту. Характеристика «Я-концепції» та причини її недорозвитку при інтелектуальних порушеннях. Особливості та рівні сформованості «Я-образу» при порушеннях інтелекту. Самооцінка та рівень домагань. Особливості формування характеру. Психологічна оцінка розвитку та корекція особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 3.2. Особливості емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями

Причини недорозвитку емоцій у дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості розвитку емоцій почуттів в учнів з інтелектуальними порушеннями. Характеристика волі при інтелектуальних порушеннях. Психологічна оцінка розвитку емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями. Формування довільності психічних процесів.

Тема 3.3. Психологічна характеристика діяльності та мотивації учнів з інтелектуальними порушеннями

Сутність діяльності як основної форми активності людини. Особливості діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями. Мотиваційний, змістовий, та організаційно-операційний аспекти діяльності школярів з інтелектуальними порушеннями. Ставлення та мотивація до навчання учнів з інтелектуальними порушеннями. Формування мотивації навчання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини : підручник / В.М. Синьов, М.П. Матвєєва, О.П. Хохліна. – К. : Знання, 2008. – 359 с
2. Спеціальна психологія. Тексти : навч. посіб. / за ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 1999. – Ч. 1. – 158 с.
3. Спеціальна психологія. Тексти : навч. посібник / за ред. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2001. – Ч. II. – 140 с.
4. Стадненко Н.М. Нариси з олігофренопсихології / Н.М. Стадненко, М. П.Матвєєва, А.Г. Обухівська ; за заг. ред. Н.М. Стадненко. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002. – 200 с.

Додаткова

11. Астапов В.М. Психология детей с нарушениями и отклонениями психического развития / В.М. Астапов, Ю.В. Микадзе. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 384 с.
12. Бгажнокова И.М. Психология умственно отсталого ребенка: учеб.-метод. пособ. – М. : Просвещение, 1987. – 96 с.
13. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. / В.Й. Бочелюк, А.В. Турубарова – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
14. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
15. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посіб. / О.В. Гаврилов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 308 с.
16. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційної спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» / І.В. Гладченко. – К., 2012. – 112с.
17. Докучина Т.О. Мотивація навчання розумово відсталих учнів молодших класів / Т.О. Докучина // Проблеми вищого образования лиц с особыми потребностями. – 2014. – №1–2. – С. 41-45.
18. Докучина Т.О. Результати дослідження мотивації досягнення успіху розумово відсталих учнів молодших класів у навчально-виховній діяльності / Т.О. Докучина // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : Зб. наукових праць. – К. : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – Вип. 23. – С. 69-72.
19. Забрамная С.Д. Психолого-педагогическая диагностика умственного развития детей : учеб. / С.Д. Забрамная. – 2-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1995. – 112 с.
20. Заїка Є.В. Ігровий тренінг пізнавальних процесів учнів : ігри та вправи : навч. посіб. / Є.В. Заїка. – Харків. : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013. – 256 с.
21. Исаев Д.Н. Умственная отсталость у детей и подростков / Д.Н. Исаев. – СПб. : Речь, 2003. – 391 с.
22. Катаева А.А. Дидактические игры и упражнения в обучении умственно отсталых дошкольников : кн. для учителя / А.А. Катаева, Е.А. Стребелева. – М. : Просвещение, 1991. – 191 с.
23. Матвеева М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку / М.П. Матвеева, С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський, 2005. – 164с.
24. Косарева О.І. Розвиток пізнавальних процесів дітей з розумовою відсталістю / О.І. Косарева // Наукові записки РДГУ. – 2014. – Вип. 10. – С. 36-38.
25. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М. Стадненко, Т.Д. Ілляшенко, Л.В. Борщевська, А.Г. Обухівська. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1998. – 144 с.
26. Міжнародна класифікація хвороб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mkh10.com.ua/>.

27. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / В.Ф. Моргун, І.Г. Тітов. – К. : Слово, 2009. – 464 с.
28. Пахомова Н.Г. Спеціальна психологія / Н.Г. Пахомова, М.М. Кононова – Полтава : АСМІ, 2015 – 389 с.
29. Певзнер М.С. Дети-олигофрены / М.С. Певзнер. – М. : АПН РСФСР, 1969. – 486 с.
30. Петрова В.Г. Психология умственно отсталых школьников : учеб. пособ. / В.Г. Петрова, И.В. Белякова. – М. : Академия, 2002. – 160 с.
31. Психодіагностика розвитку дошкільників: ранній та молодший вік. / В.О. Крамченкова. – Харків : Ранок, 2013. – 160 с.
32. Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия в 2 т / под ред. В. В. Лебединского, М. К. Бардышевской. – М : Высш. шк., 2002. – Т. 1. – 744 с.
33. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / за наук. ред. Л.А. Федорович; укладачі О.В. Гніту, І.В. Макаренко, Л.А. Федорович. – Кременчук: [Християнська Зоря](#), 2008.– 217с.
34. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника : учеб. пособ. / С.Я. Рубинштейн. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1986. – 192 с.
35. Синьов В.М. Психолого-педагогічні основи дефектології та пенітенціарії / В.М. Синьов. – К. : МП Леся, 2010. – 779 с.
36. Специальная психология: учеб. пособ. / В.И. Лубовский, Т.В. Розанова, Л.И. Солнцева и др.; под ред. В.И. Лубовского. – 2-е изд., испр. – М. : Академия, 2005. – 464 с.
37. Шипицына Л.М. Необучаемый ребенок в семье и обществе. Социализация детей с нарушением интеллекта / Л.М. Шипицына. – Санкт-Петербург : Речь, 2005.– 477 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ (ОЛІГОФРЕНОПСИХОЛОГІЯ)»

Метою самостійної роботи є закріплення та узагальнення знань про особливості психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, методи психологічної оцінки та корекції психічного розвитку цієї категорії дітей; закріплення навичок самоосвіти, професійної мотивації навчання; виховання відповідального ставлення до навчання за обраною професією, емпатії.

Завдання самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології дитини з інтелектуальними порушеннями

Тема 1.1. Психологія дитини з інтелектуальними порушеннями як галузь психологічної науки

1. Визначити зв'язок психології дитини з інтелектуальними порушеннями з іншими науками. Розробити схему.

2. Розробити бесіду на визначення мотивації до навчання (інтересів) учнів з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку.

Тема 1.2. Розвиток психології дитини з інтелектуальними порушеннями як науки

1. Підготувати доповідь на тему «Розвиток психології дитини з інтелектуальними порушеннями у XX-XIX ст.».

Тема 1.3. Характеристика інтелектуальних порушень

1. Поясніть взаємозв'язок між первинними та вторинними ознаками порушення при олігофренії.

2. Охарактеризувати структуру порушення при олігофренії за В. Лебединським.

3. Охарактеризувати типи деменції, виділені Г. Сухаревою.

4. Заповнити таблицю «Ступені інтелектуальних порушень»

Ступені інтелектуальних порушень

Ступені	Особливості розвитку						
	Мислення	Мовлення	Сприймання та відчуття	Увага	Пам'ять	Емоційно-вольова сфера	Особистість
Легкий							
Помірний							
Важкий							
Глибокий							

Тема 1.4. Психологічна характеристика учнів з інтелектуальними порушеннями

1. Визначити основні психологічні особливості дітей з різними формами олігофренії та деменції.

2. Заповнити таблиці «Особливості розвитку дітей з олігофренією» та «Особливості розвитку дітей з деменцією»

Особливості розвитку дітей з олігофренією

Форми олігофренії	Особливості розвитку						
	Мислення	Мовлення	Сприймання та відчуття	Увага	Пам'ять	Емоційно-вольова сфера	Особистість

Особливості розвитку дітей з деменцією

Форми деменції	Особливості розвитку						
	Мислення	Мовлення	Сприймання та відчуття	Увага	Пам'ять	Емоційно-вольова сфера	Особистість

Тема 1.5. Загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з порушеннями інтелекту

1. Заповнити порівняльну таблицю психічного розвитку дітей з типовим розвитком та інтелектуальними порушеннями

Особливості розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями та типовим розвитком

Вікові періоди	Діти з інтелектуальними порушеннями	Діти з типовим розвитком
Немовлячий період		
Ранній вік		
Дошкільний вік		
Молодший шкільний вік		
Підлітковий вік		

2. Визначити відмінність інтелектуальних порушень від інших порушень психофізичного розвитку.

Тема 2.1 . Мислення дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Порівняти розвиток операцій мислення (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення) в учнів з типовим розвитком та інтелектуальними порушеннями

2. Підібрати методику та наочний матеріал для оцінки розвитку мислення дітей з інтелектуальними порушеннями.

3. Навести основні рекомендації до роботи з корекції та розвитку мислення у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.2. Відчуття та сприймання дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Підібрати методику та наочний матеріал:

- для оцінки розвитку сприймання кольору, розміру, форми, часу та ін.
- для корекції сприймання дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 2.3. Увага дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Підібрати методику та наочний матеріал для оцінки розвитку уваги дітей з інтелектуальними порушеннями.

2. Розробити рекомендації щодо корекції уваги учнів з інтелектуальними порушеннями у навчально-виховній діяльності.

Тема 2.4. Особливості пам'яті дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Підібрати методику та наочний матеріал для оцінки розвитку пам'яті дітей з інтелектуальними порушеннями.

2. Підібрати невеликий, доступний розумінню дітей з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня текст. Навести приклади відтворення цього тексту, після одноразового прослуховування учнем з інтелектуальними порушеннями. Визначити, які особливості відтворення, характерні для цієї категорії дітей проілюстровані у відтвореному тексті.

Тема 2.5. Мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Розробити порівняльну таблицю «Розвиток мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями та типовим розвитком в онтогенезі».

2. Охарактеризувати розвиток мовлення як чинник корекції пізнавальної діяльності та особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.

3. Написати твір на будь-яку тему від імені старшокласника з інтелектуальними порушеннями, в якому будуть змодельовані типові особливості змісту та оформлення.

Тема 3.1. Особистість учня з інтелектуальними порушеннями

1. Розробити бесіду (анкету) для старшокласників з інтелектуальними порушеннями на визначення уявлень про себе як особистість.

2. Обґрунтувати причини неадекватної самооцінки дітей з інтелектуальними порушеннями. Порівняти погляди де Греєфа, Л.Виготського та Г.Дульнева.

3. Визначити особливості співвідношення самооцінки та рівня домагань дітей з інтелектуальними порушеннями, їхній вплив на мотивацію досягнення.

4. Проаналізувати та узагальнити дослідження Н. Коломінського, присвячені міжособистісним стосункам учням з інтелектуальними порушеннями.

Тема 3.2. Особливості емоційно-вольової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями

1. Здійснити аналіз дослідження Ж. Намазбаєвої здатності дітей з інтелектуальними порушеннями розуміти емоційні стани інших.

2. Сформулювати основні психологічні рекомендації до корекційно-розвиткової роботи з формування довільної регуляції поведінки та діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 3.3. Психологічна характеристика діяльності та мотивації учнів з інтелектуальними порушеннями.

1. Визначити види допомоги, яку слід надавати дітям з інтелектуальними порушеннями у процесі виконання діяльності. Пояснити як при цьому досягти корекційної мети – розвитку самостійності?

2. Розробити психологічні рекомендації для батьків та педагогів щодо формування навальної мотивації учнів з інтелектуальними порушеннями.

Оцінювання самостійної роботи проводиться на практичних заняттях та консультаціях. Студенти для виконання завдань самостійної роботи заводять окремий зошит.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ»

5. Предмет і завдання психології дитини з інтелектуальними порушеннями.

6. Поняття «інтелектуальні порушення». Етіологія.

7. Методи вивчення особливостей розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

8. Експеримент як метод психологічного вивчення дітей з інтелектуальними порушеннями.

9. Спостереження як метод психологічного вивчення дітей з інтелектуальними порушеннями.
10. Бесіда як метод психологічного вивчення дітей з інтелектуальними порушеннями.
11. Види інтелектуальних порушень.
12. Характеристика олігофренії.
13. Характеристика деменції.
14. Порівняльна характеристика олігофренії та деменції.
15. Класифікація олігофренії за М. Певзнер.
16. Класифікація ступенів інтелектуальних порушень.
17. Психологічна характеристика дітей з легким ступенем інтелектуальних порушень.
18. Психологічна характеристика дітей з помірним ступенем інтелектуальних порушень.
19. Психологічна характеристика дітей з важким ступенем інтелектуальних порушень.
20. Психологічна характеристика дітей з глибоким ступенем інтелектуальних порушень.
21. Етапи корекційної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями.
22. Внесок Л. Виготського у психології дитини з інтелектуальними порушеннями.
23. Структура порушеного розвитку при інтелектуальних порушеннях.
24. Своєрідність психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.
25. Особливості психічного розвитку дитини немовлячого віку з легким ступенем інтелектуальних порушень.
26. Особливості психічного розвитку дитини раннього віку з легким ступенем інтелектуальних порушень.
27. Особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку з легким ступенем інтелектуальних порушень.
28. Особливості психічного розвитку дитини шкільного віку з легким ступенем інтелектуальних порушень.
29. Диференціація інтелектуальних порушень від подібних станів.
30. Вказати, які діти з інтелектуальними порушеннями підлягають навчанню у спеціальному закладі загальної середньої освіти.
31. Психологічні особливості дітей з неускладненою олігофренією.
32. Психологічні особливості дітей з олігофренією, ускладненою переважанням гальмування над збудженням.
33. Психологічні особливості дітей з олігофренією, ускладненою переважанням збудження над гальмуванням.
34. Психологічна характеристика дітей з олігофренією, ускладненою психопатоподібним синдромом.
35. Психологічні особливості дітей з олігофренією, ускладненою лобним синдромом.
36. Психологічна характеристика дітей з деменцією, що виникла внаслідок менінго-енцефаліту.

37. Психологічні особливості дітей з деменцією через сифіліс головного мозку.
38. Психологічні особливості дітей з деменцією через ревматизм ЦНС.
39. Психологічні особливості дітей з деменцією через гідроцефалію.
40. Психологічні особливості дітей з травматичною деменцією.
41. Психологічні особливості дітей з епілептичною деменцією.
42. Психологічні особливості дітей з шизофренічною деменцією
43. Особливості відчуттів та сприймання при інтелектуальних порушеннях.
44. Сприймання простору і часу у дітей з інтелектуальними порушеннями.
45. Особливості сприймання сюжетних картин дітьми з інтелектуальними порушеннями.
46. Шляхи корекції сприймання у дітей з інтелектуальними порушеннями.
47. Властивості мислення дітей з інтелектуальними порушеннями.
48. Аналіз і синтез у дітей з інтелектуальними порушеннями.
49. Особливості порівняння у дітей з інтелектуальними порушеннями.
50. Узагальнення та абстрагування у дітей з інтелектуальними порушеннями.
51. Наочно-дійове та наочно-образне мислення при інтелектуальних порушеннях.
52. Вербально-логічне мислення при інтелектуальних порушеннях.
53. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків у дітей з інтелектуальними порушеннями.
54. Корекція мислення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
55. Особливості процесу запам'ятовування при інтелектуальних порушеннях.
56. Особливості процесів зберігання та відтворення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
57. Характеристика механічної та осмисленої пам'яті дітей з інтелектуальними порушеннями.
58. Умови, що сприяють розвитку вищих форм пам'яті у дітей з інтелектуальними порушеннями
59. Мимовільна та довільна увага дітей з інтелектуальними порушеннями.
60. Властивості уваги дітей з інтелектуальними порушеннями.
61. Причини недорозвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
62. Загальні особливості розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.
63. Експресивне усне мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.
64. Імпресивне усне мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.
65. Писемне мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.
66. Особливості регулюючої функції мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.
67. Розвиток мовлення як чинник корекції пізнавальної діяльності та особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.
68. Особливості монологу та діалогу дітей з інтелектуальними порушеннями.
69. Причини недорозвитку «Я-концепції» у дітей з інтелектуальними порушеннями.
70. Характеристика мотиваційно-потребової сфери при інтелектуальних порушеннях.

71. Самооцінка та рівень домагань у дітей з інтелектуальними порушеннями.
72. Особливості самоусвідомлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
73. Причини порушень емоційної у дітей з інтелектуальними порушеннями.
74. Своєрідність емоційної сфери при інтелектуальних порушеннях.
75. Особливості розвитку почуттів у дітей з інтелектуальними порушеннями.
76. Патології емоційно-вольової сфери при інтелектуальних порушеннях.
77. Особливості вольової регуляції поведінки дітей з інтелектуальними порушеннями.
78. Характеристика міжособистісних стосунків учнів з інтелектуальними порушеннями.
79. Чинники, що впливають на формування характеру у дітей з інтелектуальними порушеннями.
80. Психологічні умови, що сприяють формуванню позитивних звичок та профілактиці виникнення негативних у дітей з інтелектуальними порушеннями.
81. Особливості навчальної мотивації учнів з порушеннями інтелекту.
82. Особливості корекційної роботи з дітьми з олігофренією з переважанням збудження над гальмуванням.
83. Особливості корекційної роботи з дітьми з олігофренією з переважанням гальмування над збудженням.
84. Особливості корекційної роботи з дітьми з олігофренією, ускладненою порушеннями емоційно-вольової сфери.
85. Характеристика ігрової діяльності дітей з порушеннями інтелекту.

КОРЕКЦІЙНА ПСИХОПЕДАГОГІКА (ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Тип дисципліни: дисципліна професійної підготовки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: закономірності освіти, навчання і виховання дітей з порушеннями розумового розвитку, шляхи корекції порушень їхнього психофізичного розвитку

Міждисциплінарні зв'язки: з педагогікою, віковою та спеціальною психологією, спеціальними методиками викладання.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки).
2. Спеціальна дидактика.
3. Теорія виховання учнів з порушеннями розумового розвитку.
4. Питання школознавства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Корекційна психопедагогіка» є формування теоретичної та практичної основи фахової підготовки майбутніх корекційних педагогів, здатних творчо вирішувати завдання навчання, виховання та корекції психофізичного розвитку учнів з порушеннями розумового розвитку.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Корекційна психопедагогіка» є:

- висвітлення науково-теоретичних основ побудови процесу навчання, виховання та корекції вад дітей з порушеннями розумового розвитку у закладах спеціальної та інклюзивної освіти України;

- формування у студентів навичок та вмінь творчо застосовувати професійні знання на практиці;

- організація самостійної роботи студентів щодо закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху, іншими літературними джерелами;

- формування навичок спостереження та аналізу педагогічних явищ;

- стимулювання до цілеспрямованого вивчення студентами практичного досвіду роботи спеціальних закладів;

- створення основи для професійно спрямованої науково-дослідної роботи;

- розвиток професійно-спрямованих мотивів оволодіння майбутньою фаховою діяльністю;

- розвиток особистісних фахових інтересів, бажання постійного професійного вдосконалення.

1.3. Заплановані результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

У результаті оволодіння дисципліною студенти повинні знати:

- загальні основи дисципліни, зокрема: уявлення про корекційну психопедагогіку (олігофренопедагогіку) як науку; диференційовану систему закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні; про корекційну роботу як специфіку професійної діяльності корекційного педагога;

- теоретичні основи навчання дітей з порушеннями розумового розвитку, зокрема: сутність і зміст процесу навчання у спеціальній школі для дітей з порушеннями розумового розвитку; принципи, методи і форми організації навчання учнів з порушеннями розумового розвитку; специфіку перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок учнів спеціальної школи; організацію з ними домашньої навчальної роботи;

- теоретичні основи виховання учнів, зокрема: зміст, принципи, форми і методи виховання учнів з порушеннями розумового розвитку; співпраця спеціальної школи з сім'ями школярів;

- загальні основи школознавства у спеціальних закладах, зокрема: права і обов'язки педагогічного персоналу, форми його післядипломної освіти; управління і керівництво спеціальними закладами.

У результаті оволодіння дисципліною студенти повинні вміти:

- застосовувати на практиці теорію навчання та виховання дітей з порушеннями розумового розвитку;

- формувати в учнів світогляд, моральні якості;

- здійснювати громадянське, моральне, правове, трудове, естетичне, фізичне, екологічне виховання з метою повної соціальної і трудової діяльності у відповідності з їх особистісними якостями;

- здійснювати корекцію психофізичних недоліків дітей з порушеннями розумового розвитку у навчально-виховному процесі;

- застосовувати методи психолого-педагогічного вивчення дітей з метою обґрунтованого індивідуального підходу до них;

- використовувати у навчанні елементи проблемного та частково-пошукового методів;

- використовувати метод спостереження;

- застосовувати всі методи навчання у відповідності із зоною найближчого розвитку дітей;

- поєднувати методи навчання на уроці з урахуванням працездатності учнів;

- вчити встановлювати причинно-наслідкові зв'язки і відношення між предметами і явищами навколишньої дійсності;

- формулювати питання, що вимагають застосування засвоєних раніше знань, порівняння, самостійних висновків; активізують пізнавальну діяльність;

- застосовувати інформаційно-комунікаційні та інші новітні технології, використовувати засоби наочності;

- викладати навчальний матеріал чітко, логічно, доступно, коротко, виразно;
- використовувати схеми, креслення, малюнки для викладення своїх думок;
- забезпечити перевірку, оцінку, коригування та корекцію в пам'яті учнів засвоєних раніше знань та умінь;
- проводити з дітьми позакласні навчально-виховні заходи;
- навчати учнів вмінню застосовувати знання при розв'язанні практичних завдань;
- керувати формуванням колективу учнів;
- планувати роботу, контролювати і об'єктивно оцінювати її;
- володіти навичками спілкування з учнями;
- вміти аналізувати та оцінювати педагогічний процес.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПСИХОПЕДАГОГІКИ (ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКИ).

Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка) як наука.

1. Сучасний розвиток корекційної психопедагогіки в Україні. Олігофренопедагогіка як наука про вивчення, виховання, навчання та шляхи корекції розвитку розумово відсталих дітей. Предмет та завдання олігофренопедагогіки. Основні категорії олігофренопедагогіки. Місце олігофренопедагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок олігофренопедагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку та методи олігофренопедагогіки. Перспективи наукових досліджень корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки).

Діти з порушеннями розумового розвитку як об'єкт вивчення, виховання та навчання.

Соціально-педагогічні фактори, що впливають на проблему вивчення та організації допомоги дітям з порушеннями розумового розвитку. Сучасні психолого-педагогічні класифікації розумової відсталості, їхнє значення для диференціації спеціальних закладів. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями розумового розвитку. Склад учнів спеціальної школи та спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах. Протипоказання до зарахування у спеціальну школу.

Система закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні

Диференційована система спеціальних закладів для осіб з порушеннями розумового розвитку в залежності від ступеня виразності порушення та віку дитини. Принципи побудови спеціальних закладів. Заклади, підпорядковані Міністерству праці і соціальної політики України, Міністерству охорони здоров'я. Спеціальні навчально-виховні заклади для дітей з порушеннями розумового розвитку системи Міністерства освіти і науки України. Заклади

нового типу. Місце в системі закладів навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивних закладів.

Спеціальна школа як основний тип закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку. Завдання спеціальної школи у справі навчання, послаблення або подолання недоліків психофізичного розвитку розумово відсталих учнів та їхньої інтеграції в сучасну систему соціальних стосунків. Взаємозв'язок всіх завдань. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей з особливими освітніми потребами.

Перспективні завдання розвитку та удосконалення спеціальних закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні.

Комплектування спеціальних та інклюзивних закладів.

Принципи психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Порядок обстеження дитини. Положення про інклюзивно-ресурсний центр. Роль батьків, педагогів у розв'язанні проблеми психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Організація, функції та зміст роботи шкільної команди супроводу дитини.

Організація корекційно-виховної роботи в спеціальному дошкільному закладі.

Роль дошкільного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку та формуванні особистості дитини з порушеннями розумового розвитку. Завдання спеціальних дошкільних закладів. Зміст освітньо-виховної та корекційної роботи в спеціальному дитячому садку. Специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога і вихователя.

Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним, важким і глибоким ступенем розумової неповносправності

Мета, завдання і зміст корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають помірний, важкий і глибокий ступінь розумової відсталості. Принципи корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають помірний, важкий і глибокий ступінь розумової відсталості. Особливості виховання та соціально-трудової адаптації дітей з помірним, важким і глибоким ступенем розумової відсталості. Система закладів для розумово відсталих дітей у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.

Єдність законів розвитку дитини з порушенням та типовим розвитком. Роль діяльності та спілкування у розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок навчання та розвитку. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність педагогічного процесу в спеціальній школі.

Корекція розвитку розумово відсталої дитини як основне специфічне завдання навчально-виховного процесу спеціальної школи. Сутність корекційно-виховної роботи. Л.С. Виготський про складну структуру та закономірності порушеного розвитку, можливості корекції вад дітей з порушеннями розумового розвитку. Л.С. Виготський про соціальну спрямованість корекційно-виховної роботи з розумово відсталими дітьми. Вчення Л.С.Виготського про зони найближчого розвитку та про використання

обхідних шляхів у корекційно-виховній роботі. Опора на позитивні можливості учнів у навчально-виховному процесі. Основні напрямки корекційної роботи у спеціальній школі. Засоби корекції, умови корекційної роботи.

Значущість раннього виявлення патології психофізичного розвитку та ранньої спеціальної педагогічної роботи з дітьми для підвищення ефективності корекційно-виховної роботи.

Професіограма корекційного педагога. Особливості його педагогічної діяльності.

Провідна роль вчителя-дефектолога у навчанні та вихованні розумово відсталих дітей. Професійно-педагогічні та особистісні якості корекційного педагога. Професійні знання та вміння. Протипоказання професії корекційного педагога. Педагогічна майстерність, шляхи оволодіння нею. Специфіка педагогічної діяльності корекційного педагога та її структура. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога. Система підготовки вчителів-дефектологів в Україні, у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Сутність процесу навчання дітей з порушеннями розумового розвитку.

Корекційна спрямованість навчання в спеціальній школі. Особливості навчального процесу в спеціальній школі. Навчання як шлях інтеграції дитини з особливими освітніми потребами в сучасну систему соціальних стосунків. Психологічні основи процесу навчання в спеціальній школі. Структура процесу навчання. Основні вимоги до викладу нового навчального матеріалу, закріплення та повторення його. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання.

Зміст освіти дітей з порушеннями розумового розвитку.

Основні вимоги до змісту освіти в спеціальній школі (корекційна спрямованість, концентричність розташування матеріалу, реалізація міжпредметних зв'язків, диференціація, науковість, доступність). Характеристика змісту освіти в спеціальній школі, її освітньо-виховне та корекційне значення. Характеристика основних документів, у яких відображений зміст освіти, принципи побудови навчального плану та навчальних програм. Шкільні підручники, основні вимоги до них.

Принципи спеціальної дидактики.

Обґрунтування принципів навчання в спеціальній школі. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховуючий характер навчання, принципи науковості, доступності знань, систематичності та послідовності в навчанні, міцності, наочності знань, свідомості та активності навчання, індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями розумового розвитку, корекційна спрямованість навчання, керівна роль вчителя у навчанні). Корекційно-розвиваюча та практична спрямованість принципів навчання в спеціальній школі.

Методи спеціальної дидактики

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Сучасні класифікації методів навчання в спеціальній школі: за джерелом знань, дидактичною метою, характером пізнавальної діяльності учнів; методи організації, здійснення та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Критерії вибору методів навчання. Характеристика особливостей реалізації в спеціальній школі методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Раціональне поєднання методів навчання. Елементи програмованого та проблемного навчання в спеціальній школі. Використання комп'ютерних технологій.

Форми організації навчання в спеціальній школі.

Урок як основна форма організації шкільного навчання. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до уроку. Особливості уроку в спеціальній школі. Типи та структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Зміст та методи аналізу уроку з боку його корекційної спрямованості, виховуючого характеру, з боку педагогічного керівництва пізнавальною діяльністю учнів, цілісний аналіз. Екскурсія як форма навчальної роботи в спеціальній школі. Підготовка до екскурсії, вимоги до її проведення.

Перевірка та оцінка знань, умінь та навичок учнів з порушеннями розумового розвитку

Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок учнів спеціальної школи. Види перевірки знань, їх особливості. Стимулююча та корекційна роль оцінки в спеціальній школі. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок. Специфіка контролю знань, умінь та навичок в спеціальній школі, вимоги до його організації. Умови ефективності контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів спеціальної школи.

Домашня навчальна робота учнів.

Корекційно-виховне значення самопідготовки в спеціальній школі і школі-інтернаті, вимоги до її організації, тривалості та проведення. Структура самопідготовки. Форми організації домашньої навчальної роботи учнів. Взаємозв'язок у роботі вчителя та вихователя.

Трудове навчання учнів спеціальної школи.

Освітня, виховна та корекційна роль праці в спеціальній школі. Організація трудового навчання в спеціальній школі. Етапи трудового навчання. Зв'язок уроків ручної праці із загальноосвітніми предметами.

Професійно-трудове навчання в спеціальній школі, його завдання і зміст. Види професійно - трудової підготовки. Зміст та організація системи професійно – трудового навчання в спеціальній школі. Зв'язок трудового навчання учнів із загальноосвітньою підготовкою та суспільно – корисною працею. Працевлаштування та соціально – трудова адаптація випускників спеціальної школи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Сутність процесу виховання.

Сучасні проблеми виховання школярів з порушеннями розумового розвитку. Завдання та зміст виховання у спеціальній школі. Особливості виховного процесу. Принципи виховання і спрямованість їх на засвоєння

учнями загальнолюдських духовних цінностей, зв'язок виховання з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання засобами праці і колективу.

Методи виховання учнів.

Основні методи виховання учнів спеціальної школи, особливості їх реалізації. Характеристика методів формування моральної поведінки дитини з порушеннями розумового розвитку; методів виховання моральної свідомості; методів стимулювання. Корекційна спрямованість методів самовиховання. Диференціація методів виховання та засобів корекційно-виховної роботи в залежності від індивідуальних особливостей розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку, соціальних умов виховання.

Виховання дітей та підлітків з порушеннями розумового розвитку в сім'ї.

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Умови правильного сімейного виховання. Особливості та зміст виховання дитини з порушеннями розумового розвитку в сім'ї. Форми та методи роботи спеціальної школи з сім'ями школярів. Характеристика колективних і індивідуальних форм, зміст роботи вчителя з батьками учнів. Участь громадськості у вихованні і соціальній реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку.

Особистість і колектив.

Значення колективу у вихованні учнів спеціальної школи. Корекційний вплив колективу на особистість школяра з порушеннями розумового розвитку. Особливості формування дитячого колективу у спеціальній школі. Стадії розвитку колективу. Вивчення класного колективу. Шляхи формування колективу школярів з порушеннями розумового розвитку. Індивідуальний та диференційований підхід до учнів залежно від психофізичних особливостей, структури порушення й стадії розвитку колективу. Педагогічне керівництво колективом. Учнівське самоуправління в спеціальній школі.

Моральне виховання учнів.

Актуальність, завдання та сутність морального виховання учнів спеціальної школи в сучасних умовах. Особливості формування моральних уявлень і понять у дітей з порушеннями розумового розвитку. Шляхи морального виховання в навчальній, позакласній та позашкільній роботі. Форми та методи морального виховання учнів спеціальної школи.

Правове виховання у спеціальній школі.

Взаємозв'язок морального та правового виховання. Основні завдання й особливості виховання громадянської позиції в школярів з порушеннями розумового розвитку. Зміст виховної роботи, спрямованої на профілактику і корекцію адиктивної поведінки учнів. Виховання правосвідомості і поведінки учнів з порушеннями розумового розвитку засобами навчальної та позакласної роботи. Форми та методи правового виховання у спеціальній школі.

Трудове виховання і профорієнтаційна робота у спеціальній школі.

Значення трудового виховання в корекції психофізичних недоліків учнів з порушеннями розумового розвитку. Завдання та зміст трудового виховання у спеціальній школі. Види трудової діяльності учнів з порушеннями розумового

розвитку, методи її здійснення. Врахування особливостей психофізичних недоліків в організації трудового виховання. Особливості гурткової роботи.

Взаємозв'язок трудового навчання, виховання і профорієнтаційної роботи в спеціальній школі. Форми та методи профорієнтаційної роботи. Працевлаштування та соціальна адаптація випускників спеціальних шкіл.

Фізичне виховання учнів.

Особливості фізичного розвитку школярів з порушеннями розумового розвитку. Роль фізичного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку. Завдання фізичного виховання в спеціальній школі. Засоби та форми фізичного виховання, їх навчальна, виховна, лікувально-корекційна спрямованість. Реалізація індивідуального і диференційованого підходу до учнів у процесі фізичного виховання.

Естетичне виховання учнів.

Сутність та завдання естетичного виховання в спеціальній школі, його роль в реалізації корекційних завдань школи. Зміст, форми і методи естетичного виховання в навчальному процесі та позакласній роботі. Педагогічне керівництво естетичним вихованням.

Екологічне виховання учнів.

Актуальність та значення екологічного виховання учнів з порушеннями розумового розвитку. Завдання екологічного виховання. Форми та методи екологічного виховання школярів у процесі навчання та позакласної роботи.

Моральна підготовка учнів спеціальної школи до сімейного життя.

Взаємозв'язок морального й статевого виховання. Завдання статевого виховання у спеціальній школі. Причини, корекція й профілактика відхилень в статевому розвитку учнів з порушеннями розумового розвитку. Зміст і форми статевого виховання в процесі навчальної і позакласної роботи. Моральна підготовка учнів спеціальної школи до сімейного життя; зміст, форми, роль в соціальній адаптації випускників спеціальної школи.

Позакласна робота в спеціальній школі.

Роль позакласної роботи в корекції порушень психофізичного розвитку дітей, формуванні їхньої особистості. Завдання та особливості позакласної роботи в школах-інтернатах і групах продовженого дня. Форми і зміст навчальної, корекційно-розвиткової, виховної позакласної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІV. ПИТАННЯ ШКОЛОЗНАВСТВА

Педагогічний персонал спеціальної школи.

Закон України “Про освіту” про права і обов'язки педагогічних працівників. Вчитель спеціальної школи. Його права і обов'язки. Особливості роботи вихователя спеціальної школи-інтернату. Основні напрями діяльності класного керівника і вихователя. Завдання і зміст роботи логопеда спеціальної школи. Планування роботи вчителя, класного керівника, вихователя спеціальної школи і школи-інтернату, спеціального класу. Види планів, їх структура та зміст.

Управління і керівництво спеціальною школою.

Система управління сучасною освітою. Сутність організаційно-педагогічної діяльності адміністрації спеціальних шкіл. Функції директора, його заступників. Планування навчально-виховної роботи в школі. Річний план роботи спеціальної школи. Внутрішкільне керівництво і контроль у спеціальній школі: функції, форми, вимоги до контролю. Аналіз уроків, позакласних заходів як засіб удосконалення навчально-виховного процесу. Схема аналізу уроків, виховних заходів, самопідготовки. Педагогічна рада спеціальної школи: її склад, функції, зміст роботи.

Методична робота в спеціальній школі.

Методична робота в спеціальній школі, її форми. Самоосвітня робота педагогічного персоналу спеціальної школи. Проблеми вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду корекційних педагогів і педагогічних колективів, впровадження в шкільну практику досягнень педагогічної науки. Залучення учительських кадрів до самостійної експериментальної роботи.

3. Рекомендована література

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 312 с.

2. Синьов В.М., Бондар В.І. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / В.М.Синьов, В.І.Бондар. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2015. – 398 с.

3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник / В.М.Синьов. - Частина I. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2007. – 238 с.

4. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник / В.М.Синьов. – Частина II. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. – 224 с.

5. Синьов В.М. Психологія розумово відсталого дитини: Підручник / В.М.Синьов, М.П.Матвєєва, О.П.Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є семестровий іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: завдання вхідного і поточного контролю, модульних контрольних робіт.

САМОСТІЙНА РОБОТА З КОРЕКЦІЙНОЇ ПСИХОПЕДАГОГІКИ

Метою самостійної роботи студентів є:

- виховання самостійності як риси особистості;
- формування вміння самостійно здобувати нові знання із різних джерел; виховання потреби до постійного поповнення своїх професійних знань;

- глибоке вивчення дисципліни, спрямоване на забезпечення фундаменту до засвоєння спеціальних методик, виконання практичних завдань, написання курсових і дипломних робіт;
- формування вміння самостійно працювати з фаховими літературними джерелами та нормативними документами ;
- формування вміння порівнювати і співставляти інформацію з різних джерел; виділяти основні співвідношення у вивчених явищах, процесах; аргументовано і логічно викладати свої докази; висловлювати власні міркування; формулювати проблеми; встановлювати предметні та міжпредметні зв'язки;
- розвиток професійно спрямованих творчих здібностей, вмінь і навичок науково-дослідної роботи з майбутнього фаху;
- реалізація особистісно орієнтованого підходу до підготовки майбутніх спеціалістів.

Під час вивчення дисципліни студенти повинні виконати такі

теоретичні та практичні завдання:

- порівняльний аналіз понять загальної та корекційної психопедагогіки, нормативних документів і практики роботи закладів загальної середньої та дошкільної освіти з закладами, які забезпечують спеціальне та інклюзивне навчання; діяльності вчителів у різних типах закладів;
- вивчення нормативних документів, які регулюють забезпечення спеціального та інклюзивного навчання;
- вивчення додаткових літературних джерел фахового характеру;
- систематичне опрацювання публікацій у фахових журналах;
- підготовка конспекту відповідей на питання, винесені на самостійне опрацювання студентами;
- аналіз уроків, самопідготовки, виховних заходів, корекційно-розвиткових занять;
- вивчення досвіду закладів загальної середньої та дошкільної освіти з організації навчання, виховання і корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями розумового розвитку;
- аналіз шкільної документації;
- виконання елементів майбутньої професійної діяльності: добір ігор, розробка тематики заходів, планування уроків, корекційно-розвиткових занять тощо;
- аналіз і оцінювання своїх професійних знань, вмінь, якостей згідно кваліфікаційної характеристики корекційного педагога;
- написання рефератів, теми яких розподіляються з урахуванням побажань студентів відповідно затвердженій орієнтовній тематики.

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на консультаціях, практичних заняттях і семестровому іспиті. Студенти для виконання завдань самостійної роботи можуть заводити окремий зошит. Завдання, передбачені

для виконання в освітніх закладах, виконуються під час проходження студентами психолого-педагогічної практики.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

Для самостійної роботи студентів розроблені запитання і завдання за темами корекційної психопедагогіки. Видами самостійної роботи є: підготовка рефератів, доповіді студентів, відповіді на проблемні запитання, письмові завдання, обґрунтування дискусійних питань тощо.

Змістовий модуль I. Загальні основи олігофренопедагогіки.

Корекційна психопедагогіка як наука.

1. Визначити місце корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки) в системі педагогічних наук, її зв'язок з сучасними медико-біологічними та психологічними науками.
2. Прослідкувати взаємозв'язок основних категорій загальної та спеціальної педагогіки.
3. Порівняти методи дослідження олігофренопедагогіки та психології дитини з порушеннями розумового розвитку.

Тематика рефератів

1. Основні етапи розвитку громадської допомоги дітям з інтелектуальними порушеннями.
2. Соціальне положення осіб з інтелектуальними порушеннями в сучасному суспільстві.
3. Розвиток, виховання і навчання дітей з інтелектуальними порушеннями за кордоном.
4. Основні напрямки та перспективи розвитку корекційної педагогіки в Україні.
5. Філософія і корекційна педагогіка.
6. Психологічні основи корекційної психопедагогіки.
7. Внесок українських вчених-дефектологів у розвиток корекційної психопедагогіки.

Діти з порушеннями розумового розвитку як об'єкт вивчення, виховання та навчання.

1. Визначити роль біологічного та соціального факторів у розвитку особистості.
2. Охарактеризувати види порушень дитячого розвитку.
3. Назвати критерії відмежування інтелектуальних порушень від затримки психічного розвитку, алалії, порушень сенсомоторного розвитку.

Тематика рефератів

1. Розвиток вчень про інтелектуальні порушення.
2. Причини інтелектуальних порушень та їх вплив на вибір і застосування прийомів і засобів корекційної роботи.
3. Особливості пізнавальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями.
4. Розвиток особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.

5. Фактори, що впливають на розвиток особистості дитини.

Система закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні.

1. Порівняти принципи побудови закладів.
2. Вивчити Положення про спеціальну загальноосвітню школу України для дітей з особливими освітніми потребами.
3. Охарактеризувати заклади нового типу для дітей з порушеннями розумового розвитку.

Тематика рефератів

1. Виховання та навчання осіб з інтелектуальними порушеннями у світовій практиці.
2. Правові основи спеціальної освіти.
3. Розвиток і диференціація системи спеціальної освіти в Європі, Америці, Канаді.
4. Сучасна система спеціальних освітніх послуг.
5. Можливості інклюзивного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в Україні.
6. Особливості лікувально-корекційної роботи при інтелектуальних порушеннях.

Комплектування спеціальних та інклюзивних закладів.

1. Охарактеризувати методи психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку.
2. Визначити роль інклюзивно-ресурсних центрів, родини у психолого-педагогічній оцінці розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку.

Тематика рефератів

1. Взаємозв'язок спеціалістів при психолого-педагогічній оцінці розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.
2. Роль батьків, лікарів та педагогів закладів середньої та дошкільної освіти у правильності визначення форми навчання для дитини з інтелектуальними порушеннями.
3. Значення раннього виявлення порушень у розвитку дітей для правильності визначення закладу.

Організація корекційно-виховної роботи в спеціальному дошкільному закладі.

1. Порівняти організацію життя та побуту дітей в масових та спеціальних дошкільних закладах.
2. Визначити особливості діяльності вихователя і вчителя-дефектолога спеціального дитячого садка.

Тематика рефератів

1. Система корекційно-виховної роботи у дитячому садку для дітей з інтелектуальними порушеннями.
2. Професіограма дошкільного корекційного педагога.
3. Основні проблеми ранньої діагностики та ранньої корекції порушень розвитку.

4. Організація ранньої допомоги дітям з інтелектуальними порушеннями на сучасному етапі.
5. Реалізація програми ранньої соціальної реабілітації в Україні.
6. Організація медико- соціальної профілактики і ранньої комплексної допомоги дітям з порушеннями розвитку в Європі, Америці, Канаді.

Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним, важким та глибоким ступенями інтелектуальної неповносправності

1. Ознайомитись із змістом книги: Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник / О.В.Гаврилов. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 308 с.

2. Охарактеризувати сучасні погляди на проблему інтеграції осіб з помірним, важким та глибоким ступенями інтелектуальної неповносправності в сучасну систему соціальних стосунків (на основі аналізу сучасних публікацій).

Тематика рефератів

1. Соціально-трудова адаптація дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями помірного і важкого ступеня.
2. Система допомоги особам з інтелектуальними порушеннями важкого і глибокого ступеня у найбільш розвинених зарубіжних країнах.
3. Можливості інтеграції осіб з інтелектуальними порушеннями помірного, важкого і глибокого ступеня у сучасну систему соціальних стосунків.

Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.

1. Показати значущість теорії компенсації Л.С.Виготського та його вчення про «рівень актуального і зону найближчого розвитку» у корекційній роботі.

2. Визначити особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з порушеннями розумового розвитку різних клінічних груп.

3. Законспектувати глави 6,7 навчального посібника В.О.Липи Психологические основы педагогической коррекции. – Донецк: Лебідь, - 2000.

Тематика рефератів

1. Внесок Л.С. Виготського у спеціальну педагогіку та спеціальну психологію.
2. Проблеми психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями у теорії та практиці дефектології.
3. Теоретичні основи корекційної роботи.
4. Внесок В.М.Синьова у теорію та практику корекційної роботи.
5. Роль навчання у розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями.
6. Сучасні погляди українських вчених на сутність педагогічної корекції.

Професіограма корекційного педагога. Особливості його педагогічної діяльності.

1. Оцінити за 5-ти бальною системою сформовані в себе професійні знання та вміння (у відповідності з професіограмою). З урахуванням цього скласти план самоосвіти і самовиховання.

2. Порівняти кваліфікаційну характеристику вчителя-дефектолога та вчителя масової школи.

Тематика рефератів

1. Соціальні функції корекційного педагога в сучасному суспільстві.
2. Система підготовки корекційних педагогів в Україні.
3. Система підготовки корекційних педагогів за кордоном.
4. Класичні та новітні педагогічні технології у підготовці корекційних педагогів.

Змістовий модуль II. Теорія навчання учнів з порушеннями розумового розвитку.

Сутність процесу навчання дітей з порушеннями розумового розвитку.

1. Охарактеризувати психологічні особливості дітей з порушеннями розумового розвитку, на яких ґрунтується процес навчання в спеціальній школі.

2. Визначити, в чому полягає відмінність процесу навчання в спеціальній школі від масової, інклюзивних закладів.

Тематика рефератів

1. Основні ланки процесу оволодіння знаннями учнями з інтелектуальними порушеннями.
2. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання.
3. Шляхи забезпечення інтересу учнів з інтелектуальними порушеннями до навчання.
4. Корекційно-розвиваюча спрямованість процесу навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.
5. Основні напрямки удосконалення педагогічного процесу (на основі сучасних державних документів).

Зміст освіти дітей з порушеннями розумового розвитку.

1. Дати порівняльну характеристику навчальних планів і програм спеціальної та масової школи

Тематика рефератів

1. Основні ланки процесу оволодіння знаннями учнями з інтелектуальними порушеннями.
2. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання.
3. Шляхи забезпечення інтересу учнів з інтелектуальними порушеннями до навчання.
4. Корекційно-розвиваюча спрямованість процесу навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.
5. Основні напрямки удосконалення педагогічного процесу (на основі сучасних державних документів).

Принципи спеціальної дидактики.

1. Порівняти принципи загальної та спеціальної дидактики.
2. Обґрунтувати необхідність корекційно-розвиваючої та практичної спрямованості принципів навчання дітей з порушеннями розумового розвитку.

3. Показати взаємозв'язок принципів у навчальному процесі спеціальної школи (у вигляді схеми).

Тематика рефератів

1. Зв'язок освіти з національною історією, культурою, традиціями.
2. Гуманізм і демократизм в сучасній спеціальній освіті.
3. Особливості диференційованого навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.
4. Залежність індивідуального підходу до учнів з інтелектуальними порушеннями від клінічного діагнозу.

Методи спеціальної дидактики.

1. Визначити специфіку застосування словесних, наочних і практичних методів навчання дітей з порушеннями розумового розвитку.
2. Показати взаємозв'язок методів у навчальному процесі спеціальної школи (у вигляді схеми).

Тематика рефератів

1. Вправи як засіб розвитку активності і самостійності учнів з інтелектуальними порушеннями в процесі навчання.
2. Формування у дітей з інтелектуальними порушеннями умінь застосовувати знання у практичній діяльності.
3. Використання технічних засобів навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.
4. Сучасні інноваційні навчальні і корекційні технології в закладах для дітей з інтелектуальними порушеннями.
5. Дидактичні ігри та ігрові прийоми у навчанні школярів з інтелектуальними порушеннями.
6. Шляхи забезпечення міцності знань учнів з інтелектуальними порушеннями.
7. Використання комп'ютерних технологій у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями.

Форми організації навчання в спеціальній школі.

1. Дати порівняльну характеристику форм організації навчання в масовій та спеціальній школах.
2. Підготуватись до цілісного аналізу уроків в спеціальній школі.

Тематика рефератів

1. Організаційні форми навчальної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями в історії олігофренопедагогіки.
2. Внесок І.Г.Єременка в розвиток теорії та практики уроку в спеціальній школі.
3. Підготовка вчителя до уроку.
4. Можливості проведення нетрадиційних уроків в спеціальній школі.
5. Можливості розвивального навчання в умовах спеціальної школи.

Перевірка та оцінка знань, умінь та навичок учнів з порушеннями розумового розвитку.

1. Обґрунтувати критерії та роль оцінювання в спеціальній школі.

2. Визначити, які особливості пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери дітей з порушеннями розумового розвитку впливають на оцінювання їхніх знань, умінь та навичок.

3. Законспектувати нормативні документи щодо критеріїв оцінювання в спеціальній школі.

Тематика рефератів

1. Особливості проведення в спеціальній школі контрольних робіт.
2. Методи контролю знань, умінь та навичок учнів з інтелектуальними порушеннями.
3. Врахування індивідуальних особливостей учнів з інтелектуальними порушеннями у процесі оцінювання їхньої навчальної діяльності.

Домашня навчальна робота учнів.

1. Дати порівняльну характеристику форм організації домашньої навчальної роботи учнів масової та спеціальної шкіл.

2. Визначити, які особливості пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери дітей з порушеннями розумового розвитку впливають на форми організації самопідготовки в спеціальній школі.

Тематика рефератів

1. Роль педагога в організації продуктивної самостійної роботи.
2. Використання допоміжних засобів організації домашньої навчальної роботи учнів.
3. Участь батьків у домашній навчальній роботі учнів в умовах спеціального та інклюзивного навчання.

Трудове навчання учнів спеціальної школи.

1. Визначити зумовленість вибору професії психофізичними особливостями розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку.

2. Проаналізувати нові публікації з питань трудового навчання учнів спеціальної школи

Тематика рефератів

1. Система трудової підготовки дітей з інтелектуальними порушеннями за кордоном.
2. Соціально-трудова адаптація випускників спеціальної школи.
3. Економічне виховання в спеціальній школі.
4. Шляхи удосконалення професійно-трудового навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.

Змістовий модуль III. Теорія виховання учнів з порушеннями розумового розвитку.

Сутність процесу виховання.

1. Вивчити Концепцію громадянського виховання в умовах розвитку української державності.

2. Показати спільність завдань та змісту виховання в масовій та спеціальній школах.

3. Обґрунтувати необхідність спеціальної системи виховання школярів з порушеннями розумового розвитку.

Тематика рефератів

1. Національне виховання в сучасній школі.
2. Основні підходи до проблеми виховання школярів з інтелектуальними порушеннями в практиці світової та вітчизняної корекційної психопедагогіки.
3. Провідна роль діяльності у вихованні.
4. Проблеми соціалізації осіб з інтелектуальними порушеннями.

Методи виховання учнів з порушеннями розумового розвитку.

1. Дати порівняльну характеристику методів виховання в загальній та корекційній психопедагогіці.
2. Показати корекційне значення методів виховання учнів з порушеннями розумового розвитку

Тематика рефератів

1. Диференціація педагогічних завдань та засобів корекційно-виховної роботи спеціальної школи в залежності від клінічних та психологічних особливостей учня.
2. Вплив соціальних умов на рівень вихованості школярів.
3. Діагностика моральної вихованості школярів.
4. Використання методів самовиховання в спеціальній школі.

Виховання дітей і підлітків з порушеннями розумового розвитку в сім'ї.

1. Узагальнити сучасні умови правильного сімейного виховання.
2. Визначити особливості виховання дитини з порушеннями розумового розвитку в сім'ї.

Тематика рефератів

1. Значення спільних дій та заходів громадських інститутів у створенні оптимальних соціальних умов для розвитку особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.
2. Місце сімейного виховання у формуванні всебічно розвиненої особистості.
3. Функції батьків у вихованні учня з інтелектуальними порушеннями.
4. Роль фахівців у здійсненні виховної роботи в сім'ї.
5. Колективні та індивідуальні форми роботи педагогів з батьками.
6. Участь громадськості у вихованні та соціальній реабілітації дітей з інтелектуальними порушеннями.

Особистість та колектив.

1. Дати характеристику системи вивчення колективу школярів з порушеннями розумового розвитку.
2. Проаналізувати традиції певної спеціальної школи і визначити їх виховне значення для розвитку колективу учнів.
3. Обґрунтувати можливості участі учнів з порушеннями розумового розвитку в існуючих дитячих та юнацьких організаціях.

Тематика рефератів

1. Значення спільних дій та заходів громадських інститутів у створенні оптимальних соціальних умов для розвитку особистості дітей з інтелектуальними порушеннями.
2. Місце сімейного виховання у формуванні всебічно розвинутої особистості.
3. Функції батьків у вихованні учня з інтелектуальними порушеннями.
4. Роль фахівців у здійсненні виховної роботи в сім'ї.
5. Колективні та індивідуальні форми роботи педагогів з батьками.
6. Участь громадськості у вихованні та соціальній реабілітації дітей з інтелектуальними порушеннями.

Моральне виховання учнів.

1. Проаналізувати книги А.С.Белкіна, Н.М.Буфетова, статті О.М.Вержиховської, А.М.Висоцької з питань морального виховання учнів допоміжної школи.
2. Підібрати методи та методики визначення моральної вихованості учнів з порушеннями розумового розвитку

Тематика рефератів

1. Розвиток поглядів на проблему морального виховання осіб з інтелектуальними порушеннями.
2. Особливості формування в учнів з інтелектуальними порушеннями критичної оцінки особистої поведінки та поведінки інших людей.
3. Врахування індивідуальних особливостей емоційно-вольової сфери, патологічних рис характеру учнів у вихованні навичок моральної поведінки.
4. Релігія і виховання моралі в учнів з інтелектуальними порушеннями.
5. Особливості морального виховання дошкільників з інтелектуальними порушеннями.
6. Роль батьків у моральному вихованні школярів.
7. Використання художньої літератури у вихованні поведінки дітей з інтелектуальними порушеннями.

Правове виховання у спеціальній школі.

1. Охарактеризувати актуальні проблеми та завдання правового виховання учнів з порушеннями розумового розвитку в сучасних умовах.
2. Визначити об'єктивні та суб'єктивні чинники, які спричиняють адитивну поведінку дітей з порушеннями розумового розвитку.

Тематика рефератів

1. Профілактика відхилень у поведінці школярів з інтелектуальними порушеннями.
2. Вплив соціальних умов на рівень розвитку правосвідомості та поведінки школярів з інтелектуальними порушеннями.
3. Взаємозв'язок морального та правового виховання.
4. Роль засобів масової інформації, художньої літератури у правовому вихованні осіб з інтелектуальними порушеннями.

Трудове виховання та профорієнтаційна робота в спеціальній школі.

1. Проаналізувати систему трудового виховання певної спеціальної школи.
2. Визначити роль школи, шефських організацій, батьків у профорієнтації та трудовому вихованні учнів. Охарактеризувати шляхи їхньої спільної діяльності в цьому напрямку.

Тематика рефератів

1. Гурткова робота з трудового виховання.
2. Працевлаштування та соціальна адаптація випускників з інтелектуальними порушеннями.
3. Шляхи формування професійних інтересів в учнів з інтелектуальними порушеннями.
4. Роль професійної орієнтації у формуванні життєвих планів учнів з інтелектуальними порушеннями.

Фізичне виховання учнів.

1. Підібрати рухливі ігри, які можна використовувати на прогулянці з учнями молодших та старших класів з порушеннями розумового розвитку.
2. Охарактеризувати систему роботи певної спеціальної школи з формування санітарно – гігієнічних навичок в учнів.

Тематика рефератів

1. Лікувальні та профілактичні заходи в системі фізичного виховання учнів з інтелектуальними порушеннями.
2. Спеціальні Олімпійські ігри для осіб з інвалідністю.
3. Корекція психофізичних порушень учнів з інтелектуальними порушеннями засобами фізичного виховання.
4. Врахування типологічних, вікових та індивідуальних особливостей учнів з інтелектуальними порушеннями у фізичному вихованні.
5. Роль батьків, педагогів, медичних працівників у вихованні санітарно-гігієнічних навичок в учнів з інтелектуальними порушеннями.

Естетичне виховання учнів.

1. Визначити педагогічні умови формування естетичної вихованості учнів з порушеннями розумового розвитку.
2. Охарактеризувати систему естетичного виховання в позакласній роботі певної спеціальної школи.

Тематика рефератів

1. Особливості виховання естетичних почуттів, уявлень, понять у дітей з інтелектуальними порушеннями.
2. Естетика життя та праці школярів.
3. Мистецтво в естетичному вихованні учнів з інтелектуальними порушеннями.
4. Художні література в естетичному вихованні учнів з інтелектуальними порушеннями.
5. Формування та розвиток творчих здібностей учнів з інтелектуальними порушеннями.
6. Корекція емоційної сфери учнів з інтелектуальними порушеннями засобами естетичного виховання.

Екологічне виховання учнів.

1. Обґрунтувати значущість екологічного виховання школярів з порушеннями розумового розвитку на сучасному етапі.

2. Розробити тематику масових та групових заходів з екологічного виховання учнів з порушеннями розумового розвитку.

Тематика рефератів

1. Актуальні проблеми екологічного виховання на сучасному етапі.

2. Роль художньої літератури в екологічному вихованні учнів з інтелектуальними порушеннями.

3. Гурткова робота з екологічного виховання школярів.

Моральна підготовка учнів спеціальної школи до сімейного життя.

1. Охарактеризувати погляди сучасних медиків, педагогів, психологів на проблеми статевого виховання школярів.

2. Дати психолого–педагогічне обґрунтування системи роботи спеціальної школи з підготовки учнів до сімейного життя.

3. Прочитати книгу: Левицький В.Е. Статеве виховання учнів молодших класів (гендерний підхід): навчально-методичний посібник / В.Е.Левицький. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2007. – 108 с.

Тематика рефератів

1. Взаємозв'язок морального і статевого виховання.

2. Причини і профілактика порушень у статевому розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями.

3. Роль статевого виховання в соціальній адаптації випускників з інтелектуальними порушеннями.

4. Моральна підготовка учнів з інтелектуальними порушеннями до сімейного життя в процесі соціально-побутової орієнтації.

Позакласна робота в спеціальній школі.

1. Дати порівняльну характеристику гурткової роботи в масовій та спеціальній школах.

2. Визначити роль індивідуальної позакласної роботи з школярами з порушеннями розумового розвитку.

3. Навести приклади залучення учнів з порушеннями розумового розвитку до позакласної роботи в інклюзивних школах.

Тематика рефератів

1. Взаємозв'язок вчителя та вихователя у позакласній роботі з учнями з інтелектуальними порушеннями.

2. Гурткова робота в спеціальній школі.

3. Роль індивідуальної позакласної роботи з школярами з інтелектуальними порушеннями.

4. Залучення учнів з інтелектуальними порушеннями до позакласної роботи в інклюзивних школах.

Змістовий модуль ІV. Питання школознавства.

Педагогічний персонал спеціальної школи.

1. Вивчити нормативні документи про права і обов'язки педагогічних працівників.

2. Охарактеризувати керівництво навчально–пізнавальною діяльністю учнів спеціальної школи в позаурочний час.

Тематика рефератів

1. Професійна діяльність і особистість корекційного педагога.
2. Корекційна роботи як специфіка професійної діяльності корекційного педагога.
3. Співпраця педагогічного, медичного і психологічного персоналу як запорука ефективної соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями.

Управління і керівництво спеціальною школою.

1. Охарактеризувати основні документи, які регулюють діяльність масової та спеціальної шкіл.

Тематика рефератів

1. Система управління сучасною освітою.
2. Аналіз уроків, виховних заходів як засіб удосконалення навчально-виховного процесу.

Методична робота в спеціальній школі.

1. Визначити основні напрямки сучасних досліджень в галузі корекційної психопедагогіки.

2. Проаналізувати план методичної роботи певної спеціальної школи.

Тематика рефератів

1. Науково-педагогічна діяльність педагогів спеціальних шкіл.
2. Самоосвітня робота педагогічного персоналу спеціальної школи.
3. Проблеми вивчення, узагальнення, поширення передового досвіду вчителів та колективів спеціальних шкіл.
4. Впровадження в шкільну практику досягнень педагогічної науки.
5. Залучення учительських кадрів до самостійної експериментальної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 312 с.
2. Синьов В.М., Бондар В.І. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / В.М.Синьов, В.І.Бондар. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2015. – 398 с.
3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник / В.М.Синьов. - Частина I. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2007. – 238 с.
4. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник / В.М.Синьов. – Частина II. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. – 224 с.
5. Синьов В.М. Психологія розумово відсталого дитини: Підручник / В.М.Синьов, М.П.Матвєєва, О.П.Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.

Рекомендована література

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб пособие для студ. высш. учеб. Заведений / Л.И. Акатов. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 368 с.
2. Белкин А.С. Нравственное воспитание учащихся вспомогательной школы / А.С.Белкин. - М.: Просвещение, 1977. – 112 с.
3. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності / В.І.Бондар. - К.: Радянська школа, 1987. – 128 с.
4. Буфетов Н.М. Нравственное воспитание во вспомогательной школе / Н.М.Буфетов. – Алма – Ата: Мектеп, 1988. – 88 с.
5. Вержиховська О.М. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку: Навчально-методичний посібник / О.М.Вержиховська, О.М.Бонецька, А.В.Козак. – Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2013. – 372 с.
6. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. - М.: Педагогика, 1983. –Т. 5. – 368 с.
7. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів / А.В.Висоцька // Дефектологія. – 2005. - № 3. – С. 29 – 34.
8. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В. Воронковой. - М.: Школа-пресса, 1994. – 416 с.
9. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник / О.В.Гаврилов. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 308 с.
10. Демчук Л.В. Особливості музично-естетичного виховання учнів молодших класів / Л.В.Демчук. –Олександрія: Діа-плюс, 2009. – 98 с.
11. Державний стандарт початкової базової і повної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462-2011>.

12. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/607-2013>
13. Дети с ограниченными возможностями: проблемы и инновационные тенденции в обучении и воспитании: Хрестоматия / Сост. Н.Д. Соколова. – М.: ГНОМ и Д, 2001. – 448 с.
14. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам: Книга 3 / Л.С.Вавіна, А.М.Висоцька, В.В.Жук та ін.; За ред.. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Наук. світ, 2006 – 212 с.
15. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія / І.В.Дмитрієва. – Слов'янськ, 2008. – 373 с.
16. Дульнев Г.М. Учебно-воспитательная работа во вспомогательной школе / Г.М.Дульнев. - М.: Просвещение, 1981. – 176 с.
17. Єременко І.Г. Наукові основи корекційно-виховної роботи в допоміжній школі: Методичний лист / І.Г.Єременко. - К.: Рад. школа, 1970. – 51 с.
18. Єременко І.Г. Олигофренопедагогіка / І.Г.Єременко. - К.: Вища школа, 1985. – 328 с.
19. Жерносе́к І.П. Науково-методична робота в загальноосвітній школі: Навч.-метод. Посібник / І.П.Жерносе́к. – К.: ІЗМН, 1999. – 160 с.
20. Эстетическое воспитание во вспомогательной школе / Под ред. Т.Н. Головиной. - М.: Просвещение, 1972. – 104 с.
21. Завражин С.А. Адаптация детей с ограниченными возможностями: Учеб. пособие для студ. пед учеб. заведений / С.А.Завражин, Л.К.Фортова. – М.: Академический Проект: Трикста, 2005. – 400 с.
22. Замский Х.С. История олигофренопедагогика / Х.С.Замский. - М.: Просвещение, 1980. – 398 с.
23. Золотоверх В.В. Нариси з історії спеціальної дошкільної педагогіки: Монографія / В.В.Золотоверх. – К.: Наук. світ, 2004. – 196 с.
24. Исаев Д.Н. Умственная отсталость у детей и подростков. Руководство / Д.Н.Исаев. – СПб.: Речь, 2003. – 391 с.
25. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання С.Г.Карпенчук. - К.: Вища школа, 1997. – 304 с.
26. Катаева А.А. Дошкольная олигофренопедагогика / А.А.Катаева, Е.А.Стребелева. - М.: ВЛАДОС, 1998. – 208 с.
27. Кащенко В.П. Педагогическая коррекция / В.П.Кащенко. - М.: Просвещение, 1991. – 223 с.
28. Кваліфікаційні характеристики вчителя, вихователя школи-інтернату, вчителя-дефектолога / Авт. кол. Болтівець С.І., Луговий В.І., Міненко А.С., Нікітенко О.О. – К., 1994. – 28 с.
29. Козленко Н.Н. Физическое воспитание учащихся вспомогательной школы / Н.Н.Козленко. - К.: Рад.школа, 1987. – 112 с.
30. Коломинский Н.Л. Развитие личности учащихся вспомогательной школы / Н.Л.Коломинский. - К.: Рад школа, 1978. – 87 с.

31. Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим поражением центральной нервной системы в группах кратковременного пребывания: Метод. пособие / Под ред. Е.А.Стребелевой. – 2-е изд. – М.: Экзамен, 2004. – 128 с.
32. Коррекционное обучение как основа личностного развития аномальных дошкольников / Под ред. Л.П. Носковой. - М.: Педагогика, 1989. – 176 с.
33. Левицький В.Е. Статеве виховання учнів молодших класів (гендерний підхід): навчально-методичний посібник / В.Е.Левицький. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2007. – 108 с.
34. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учеб. пособие / В.А.Липа. – Донецк, Лебідь, 2002. – 327 с.
35. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А.Липа. – Донецк: Лебідь, 2000. – 319 с.
36. Матвеева М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку. Навчально-методичний посібник / М.П.Матвеева, С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – 164 с.
37. Мачихина В.Ф. Внеклассная воспитательная работа во вспомогательной школе-интернате / В.Ф.Мачихина. - М.: Просвещение, 1978. – 168 с.
38. Миронова С.П. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту / С.П.Миронова // Дефектологія. – 2003. - № 3. – С. 41 – 44.
39. Миронова С.П. Основы корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвеева ; [за заг. ред. С.П.Миронової]. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 260 с.
40. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
41. Навчальні програми для дітей з помірною розумовою відсталістю [Електронний ресурс] // Режим доступу : // http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11.
42. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» № 665 від 01 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // https://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-11-01/1672/nmon_665_01062013.doc&embedded=false
43. Наказ МОН України «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)» №80, від 28.01.2014р. [Електронний ресурс] // Режим доступу : // pedpresa.com.ua/wp-content/uploads/documents/nakaz-80.doc

44. Наказ МОН України «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» №504 від 22.04.2014 р. // [Електронний ресурс] // Режим доступу : // pedpresa.com.ua/wp-content/uploads/documents/nakaz-80.doc

45. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: Хрестоматия / Сост. Л.М.Шипицина. – СПб., 1997. – 256 с.

46. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития: (Олигофренопедагогика): Учеб. пособие / Б.П.Пузанов, Н.П.Коняева, Б.Б.Горский и др.; Под ред. Б.П.Пузанова. - М.: Академия, 2000. – 272 с.

47. Освітні технології: Навч. метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 255 с.

48. Основи спеціальної дидактики / За ред. І.Г. Єременка. - К.: Рад.школа, 1986. – 200 с.

49. Подласый И.П. Курс лекций по коррекционной педагогике: Учеб. пособие для студ. сред. спец. учеб. заведений / И.П.Подласый. – М.: ВЛАДОС, 2002. – 352 с.

50. Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>.

51. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.

52. Положення про навчально-реабілітаційний центр [Електронний ресурс] // Режим доступу : // zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93.

53. Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0931-04>.

54. Положення про шкільну психолого-медико-педагогічну комісію [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0518-96>

55. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Урядовий кур'єр. – 20.08.2011. - № 153. – С. 3.

56. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/65/6922>.

57. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://osvita.ua/legislation/other/36815/>.

58. Психология семьи и больной ребенок. Учебное пособие: Хрестоматия. – СПб.: Речь, 2007. – 400с.

59. Селигман М. Обычные семьи, особые дети [пер. с англ.] / Селигман М., Дарлинг Р. – Изд. 2-е. – М.: Теревинф, 2009. – 368 с.
60. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема : Навчальний посібник / В.М.Синьов. – К.: ДІА, 2007. – 120 с.
61. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Е.А.Стребелева, А.Л.Венгер, Е.А.Екжанова и др.; Под ред. Е.А.Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
62. Специальная педагогика: Учебное пособие / Под ред Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2000. – 400 с.
63. Спеціальна педагогіка: Понятійно - термінологічний словник / За ред. академіка В.І.Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
64. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвеевої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. – Ч. I. – 158 с.
65. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвеевої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. – Ч. II. – 140 с.
66. Стадненко Н.М. Нариси з олігофренопсихології / Н.М.Стадненко, М.П. Матвеева, А.Г. Обухівська. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002.- 200 с.
67. Стожок Л.С. Экологическое воспитание учащихся вспомогательной школы / Методические рекомендации / Л.С.Стожок.- К.: РУМК, 1991. – 26 с.
68. Ткачева В.В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: Учеб. пособие / В.В.Ткачева. – М.: АСТ; Астрель, 2007. – 318 с.
69. Турчинская В.Е. Организация самоподготовки во вспомогательной школе-интернате // Методические рекомендации учителям и воспитателям / В.Е.Турчинская, С.Т.Николаев. - К.: РУМК, 1988. – 42 с.
70. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник для студ. вищих пед закладів освіти / М.М.Фіцула. – К.: Академія. 2000. – 542 с.
71. Харламов И.Ф. Педагогика: Компакт. учеб курс: Для студентов ун-тов и пед. ин-тов / И.Ф.Харламов. – Мн.: Университетское, 2001. – 272 с.
72. Хохліна О.П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку / О.П.Хохліна. – К.: Пед. думка, 2000. – 286 с.
73. Шипицына Л.М. «Необучаемый» ребенок в семье и обществе. Социализация детей с нарушением интеллекта / Л.М.Шипицына. – 2-е изд., перераб и дополн. – СПб.: Речь, 2005. – 477 с.

ІСТОРІЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПСИХОПЕДАГОГІКИ

Навчальна програма

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія корекційної психопедагогіки» укладена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 0101 Педагогічна освіта за напрямом підготовки 6.010105 Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка.

Тип: нормативна дисципліна циклу професійної підготовки.

Мета курсу: засвоєння студентами історичної спадщини з теоретичних та практичних проблем спеціальної освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку за кордоном та в Україні, що є необхідним для виконання професійної діяльності корекційного педагога у закладі освіти. Вивчення даного курсу надає можливість студентам оволодіти системою науково-психологічних знань та методів дослідження, сприятиме формуванню у студентів системи основних понять з історії корекційної психопедагогіки.

Теоретичні знання та практичні вміння, засвоєні в процесі вивчення дисципліни «Історія корекційної психопедагогіки» сприяють формуванню у студентів професійно важливих якостей особистості корекційного педагога.

Основні завдання дисципліни:

теоретичні: формування у студентів знань із вивчення історичного досвіду, накопиченого історією корекційної психопедагогіки, з теорії та практики навчання й виховання дітей з інтелектуальними порушеннями з моменту появи перших згадок про них та досліджень до нашого часу; вироблення аналітичного ставлення до спадщини корекційної психопедагогіки в Україні;

практичні: формувати вміння творчого перенесення у власну практику позитивного історичного досвіду.

Результати навчання. За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати:** основні етапи зарубіжної історії виховання й навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку; історичний розвиток теорії і практики корекційної психопедагогіки ближнього зарубіжжя; етапи становлення і розвитку теорії і практики навчання й виховання дітей з інтелектуальними порушеннями в Україні; особливості становлення і розвитку професійної підготовки вчителів і розвитку професійної підготовки вчителів спеціальних шкіл в Україні; внесок видатних зарубіжних та українських вчених в історію корекційної психопедагогіки.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **вміти:** аналізувати соціально-економічні, політичні, правові чинники, які на кожному історичному етапі здійснювали вплив на організацію, структуру, зміст корекційного навчання й виховання осіб з порушеннями інтелектуального розвитку; визначати і застосовувати у педагогічній практиці позитивний досвід минулого.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди (репродуктивна, аналітико-синтетична, евристична та інші), конспектування, опрацювання методичної літератури, рольові ігри, дискусії,

тощо.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, виконання практичних та тестових завдань, модульні контрольні роботи.

Форма підсумкового контролю: залік.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Основні етапи зарубіжної історії виховання й навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

Тема 1.1. Зародження ідей виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

Основні етапи зарубіжної історії виховання й навчання дітей з порушеннями інтелекту. Загальна характеристика історичних умов зародження у педагогіці та психіатрії ідей олігофренопедагогіки. Розвиток педагогіки до початку XIX століття. Розвиток психіатрії до початку XIX століття. Діяльність Ф.Пінеля, Ж.Ескіроля.

Тема 1.2. Виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у 30-60 роки XIX століття

Загальна характеристика початкового етапу історії зарубіжної олігофренопедагогіки. Розвиток виховання й навчання дітей з порушеннями інтелекту у Франції, Німеччині, Англії, США. Внесок у розвиток олігофренопедагогіки відомих вчених, зокрема: Ж.Ітара, Е.Сегена, І.Гуггенбюля, Ріда, Каноллі, Зегерта, Гоу.

Тема 1.3. Виховання і навчання дітей з порушеннями інтелекту в кінці XIX на початку XX століття

Активізація суспільної допомоги недоумкуватим і розвиток вчення про недоумкуватість в кінці XIX на початку XX століття. Розвиток виховання й навчання дітей з порушеннями інтелекту легкого ступеня у Німеччині, Англії, Бельгії, Франції, Італії, США. Діяльність К.Керна, Г.Штецнера, Б.Меннеля, А.Фукса, Р.Вайса, Мореля, Тюльє, О.Декролі, Ж.Демора, Крепеліна, Бурневіля, Філіпа, Бонкура, А.Біне, Т.Сімона, Годдарда, Сатне де Санктіса, М.Монтессорі.

Тема 1.4. Виховання і навчання дітей з порушеннями інтелекту у період з 1914 по кінець 40-х років XX століття

Загальна характеристика третього етапу зарубіжної психопедагогіки. Розвиток процесу навчання дітей з порушеннями інтелекту в окремих країнах Європи та США.

Тема 1.5. Особливості зарубіжної допоміжної школи у 50-ті – 70-ті роки XX століття

Огляд стану допоміжної школи в окремих країнах Європи та США у 50-ті – 70-ті роки XX століття. Розвиток теорії корекційної психопедагогіки.

Тема 1.6. Диференціація спеціальної освіти осіб з порушеннями інтелекту на сучасному етапі

Сучасні тенденції у розвитку допомоги та наданні освіти людям з порушеннями психофізичного розвитку в різних країнах світу. Диференціація спеціальної освіти осіб з порушеннями інтелектуального розвитку на

сучасному етапі. Інтеграція осіб з порушеннями інтелектуального розвитку у систему суспільних стосунків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Розвиток теорії і практики української психопедагогіки та психопедагогіки ближнього зарубіжжя.

Тема 2.1. Розвиток теорії й практики корекційної психопедагогіки ближнього зарубіжжя з часів зародження до нашого часу

Загальна характеристика умов зародження ідей виховання й навчання дітей з порушеннями інтелекту у країнах ближнього зарубіжжя. Роль громадських організацій у створенні закладів для дітей з порушеннями інтелекту.

Тема 2.2. Внесок вчених ближнього зарубіжжя у теорію й практику світової корекційної психопедагогіки

Діяльність К.К.Грачової, В.П.Кащенко, М.П.Постовської, О.М.Граборова. Внесок у теорію й практику корекційної психопедагогіки наукових праць Л.С.Виготського, Г.М.Дульнева, О.Р.Лурії, М.С.Певзнер, Л.В.Занкова, М.Ф.Гнезділова, В.І.Лубовського, Ж.І.Шиф, Б.І.Пінського.

Тема 2.3. Основні періоди розвитку освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

Характеристика основних періодів становлення і розвитку освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні (за В.І.Бондарем). Шляхи розвитку корекційної психопедагогіки (за В.М.Синьовим).

Тема 2.4. Піклувальна діяльність як передумова розвитку державної системи освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Ставлення до дітей з порушеннями інтелекту на ранніх етапах розвитку суспільства. Усвідомлення необхідності опікування дітьми з порушеннями інтелекту. Перші спроби громадянської опіки дітей з порушеннями інтелекту. Розвиток лікарсько-педагогічного напрямку допомоги дітям з порушеннями інтелекту.

Основні тенденції та особливості розвитку теорії і практики виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Перебудова змісту навчально-виховної роботи в закладах для дітей з порушеннями інтелекту. Розвиток теоретичних основ корекційної психопедагогіки.

Тема 2.5. Становлення і розвиток концепції нової системи навчання і виховання дітей з порушеннями інтелекту

Нормативне та організаційне укріплення діяльності допоміжної школи. Перебудова діяльності допоміжної школи у світлі освітніх реформ. Вивчення типології розумової відсталості. Розвиток основ корекційного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Науково-методична робота в галузі корекційної психопедагогіки. Удосконалення навчально-виховного процесу допоміжної школи на основі врахування пізнавальних можливостей учнів. Видозміна мети і завдань допоміжної школи. Перехід допоміжної школи на нову структуру і зміст навчання дітей з порушеннями інтелекту. Посилення корекційної спрямованості навчально-виховної роботи у допоміжній школі.

Тема 2.6. Навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у період другої світової війни, повоєнні роки і до 1984р.

Корекційна психопедагогіка і допоміжна школа в роки другої світової війни. Відбудова та розвиток допоміжного навчання у повоєнний період. Розширення мережі допоміжних шкіл та удосконалення їх структури. Розвиток теорії навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Тема 2.7. Корекційна психопедагогіка і допоміжна школа в роки незалежності України

Вплив кризових явищ у соціальному, економічному, політичному та культурному житті українського суспільства на освіту дітей з особливостями психофізичного розвитку. Розробка нових засад розвитку національної освіти. Розробка державної політики поетапної модернізації допоміжного навчання.

Тема 2.8. Внесок видатних українських вчених у теорію й практику корекційної психопедагогіки

Характеристика науково-педагогічної та громадської діяльності українських вчених минулого та сьогодення: О.Й.Теплицька, А.І.Селецький, І.Г.Єременко, К.М.Турчинська, М.О.Козленко, В.І.Бондар, О.В.Гаврилов, В.М.Синьов, Г.М.Мерсіянова, М.П.Матвєєва, В.О.Липа, С.П.Миронова, В.О.Липа, Н.М.Стадненко, О.П.Хохліна.

Тема 2.9. Становлення і розвиток системи професійно-трудового навчання учнів допоміжної школи

Еволюція поглядів корекційних педагогів на трудову діяльність та її роль у розвитку дитини. Розвиток структури й функцій професійно-трудового навчання учнів. Розвиток змісту та організації професійно-трудового навчання.

Тема 2.10. Суспільна допомога дітям з порушеннями інтелектуального розвитку дошкільного віку

Передумови виникнення дошкільних закладів для дітей з порушеннями інтелекту та розширення їх мережі. Удосконалення системи ранньої допомоги дітям з порушеннями інтелекту дошкільного віку. Організаційне та наукове забезпечення діяльності дошкільних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Розвиток теоретичних основ дошкільної олігофренопедагогіки. Розробка програмно-методичного супроводу дошкільної освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Тема 2.11. Становлення і розвиток професійної підготовки вчителів спеціальних шкіл в Україні

Загальна характеристика етапів підготовки корекційних педагогів в Україні. Особливості підготовки спеціалістів для роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку на різних етапах.

Перелік основної літератури:

Основна:

1. Бондар В.І., Золотоверх В.В. Історія олігофренопедагогіки: підручник. – К.: Знання, 2007. – 375 с.
2. Замский Х.С. История олигофренопедагогика. – М. : Просвещение, 1974. – 392 с.

3. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: монографія / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.

4. Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі: Хрестоматія: навчальний посібник / за ред. С.П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. – 220 с.

Рекомендована:

1. Бондарь В.И., Засенко Н.Ф. О подготовке дефектологических кадров в Киевском пединституте // Дефектология. – 1983. – № 4. – С.69-71.

2. Бондар В.І., Одиниченко Л.К. Періодизація розвитку теорії і практики освіти розумово відсталих дітей // Дефектологія. – 1996. – № 2. – С. 2-5.

3. Обучение детей с проблемами развития в разных странах мира: Хрестоматія / Сост. Л.М. Шипицина. – СПб., 1997. – 256 с.

4. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : Підручник / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 312 с.

5. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: Хрестоматія / Сост. Л.М.Шипицина. – СПб., 1997. – 256 с.

6. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – 2004. - № 2. – С. 6-10.

7. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. – Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2007. – 238с.

8. Синьов В.М. Українська корекційна психопедагогіка на сучасному етапі еволюції системи спеціальної освіти // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: Серія соціально-педагогічна. Випуск VI / Відп. ред. В.І.Співак. Упорядник О.В.Гаврилов. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. – С. 46-50.

9. Сірополко С. Історія освіти в Україні. – К.: Наукова думка, 2001. – 912 с.

10. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. – Ч. I. – 158 с.

11. Спеціальна психологія. Тексти: Навчальний посібник / За ред. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. – Ч. II. – 140 с.

12. Супрун М.О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки становлення та розвиток (друга половина XIX – перша половина XX ст.): Монографія. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 328 с.

13. Турчинська К.М. Історія олігофренопедагогіки: Метод. посібник для студентів-заочників деф. фак-тів пед. інститутів. – К., 1969. – 70 с.

14. Ярмаченко М.Д. Виховання і навчання глухих дітей в Українській РСР: Навчальний посібник для студ. деф. фак-тів педінст. та працівників шкіл глухих. – К.: Рад. школа, 1968. – 320 с.

Мова викладання: українська.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З ІСТОРІЇ КОРЕКЦІЙНОЇ ПСИХОПЕДАГОГІКИ

Метою самостійної роботи студентів з дисципліни Історія корекційної психопедагогіки є:

- виховання самостійності студентів як риси характеру майбутнього фахівця;
- формування вміння самостійно здобувати нові знання із різних джерел;
- виважено підходити до інформації, представленої в Інтернет-ресурсах;
- формування вміння самостійно опрацьовувати нормативно-правові документи та літературні джерела;
- формування вміння виокремлювати основні положення проблеми, що вивчається; порівнювати представлену у різних джерелах інформацію; логічно доводити правильність власної думки, відстоювати її.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1.1. Зародження ідей виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

1. Визначити основні етапи зарубіжної історії виховання й навчання дітей з порушеннями інтелекту.
2. Охарактеризувати історичні умови зародження у педагогіці та психіатрії ідей корекційної психопедагогіки.
3. Заповнити таблицю:

Вплив психіатрії на становлення та розвиток корекційної психопедагогіки на початку XIX ст.

Позитивні аспекти	Негативні аспекти

Тема для реферату:

1. Діяльність Ф.Пінеля та Ж.Ескіроля.

Тема 1.2. Виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у 30-60 роки XIX століття

1. Порівняти організацію процесів виховання та навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у Франції, Німеччині, Англії, США.
2. Охарактеризувати внесок у розвиток корекційної психопедагогіки Ж.Ітара, Е.Сегена, І.Гуггенбуля,

3. На прикладах довести педагогічну цінність системи виховання дітей з інтелектуальними порушеннями Е.Сегена в наші часи.
4. З'ясувати, чому організація спеціальних закладів 30-60-х років XIX століття носила стихійний характер.

Тематика рефератів:

1. Організація допомоги особам з порушеннями інтелектуального розвитку у 30-60-ті рр. XX ст. у зарубіжних країнах.
2. Діяльність Ріда (Каноллі, Зегерта, Гоу).

Тема 1.3. Виховання і навчання дітей з порушеннями інтелекту в кінці XIX на початку XX століття

1. Охарактеризувати процес виховання та навчання дітей з порушеннями інтелекту легкого ступеня у різних країнах світу.
2. З'ясувати, чому злочинність ототожнювалася з явищем інтелектуального порушення.

Теми рефератів:

1. Сучасні тенденції у розвитку допомоги та наданні освіти людям з порушеннями психофізичного розвитку в різних країнах світу.
2. Диференціація спеціальної освіти осіб з порушеннями інтелектуального розвитку на сучасному етапі.
3. Соціалізація осіб з порушеннями інтелектуального розвитку у систему суспільних стосунків.
4. Діяльність К.Керна, Г.Штецнера, Б.Меннеля, А.Фукса, Р.Вайса, Мореля, Тюльє, О.Декролі, Ж.Демора, Крепеліна, Бурневіля, Ф.Бонкура, А.Біне, Т.Сімона, Годдарда, Сатне де Санктіса, М.Монтессорі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Розвиток теорії і практики української психопедагогіки та психопедагогіки ближнього зарубіжжя.

Тема 2.1. Розвиток теорії й практики корекційної психопедагогіки ближнього зарубіжжя з часів зародження до нашого часу

1. Описати роль громадських організацій у створенні закладів для дітей з порушеннями інтелекту.
2. Визначити внесок вчених ближнього зарубіжжя у теорію й практику світової корекційної психопедагогіки.

Теми рефератів:

1. Внесок Л.С.Виготського у теорію й практику корекційної психопедагогіки.
2. Діяльність К.К.Грачової, (В.П.Кашенка, М.П.Постовської, О.М.Граборова, Г.М.Дульнева, О.Р.Лурії, М.С.Певзнер, Л.В.Занкова, М.Ф.Гнезділова, В.І.Лубовського, Ж.І.Шиф, Б.І.Пінського).

Тема 2.3. Основні періоди розвитку освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

1. Охарактеризувати основні періоди становлення і розвитку освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні, визначені В.І.Бондарем.
2. Описати внесок В.М.Синьова у розвиток корекційної психопедагогіки.

Тема 2.4. Піклувальна діяльність як передумова розвитку державної системи освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

1. Опрацювати розділ 1.5. підручника В.І.Бондаря, В.В.Золотоверх «Історія олігофренопедагогіки». – К.: Знання, 2007. – 375 с.

Тематика рефератів:

1. Діяльність О.І.Сікорського.
2. Основні тенденції та особливості розвитку теорії і практики виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Тема 2.5. Становлення і розвиток концепції нової системи навчання і виховання дітей з порушеннями інтелекту

1. Визначити вплив педології на діяльність допоміжної школи.
2. Обґрунтувати критику стандартизованих тестів як засобу діагностики порушень розвитку дитини.
3. Визначити, у чому полягало посилення корекційної спрямованості навчально-виховної роботи у допоміжній школі.

Тема 2.6. Навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у період другої світової війни, повоєнні роки і до 1984 р.

1. Описати процес відбудови та розвитку допоміжного навчання у повоєнний період.
2. Охарактеризувати розвиток теорії навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
3. Визначити, чому в період фашистської окупації процес спеціального навчання був зведений нанівець.

Тема реферату:

1. Науково-педагогічна та громадська діяльність І.Г.Єременка.

Тема 2.7. Корекційна психопедагогіка і допоміжна школа в роки незалежності України

1. Описати вплив кризових явищ у соціальному, економічному, політичному та культурному житті українського суспільства на освіту дітей з особливостями психофізичного розвитку.
2. Охарактеризувати процес розробки та впровадження різнорівневих (диференційованих та інклюзивних) моделей освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
3. Проаналізувати та законспектувати нормативно-правові документи, що регулюють правові основи соціальної, психологічної, педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами.

Тема реферату:

1. Діяльність Інституту спеціальної педагогіки НАПН.

Тема 2.8. Внесок видатних українських вчених у теорію й практику корекційної психопедагогіки

Характеристика науково-педагогічної та громадської діяльності українських вчених минулого та сьогодення: О.Й.Теплицька, А.І.Селецький, І.Г.Єременко, К.М.Турчинська, М.О.Козленко, В.І.Бондар, О.В.Гаврилов, В.М.Синьов, Г.М.Мерсіянова, М.П.Матвєєва, В.О.Липа, С.П.Миронова, В.О.Липа, Н.М.Стадненко, О.П.Хохліна.

Тематика рефератів:

1. Внесок С.П.Миронової у розвиток вітчизняної корекційної психопедагогіки.
2. Наукова діяльність О.В.Гаврилова.
3. Наукова та практична діяльність М.П.Матвєєвої.

Тема 2.9. Становлення і розвиток системи професійно-трудового навчання учнів допоміжної школи

1. Визначити значення професійно-трудового навчання для соціалізації осіб з порушеннями інтелектуального розвитку.
2. Визначити сучасні підходи до концепції саморозвитку дитини в умовах трудової діяльності.
3. Проаналізувати сучасні публікації з питань трудового навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Тематика повідомлення:

1. Підготувати презентацію про сучасний заклад середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Тема 2.10. Суспільна допомога дітям з порушеннями інтелектуального розвитку дошкільного віку

1. Охарактеризувати значення ранньої корекційної допомоги для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
2. Проаналізувати програмно-методичний супровід дошкільної освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
3. Визначити специфіку надання ранньої корекційно-педагогічної допомоги дітям з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні та за кордоном.

Тема 2.11. Становлення і розвиток професійної підготовки вчителів спеціальних шкіл в Україні

1. Підготувати інформацію про заклади вищої освіти України, у яких відбувається процес підготовки майбутніх корекційних педагогів.

Завдання:

1. Підготувати презентацію про історію факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

МЕТОДИКА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Тип дисципліни професійно-орієнтована дисципліна.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: зміст та методи реалізації корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають порушення пізнавальної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: з корекційною психопедагогікою, спеціальною психологією, спеціальними методиками навчання дітей з інтелектуальними порушеннями, психологією затримки психічного розвитку.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теорія та практика корекційно-розвиткової роботи при порушеннях пізнавальної діяльності.

- Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності» є інтеграція та удосконалення знань і умінь студентів щодо здійснення корекційної функції професійної діяльності корекційного педагога; закріплення професійно значущих ціннісних орієнтацій.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності» є

- налагодження міжпредметних зв'язків у знаннях і вміннях студентів;
- осмислення та узагальнення студентами теоретичних і прикладних знань про корекційну роботу, а також її найбільш гострі проблемні аспекти;
- удосконалення корекційно спрямованої компетентності;
- формування емоційно позитивного ставлення до специфіки професійної діяльності, впевненості у оптимістичній перспективності корекційної роботи та закріплення професійних ціннісних орієнтацій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: сутність педагогічної корекції, психологічні основи її організації та здійснення; сутність ранньої корекційної допомоги, її завдання, зміст, форми; зміст корекційної роботи з дітьми, що мають порушення розумової діяльності у різних типах закладів; шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання учнів з інтелектуальними порушеннями та затримкою психічного розвитку; корекційні можливості освітніх технологій; зміст і форми підготовки батьків до здійснення корекційного впливу на

розвиток дитини; форми удосконалення професійно корекційної компетентності педагога у процесі методичної роботи.

вміти: здійснювати корекційно-розвиткову роботу з подолання порушень пізнавальної діяльності з дітьми різного віку у процесі їхнього навчання та виховання у різних типах закладів.

- Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Теоретичні основи корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності. Проблема корекційної спрямованості навчання осіб з інтелектуальними порушеннями в історії олігофренопедагогіки. Дослідження проблеми корекції інтелектуальних порушень у сучасній корекційній психопедагогіці (кінець ХХ – ХХІ століття).

Сутність та зміст корекційної роботи при порушеннях інтелекту. Визначення корекційної роботи, компоненти, принципи та умови її реалізації. Характеристика об'єкту корекції при порушеннях пізнавальної діяльності.

Рання корекційно-розвиткова допомога дітям з інтелектуальним недорозвитком. Значення раннього віку та корекційної допомоги для розвитку дитини з психофізичними порушеннями. Особливості розвитку дитини з порушеннями інтелекту у віці немовляти та ранньому віці. Принципи ранньої корекційної роботи. Психолого-педагогічне вивчення дітей раннього віку. Організаційні, змістові та методичні аспекти ранньої корекційно-розвиткової допомоги.

Зміст і організація корекційної роботи з дітьми, які мають порушення пізнавальної діяльності, у різних типах закладів. Залежність змісту та методики корекційної роботи від ступеня та виду інтелектуального недорозвитку, якісних особливостей структури порушення, клінічного діагнозу, віку дітей. Організація корекційної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями у різних типах закладів. Організація корекційної роботи з школярами, які мають затримку психічного розвитку.

Прогнозування і методика реалізації корекційних цілей у процесі спеціального навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Поняття корекційної спрямованості навчання при порушеннях пізнавальної діяльності. Корекційна спрямованість принципів навчання учнів з порушеннями інтелекту. Корекційна спрямованість дидактичних методів у навчанні дітей з порушеннями інтелекту. Методика корекції порушень розвитку у процесі навчання дітей з інтелектуальною неповносправністю.

Реалізація корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання учнів з інтелектуальними порушеннями та затримкою психічного розвитку. Шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання. Реалізація корекційних цілей у процесі навчання і виховання дітей в інклюзивному закладі. Проведення корекційно-розвиткових занять спеціалістами. Включення спеціальних засобів корекції у навчально-

виховний процес та режим дня. Виконання батьками вимог і рекомендацій фахівців щодо корекційного впливу на дитину. Особливості корекційних занять з дітьми із ЗПР в інклюзивних закладах.

Корекційні можливості педагогічних і психотерапевтичних технологій у навчанні та вихованні дітей з інтелектуальними порушеннями. Значущість різних технологій для корекції розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості реалізації педагогічних технологій у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Корекційні можливості прикладних комп'ютерних програм у навчанні та вихованні дітей з інтелектуальними порушеннями. Використання у корекційній роботі нетрадиційних методів лікувальної педагогіки і психотерапевтичних технологій.

Інтеграція корекційних завдань із вихованням учнів з інтелектуальними порушеннями. Корекційна спрямованість виховання учнів з порушенням інтелекту. Індивідуальний підхід у вихованні школярів з порушенням інтелекту. Корекція несприятливого становища дитини у системі міжособистісних стосунків.

Підготовка батьків до здійснення корекційного впливу на розвиток дитини. Співпраця з батьками дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах різних типів закладів і служб. Зміст і методика навчання батьків окремим корекційним прийомам і методам виховання дитини у сім'ї.

Удосконалення професійно корекційних компетенцій педагога у процесі методичної роботи. Цілісність особистості педагога як необхідна передумова ефективності корекційної роботи. Зміст корекційної функції у діяльності колекційного педагога. Зміст і форми удосконалення професійно корекційної компетентності у процесі післядипломної освіти. Рівні оволодіння професійною майстерністю.

- Рекомендована література

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. - М.: Педагогика, 1983. –Т. 5. – 368 с.
2. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. – Донецк: Лебідь, 2000. – 319 с.
3. Матвеева М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку. Навчально-методичний посібник. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – 164 с.
4. Методика навчання учнів 1-4-х класів спеціальної школи: Навчальний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, О.М.Опалюк, В.Е.Левицький, О.М.Вержиховська; за заг. ред. О.В.Гаврилова. - Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. – 312 с.
5. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський:

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

6. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304с.

7. Психолого – педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія. Навчальний посібник / За ред. С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. – 220с.

8. Синьов В.М. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / В.М.Синьов, В.І.Бондар. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2015. – 398 с.

9. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник / В.М.Синьов. – К.: ДІА, 2007. – 120 с.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є семестровий іспит

Засоби діагностики успішності навчання

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: завдання вхідного і поточного контролю, модульної контрольної роботи.

САМОСТІЙНА РОБОТА З МЕТОДИКИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою самостійної роботи є:

- оволодіння професійно корекційною компетентністю корекційного педагога;

- удосконалення вмінь планування та проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми, що мають порушення пізнавальної діяльності в різних типах закладів;

- закріплення професійних ціннісних орієнтацій;

- формування вмінь постійно підвищувати свою фахову компетентність.

Під час вивчення дисципліни студенти повинні виконати такі

теоретичні та практичні завдання:

- вивчення літературних джерел;

- вивчення досвіду корекційної роботи з дітьми у різних типах закладів;

- планування та розробка конспектів корекційно-розвиткових занять з дітьми, що мають порушення пізнавальної діяльності.

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на консультаціях, практичних заняттях і семестровому іспиті. Студенти для виконання завдань самостійної роботи можуть заводити окремий зошит. Завдання, передбачені

для виконання в освітніх закладах, виконуються під час проходження студентами психолого-педагогічної практики.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для самостійної роботи студентів розроблені запитання і завдання за темами дисципліни. Видами самостійної роботи є: вивчення літературних джерел; підготовка рефератів; доповіді студентів; відповіді на проблемні запитання; обґрунтування дискусійних питань; планування та розробка конспектів корекційно-розвиткових занять з дітьми, що мають порушення пізнавальної діяльності тощо.

Теоретичні основи корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності.

Підготуватись до обговорення таких питань:

- Що є природничонауковою основою вітчизняної системи корекційної роботи?

- Як змінювались погляди на сутність корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають порушення інтелекту, в історії олігофренопедагогіки?

- Дайте оцінку систем спеціальної роботи: “сенсорна культура”, “психічна ортопедія”, “сенсомоторна культура”.

- Доведіть перевагу принципу корекційної роботи над застосуванням особливих корекційних вправ.

- Розкрийте, що є фізіологічною основою корекції порушень психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями; що є її психологічною основою.

- У чому полягає значення класифікації олігофренії, зробленої М.С.Певзнер, для розуміння питань корекційної роботи?

- Назвіть основні цілі, завдання, умови допоміжного навчання і виховання за О.М. Граборовим.

- Поясніть, чому О.М.Граборов ототожнює допоміжне навчання і корекцію.

- Як Е.В.Герье та Н.В.Чехов формулюють мету допоміжного навчання?

- Які два напрямки виділяє Л.В.Занков у корекційній роботі?

- Чи погоджуєтесь ви з тлумаченням корекції, зробленим І.І.Фінкельштейном?

- Поясніть тлумачення В.Баудішем поняття «корекційно-виховна робота».

- Що пропонує Н.П.Долгобородова у якості критеріїв позитивних результатів корекційної роботи спеціальних шкіл?

- Яке місце у системі спеціальної освіти відводить Б.К.Тупоногов корекції?

- Чому В.І.Бондар вважає трудове навчання основою всебічного розвитку особистості учнів з інтелектуальними порушеннями?

- Розкрийте внесок наукових досліджень В.М.Синьова у теорію корекційної педагогіки.

- Яку роль у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми відіграють наукові праці О.В.Гаврилова, І.В.Дмитрієвої, В.О.Липи, М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової, Н.М.Стадненко, М.О.Супруна, О.П.Хохліної та інших українських вчених?

Теми рефератів

1. Дослідження проблем корекції в історії олігофренопедагогіки.
2. Роль наукових праць Л.В.Занкова у теорії та практиці корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
3. Внесок Е.В.Герье та Н.В.Чехова у теорію та практику корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
4. Внесок О.М.Граборова у теорію та практику корекційної роботи з розумово відсталими дітьми
5. Застосування формальних корекційних систем в історії олігофренопедагогіки.
6. Внесок у теорію корекційної роботи відділу олігофренопедагогіки НДІД УРСР.
7. Роль наукових праць Г.М.Дульнєва у теорії та практиці корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
8. Роль наукових праць І.Г.Єременка у теорії та практиці корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
9. Розробка дидактичних правил і методичних особливостей їх практичного застосування в роботі з дітьми-дебілами В.Баудішем.
10. Розробка наукових засад трудового навчання як основи всебічного розвитку особистості розумово відсталих учнів В.І.Бондарем.
11. Внесок наукових досліджень В.М.Синьова у теорію корекційної педагогіки.
12. Роль наукових праць В.О.Липи у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
13. Роль наукових праць М.П.Матвєєвої у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
14. Роль наукових праць С.П.Миронової у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
15. Роль наукових праць Н.М.Стадненко у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
16. Роль наукових праць О.П.Хохліної у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
17. Роль наукових праць І.В.Дмитрієвої у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
18. Роль наукових праць М.О.Супруна у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
19. Роль наукових праць Д.І.Шульженко у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.
20. Роль наукових праць О.В.Гаврилова у теорії корекційної роботи з розумово відсталими дітьми.

21. Роль наукових праць різних українських вчених у теорії корекційної роботи з дітьми, які мають інтелектуальні порушення.

Сутність та зміст корекційної роботи при порушеннях інтелекту

Підготуватись до обговорення таких питань:

1. У яких взаємопов'язаних напрямках реалізується корекційна робота з розумово відсталими дітьми?
2. Дайте характеристику компонентів системи корекційної роботи.
3. Від яких умов залежить забезпечення корекційної спрямованості навчання і виховання?
4. Охарактеризуйте об'єкт корекції при порушеннях пізнавальної діяльності.

Підготуватись до виконання практичних завдань:

- Прочитайте психолого-педагогічну характеристику на дитину і виконайте такі завдання:

- а) визначить клінічний діагноз та структуру порушення;
- б) спрогнозуйте зміст та послідовність корекційної роботи з дитиною;
- в) вирішіть, які спеціалісти повинні працювати з дитиною.

Теми рефератів

1. Сучасне розуміння сутності корекційно-розвиткової роботи.
2. Умови забезпечення корекційної спрямованості навчання і виховання.

Рання корекційно-розвиткова допомога дітям з інтелектуальним недорозвитком

Підготувати відповіді на такі питання:

1. Якого значення набуває ранній вік для розвитку дитини з психофізичними порушеннями?
2. У чому полягає роль ранньої корекції у психофізичному розвитку дитини?
3. Особливості розвитку дитини з порушеннями інтелекту у віці немовляти та ранньому віці.
4. Назвіть принципи ранньої корекційної роботи.
5. Розкрийте зміст та методи психолого-педагогічного вивчення дітей раннього віку.
6. Назвіть мету та завдання ранньої корекційно-розвиткової допомоги дітям з порушеннями інтелекту.
7. Дайте характеристику етапів ранньої корекційної допомоги.
8. Опишіть методи навчання і виховання дітей з інтелектуальним недорозвитком раннього віку.
9. Розкажіть про становлення системи ранньої допомоги дітям з особливими освітніми потребами в Україні та за кордоном;
10. Визначить роль інклюзивно-ресурсних центрів в організації психолого-педагогічної допомоги дітям раннього віку з особливими потребами.

Завдання:

- Сформулюйте тематику консультацій для батьків дітей раннього віку з особливостями психофізичного розвитку.

- Розробіть тематику консультацій педагога-дефектолога з батьками дитини з порушенням інтелекту раннього віку.

Теми рефератів

1. Значення раннього віку для розвитку дитини з психофізичними порушеннями.

2. Роль ранньої корекції у психофізичному розвитку дитини.

3. Особливості розвитку дитини з порушеннями інтелекту у віці немовляти та ранньому віці.

4. Зміст та методи психолого-педагогічного вивчення дітей раннього віку.

5. Мета та завдання ранньої корекційно-розвиткової допомоги дітям з вадами інтелекту.

6. Характеристика етапів ранньої корекційної допомоги

7. Методи навчання і виховання дітей з інтелектуальним недорозвитком раннього віку.

Зміст і організація корекційної роботи з дітьми, які мають порушення пізнавальної діяльності, у різних типах закладів

Підготуватись до обговорення таких питань

1. Прослідкуйте залежність змісту і методики корекційної роботи від ступеня та виду інтелектуального порушення.

2. Яким чином зміст і методика корекційної роботи залежать від клінічного діагнозу дітей?

3. Яким чином організовується корекційно-виховна робота у спеціальному дошкільному закладі для дітей з інтелектуальними порушеннями?

4. Назвіть особливості корекційно-розвиткової роботи у спеціальних загальноосвітніх школах.

5. Як відбувається навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним ступенем розумової відсталості?

6. Яким чином організовується корекційна робота з школярами, які мають затримку психічного розвитку?

7. Поясніть, чому в процесі спеціального навчання слід спиратись на резервні можливості розумово відсталої дитини.

8. Чому в корекційній роботі з розумово відсталими учнями слід поєднувати медичний і педагогічний вплив?

9. Обґрунтуйте комплексний підхід до здійснення корекційної роботи.

10. Чому корекційний вплив на хід розвитку розумово відсталого школяра має бути системним?

11. Поясніть різницю між загальною та індивідуальною корекційною роботою.

12. Визначте відмінності у корекційній роботі з дітьми різного віку.

13. Охарактеризуйте критерії ефективності корекційної роботи.

14. Назвіть кінцеву мету корекційно-педагогічної роботи з дітьми при різних ступенях порушення пізнавальної діяльності.

15. Розкрийте співвідношення корекції і компенсації у роботі з розумово відсталими дітьми, із ЗПР.

3. Виконання практичних завдань:

- порівняйте зміст корекційно-виховної роботи у спеціальній школі, інклюзивній школі, спеціальному дитячому садку, будинку-інтернаті для дітей з помірною розумовою відсталістю.

Теми рефератів

1. Залежність змісту і методики корекційної роботи від ступеня та виду інтелектуального недорозвитку.

2. Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним ступенем інтелектуального порушення в різних країнах світу.

3. Організація корекційної роботи з школярами, які мають затримку психічного розвитку.

Прогнозування і методика реалізації корекційних цілей у процесі спеціального навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Підготуватись до обговорення таких питань

1. Поясніть, який процес навчання називають корекційно спрямованим.

2. У чому полягає корекційний вплив зменшення обсягу навчальної програми та уповільненість процесу навчання учнів з інтелектуальними порушеннями?

3. Охарактеризуйте принципи корекційно-розвивальної спрямованості навчального процесу учнів з інтелектуальними порушеннями.

4. Обґрунтуйте вимоги, які забезпечують корекційну мету навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.

5. Обґрунтуйте, чому корекційно-розвиткова робота проводиться на матеріалі навчальних предметів.

6. Розкрийте корекційну спрямованість принципів навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.

7. Яким чином досягається корекційна спрямованість дидактичних методів у навчанні дітей з порушеннями інтелекту?

8. Обґрунтуйте важливість принципу індивідуального та диференційованого підходу для корекційної роботи з дітьми, які мають інтелектуальні порушення.

9. У чому полягає сутність методики корекції порушень розвитку у процесі навчання учнів з інтелектуальними порушеннями?

10. Яким чином корекційна мета уроку залежить від дидактичної?

11. Чому корекційні прийоми відрізняються у залежності від типу уроку?

12. У чому полягає корекційна спрямованість структури уроку?

13. Назвіть принципи корекційної роботи, запропоновані М.Ф.Гнезділовим.

14. На що в першу чергу має бути спрямованим корекційний вплив навчання та виховання за Г.М.Дульневим?

15. Як обґрунтовує корекційну спрямованість навчання у допоміжній школі О.А.Ковальова?

16. Яким чином І.П.Ушакова обґрунтовує залежність успішності корекційної роботи з дітьми, що мають інтелектуальні порушення, від їхнього ставлення до навчання?

Виконання практичних завдань:

1. Наведіть приклади прийомів корекції: а) наочно-дійового мислення; б) сприймання; в) розумових операцій.

2. Порівняйте цілі навчально-виховної та корекційно-розвиткової роботи.

3. Проаналізуйте, як у програмах і підручниках для учнів з інтелектуальними порушеннями (клас і предмет за вибором) реалізується корекційна спрямованість навчання;

4. Сформулюйте корекційну мету уроку (теми пропонують індивідуально відповідно до програми для учнів з інтелектуальними порушеннями);

5. Визначить корекційну цінність запропонованих дидактичних ігор і вправ;

6. Доберіть та обґрунтуйте корекційні прийоми для реалізації запропонованої корекційної мети;

7. На основі психолого-педагогічної характеристики на учня визначить індивідуальні корекційні цілі у процесі навчання, зміст і прийоми реалізації індивідуального підходу до нього на уроках.

Теми рефератів

1. Показники результативності корекційного впливу в процесі навчання і виховання.

2. Шляхи досягнення корекційної спрямованості дидактичних методів у навчанні дітей з порушеннями інтелекту.

3. Важливість принципу індивідуального та диференційованого підходу для корекційної роботи з дітьми, які мають інтелектуальні порушення.

Реалізація корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання учнів з інтелектуальними порушеннями та затримкою психічного розвитку

Підготуватись до обговорення таких питань

1. Чому корекційна спрямованість є особливістю навчально-виховного процесу дітей з ООП?

2. Назвіть та охарактеризуйте шляхи забезпечення корекційного компоненту інклюзивної освіти.

3. Які особливості дитини слід вивчити для визначення корекційних цілей?

4. Якими знаннями мають володіти вчителі інклюзивних класів для забезпечення корекційного компоненту навчання?

5. Як диференціюється робота спеціалістів, що проводять корекційно-розвиткові заняття?

6. Визначить роль батьків у психолого-педагогічному супроводі інклюзивної освіти.
7. Опишіть особливості корекційної роботи з дитиною із ЗПР.
8. Порівняйте зміст та організацію корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають порушення інтелекту та ЗПР.

Виконання практичних завдань:

1. Розробіть тематику консультацій для батьків учнів інклюзивних класів.
2. Запропонуйте тематику батьківських зборів для інклюзивних класів.
3. Розробіть зошит співпраці спеціалістів команди психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями пізнавальної діяльності в інклюзивному закладі.
4. На підставі психолого-педагогічної характеристики на дитину визначить шляхи психолого-педагогічного супроводу; розробіть план-програму корекційної роботи і визначить роль у її реалізації різних спеціалістів та батьків дитини.

Теми рефератів

1. Обґрунтування корекційної спрямованості як особливості навчально-виховного процесу дітей з ООП незалежно від типу закладу та форми організації навчання.
2. Шляхи забезпечення корекційного компоненту інклюзивної освіти.
3. Диференціація роботи спеціалістів, що проводять корекційні заняття в інклюзивних закладах.
4. Роль батьків у психолого-педагогічному супроводі дитини в умовах інклюзивної освіти.
5. Особливості корекційної роботи з дитиною із ЗПР в інклюзивній школі в різних країнах світу.

Корекційні можливості педагогічних і психотерапевтичних технологій у навчанні та вихованні дітей з інтелектуальними порушеннями

Підготуватись до обговорення таких питань

1. У чому полягає значущість різних технологій для корекції розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями?
2. Назвіть корекційні цілі, які можуть реалізовуватись у разі використання педагогічних технологій у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями.
3. Яким чином слід використовувати технологію розвивального навчання у роботі дітьми, що мають інтелектуальні порушення?
4. Чому при організації розвивального навчання здійснюється максимальна опора на збережені можливості розумового розвитку дітей?
5. Обґрунтуйте корекційний потенціал методики М.Монтессорі для практики спеціального навчання.

6. У чому полягає корекційно-виховне значення групової форми навчальної діяльності з учнями з інтелектуальними порушеннями? На яких уроках доцільно використовувати цю технологію?

7. Який вплив на особистість дитини з порушенням інтелекту здійснює технологія «Створення ситуації успіху»?

8. Доведіть, що педагогіка Р.Штайнера дозволяє максимально реалізувати індивідуальний підхід до дітей з інтелектуальними порушеннями.

9. У чому полягають корекційні завдання використання комп'ютерної техніки на уроках у спеціальній школі?

10. Яким чином можуть використовуватись у корекційній роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями нетрадиційні методи лікувальної педагогіки і психотерапевтичні технології?

Виконання практичних завдань:

1. Наведіть орієнтовну структуру уроку в спеціальній школі з використанням комп'ютерної техніки;

2. Сформулюйте мету уроку за технологією розвивального навчання (клас і тема за вибором);

3. Покажіть на прикладах можливості новітніх освітніх технологій відповідно до віку дітей і ступеня їх інтелектуального порушення;

4. Розробіть елементи уроків з використанням дидактичного матеріалу і вправ М.Монтессорі (клас і предмет за вибором);

5. Ділова гра «Фрагмент уроку» (клас і технологія за вибором).

Теми рефератів

1. Значущість різних технологій для корекції розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

2. Опис сучасних технологій, які можуть використовуватись у навчанні та корекційно-розвитковій роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

Інтеграція корекційних завдань із вихованням учнів з інтелектуальними порушеннями

Підготуватись до обговорення таких питань

1. Від яких умов залежить успішне проведення корекційно-виховної роботи у школі?

2. Назвіть засоби, які призводять до здійснення корекційно-виховної роботи.

3. За якими напрямками здійснюється корекційно-виховна робота з учнями з інтелектуальними порушеннями? Чому?

4. Охарактеризуйте якісні зміни особистості, які відбуваються внаслідок корекційного виховання.

5. Розкрийте значення індивідуального підходу для корекційно-виховної роботи.

6. Обґрунтуйте, чому діяльність є одним із вирішальних корекційно-виховних засобів.

7. Розкрийте корекційне значення позакласної роботи з різних навчальних предметів.

8. У чому полягає корекційна спрямованість методів виховання?

9. Розкрийте зміст і методи корекції несприятливого становища дитини у системі міжособистісних стосунків.

10. Як обґрунтовують корекційну спрямованість позакласної виховної роботи А.Н.Смірнова, В.Ф.Мачихіна?

11. Які умови успішного проведення корекційно-виховної роботи виділяє І.Г.Єременко?

12. Яку роль відводить В.М.Синьов роботі з корекції інтелектуальних порушень у вихованні школярів з порушеннями розумового розвитку?

Виконання практичних завдань:

1. Наведіть приклади реалізації принципу зв'язку виховання з життям на основі власних спостережень;

2. Доведіть прикладами корекційний вплив колективу на особистість школяра з інтелектуальним порушенням;

3. Доберіть доручення для учнів певного класу з інтелектуальним порушенням з урахуванням їх індивідуальних особливостей (пропонується конкретний клас з переліком клінічних діагнозів учнів);

4. Проаналізуйте плани виховної роботи (пропонуються конкретні плани різних класів) і покажіть, як у них реалізуються принципи індивідуального підходу до учнів та оптимістичної перспективності корекційно-виховної роботи;

5. На основі психолого-педагогічної характеристики на клас визначить корекційні цілі розвитку колективу учнів і шляхи їх реалізації;

6. На основі психолого-педагогічної характеристики на учня визначить корекційні виховні цілі.

Теми рефератів

1. Особливості реалізації корекційної спрямованості виховання учнів з порушеннями інтелекту.

2. Сутність індивідуального підходу у корекційному вихованні школярів з порушеннями інтелекту.

Підготовка батьків до здійснення корекційного впливу на розвиток дитини.

Підготуватись до обговорення таких питань

1. Яку роль виконує соціальне середовище у корекційно-педагогічному процесі?

2. Чому однією з умов ефективності корекційної роботи є співпраця педагогів з батьками учнів?

3. Від чого залежить зміст сімейного виховання і його корекційна спрямованість?

4. Обґрунтуйте основні методи навчання батьків корекційним прийомам виховання.

5. Чим відрізняється співпраця корекційного педагога з батьками вихованців в умовах різних типів закладів і служб?

6. Назвіть форми співпраці з батьками дітей педагогів інклюзивно-ресурсного центру.

7. Які форми роботи використовує у роботі з батьками корекційний педагог навчально-реабілітаційного центру?

Виконання практичних завдань:

1. Доберіть форми роботи з сім'ями залежно від типу закладу, віку дитини, ступеня її інтелектуального порушення, особливостей психофізичного розвитку;

2. Розробити план роботи з батьками учнів (зазначається конкретний клас);

3. Підібрати форми і методи навчання батьків корекційній роботі в умовах сім'ї з урахуванням типу сім'ї й індивідуальних особливостей дитини;

4. Розробіть поради для батьків з створення умов для розвитку дитини з інтелектуальним порушенням в сім'ї (пропонуються конкретні характеристики дітей);

5. Ділова гра «Консультація для батьків» (клас і тема за вибором).

Теми рефератів

1. Функції сім'ї, що виховує дитину з порушеннями психофізичного розвитку.

2. Шляхи співпраці з батьками учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах різних типів закладів і служб.

3. Форми співпраці з сім'ями, що виховують дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в різних країнах світу.

Удосконалення професійно корекційних компетенцій педагога у процесі методичної роботи

Підготуватись до обговорення таких питань

1. Розкрийте значення особистості корекційного педагога для навчання, корекційної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

2. Якими якостями повинен володіти корекційний педагог, щоб ефективно коригувати порушення психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями?

3. Порівняйте зміст корекційної функції діяльності вчителя-дефектолога відповідно до його посади і типу закладу.

4. Чи є поняття «вчитель спеціальної школи», «вчитель-дефектолог», «корекційний педагог» тотожними? Яким чином їх правильно вживати?

5. Від чого залежать рівні оволодіння корекційним педагогом професійною майстерністю?

6. Які вчені доводили значення особистості вчителя для корекційної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями?

7. Чому І.Г.Єременко відводить вирішальну роль у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями вчителю?

Виконання практичних завдань:

1. Складіть план роботи методоб'єднання з урахуванням корекційної функції діяльності (за вибором – для вчителів початкових класів, вихователів, вчителів праці та ін.);
2. Визначити орієнтовні теми методичних семінарів з корекційною проблематикою змісту (за вибором – для вчителів початкових класів, вихователів, вчителів праці та ін.);
3. Оцініть сформованість у себе необхідних особистісних якостей, професійних знань і вмінь відповідно до компонентів майбутньої фахової діяльності;
4. Ділова гра «Консиліум у реабілітаційному центрі» (проблема за вибором).

Теми рефератів

1. Цілісність особистості педагога як необхідна передумова ефективності корекційної роботи.
2. Зміст корекційної функції у діяльності корекційного педагога.
3. Форми удосконалення професійної компетентності корекційних педагогів в різних країнах світу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой. - М.: Педагогика, 1983. –Т. 5. – 368 с.
2. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. – Донецк: Лебідь, 2000. – 319 с.
3. Матвеева М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку. Навчально-методичний посібник. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – 164 с.
4. Методика навчання учнів 1-4-х класів спеціальної школи: Навчальний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, О.М.Опалюк, В.Е.Левицький, О.М.Вержиховська; за заг. ред. О.В.Гаврилова. - Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. – 312 с.
5. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.
6. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304с.
7. Психолого – педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія. Навчальний посібник / За ред. С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. – 220с.

8. Синьов В.М. Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / В.М.Синьов, В.І.Бондар. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2015. – 398 с.

9. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник / В.М.Синьов. – К.: ДІА, 2007. – 120 с.

Допоміжна

1. Аксенова Л.И., Лисеев А.А., Тюрина Н.Ш., Шкадаревич Е.В. Програма ранньої комплексної діагностики рівня розвитку ребенка от рождения до 3-х лет // Дефектология. – 2000. - № 3. – С. 3-27.

2. Гонеев А.Д., Лифинцева Н.И., Ялпаева Н.В. Основы коррекционной педагогики. - М.: Akademia, 1999. – 280 с.

3. Дети с ограниченными возможностями: проблемы и инновационные тенденции в обучении и воспитании: Хрестоматия / Сост. Н.Д.Соколова. – М.: ГНОМ и Д, 2001. – 448 с.

4. Діагностика психічного розвитку дітей раннього віку: методичні рекомендації / Укл. Н.В.Карпенко-Сашнюова. – К.: ІЗМН, 1996. – 60 с.

5. Дунаева З.М., Ростягайлова Л.И. К вопросу об организации медико-психолого-педагогической помощи детям раннего возраста с отклонениями в развитии // Дефектология. – 2003. - № 4. – С. 33-36.

6. Закон України. „Про охорону дитинства” // Урядовий кур’єр. - 2001. - № 30. – С. 25-43.

7. Закон України. „Про надання спеціальної ранньої допомоги дітям-інвалідам” // Урядовий кур’єр. - 2003. - № 11. – С. 26-41.

8. Иванова Н.Н. Проблемы социальной адаптации детей с интеллектуальными нарушениями в раннем возрасте. // Дефектология. – 2000. - № 2. – С. 27-32.

9. Катаева А.А., Стребелева Е.А. Дошкольная олигофренопедагогика. - М.: ВЛАДОС, 1998. – 208 с.

10. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково – методичний збірник / Ред. кол. Н.Софій. І.Єрмаков та ін. – К.: Контекст. 2000. – 336 с.

11. Маллер А.Р. , Цикото Г.В. Обучение, воспитание и трудовая подготовка детей с глубокими нарушениями интеллекта. - М.: Педагогика, 1988. – 128 с.

12. Миронова С.П. Реалізація корекційних цілей у разі використання сучасних освітніх технологій у спеціальних школах // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2008. – Вип. 53. – С. 70 – 73.

13. Миронова С.П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: навчальний посібник. - Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський державний університет: редакційно-видавничий відділ, 2008. – 204 с.

14. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: Хрестоматия / Сост. Л.М.Шипицина. – СПб., 1997. – 256 с.

15. Приходько О.Г. Задачи, содержание и методы ранней помощи детям с двигательными нарушениями // Дефектология. – 2003. - № 4. – С. 36-39.
16. Психология семьи и больной ребенок. Учебное пособие: Хрестоматия. – СПб.: Речь, 2007. – 400с.
17. Разенкова Ю.А. Содержание индивидуальных программ развития детей младенческого возраста с ограниченными возможностями // Дефектология. – 1998. - № 3. – С. 57-63.
18. Синев В.Н. Коррекционная направленность учебно-воспитательного процесса вспомогательной школы // Введение в историю олигофренопедагогики / Под ред. А.И.Капустина. – Донецьк, ТОВ «Лебідь», 1996. – С. 10 – 20.
19. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Под ред. Е.А.Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
20. Специальная педагогика: Учебное пособие / Под ред. Н.М.Назаровой. – М.: Академия, 2000. – 400 с.
21. Стребелева Е.А. Ранняя коррекционно-педагогическая помощь детям с ограниченными возможностями здоровья. // Дефектология. – 2001. - № 4. – С. 39-42.
22. Тупоногов Б.К. Коррекционно-педагогическая работа в системе образования детей с нарушениями умственного и физического развития // Дефектология. – 1994. - № 4. – С. 9 – 14.
23. Усанова О.Н., Шаховская С.Н. Роль семьи в коррекционном воздействии на детей: В кн. Психокоррекция. Теория и практика / Под ред. Ю.С.Шевченко, В.П.Добриденя, О.Н.Усановой. – М.: Вита-Пресс, 1995. – С. 50 – 55.
24. Фромм Аллан. Азбука для родителей. - Лениздат, 1991. – 319 с.
25. Хохліна О.П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку. – К.: Пед. думка, 2000. – 286 с.
26. Шипицына Л.М. «Необучаемый» ребенок в семье и обществе. Социализация детей с нарушением интеллекта. – 2-е изд., перераб и дополн. – СПб.: Речь, 2005. – 477 с.

ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Тип дисципліни: цикл професійної та практичної підготовки, вибіркова дисципліна

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних закладах

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна ґрунтується на вступі до спеціальності, спеціальній педагогіці; передуює вивченню спеціальних методик.

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модуля:

1. Організаційне, змістове та методичне забезпечення інклюзивної освіти

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» є: засвоєння студентами теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» є:

- сформуванню усвідомлене розуміння основних положень інклюзивної освіти;
- усвідомити посадові обов'язки вчителя-дефектолога в інклюзивному закладі;
- виробити навички командної роботи у навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами;
- забезпечити досконале володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з особливими потребами;
- сформуванню навички індивідуального підходу до навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- виробити усвідомлення необхідності зростання педагогічної майстерності.

1.3. Заплановані результати навчання відповідно до освітньої (освітньо-професійної / освітньо-наукової) програми:

У результаті оволодіння дисципліною студенти повинні знати: теоретико-методологічні, нормативно-правові, організаційні, змістові та методичні засади інклюзивної освіти

У результаті оволодіння дисципліною студенти повинні вміти:

- використовувати ефективні стратегії взаємодії з різними фахівцями та батьками дітей з особливими освітніми потребами;

- здійснювати необхідні адаптації/модифікації навчально-методичного забезпечення інклюзивного навчання;
- брати участь у розробці індивідуальних навчальних планів та програм для дітей з особливими освітніми потребами на основі визначення їхніх потреб;
- реалізовувати індивідуальний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- проводити корекційно-розвиткові заняття з дітьми з особливими освітніми потребами відповідно до посадових обов'язків

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ, ЗМІСТОВЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Інклюзивна освіта як соціальна модель. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Етапи еволюції в державно-суспільного ставлення до осіб з відхиленнями розвитку та їх освіти. Медична та соціальна модель оцінки психофізичних порушень. Саламанкська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами. Основні поняття інклюзивної освіти: інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання. Ключові аспекти інклюзії. Принципи інклюзивної освіти

Тема 2. Інтегрована та інклюзивна освіта в різних країнах світу. Міжнародна політика та законодавча база інклюзивної освіти. Характеристика міжнародних нормативно-правових документів. Досвід впровадження інклюзивної освіти в різних країнах.

Тема 3. Організація інклюзивної освіти в Україні. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні. Характеристика вітчизняних нормативно-правових документів. Мета і завдання інклюзивної освіти. Переваги та перешкоди інклюзії. Руйнування стереотипів про осіб з порушеннями психофізичного розвитку та їхню освіту. Умови ефективності інклюзивної освіти. Порядок організації інклюзивних дошкільних закладів та шкіл.

Тема 4. Психолого-педагогічний супровід дітей в інклюзивному закладі. Сутність психолого-педагогічного супроводу та його завдання. Принципи взаємодії фахівців. Програма психолого-педагогічного супроводу. Сутність роботи команди інклюзивного закладу. Умови ефективності роботи команди. Роль учасників команди психолого-педагогічного супроводу. Індивідуальний підхід у навчанні й вихованні дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Тема 5. Реалізація корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання. Сутність корекційно-розвиткового компоненту освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку. Шляхи реалізації

корекційно-розвиткового компоненту: реалізація корекційних цілей у процесі навчання і виховання дітей; проведення корекційно-розвиткових занять спеціалістами; включення спеціальних засобів корекції у навчально-виховний процес та у режим дня; виконання батьками вимог і рекомендацій фахівців щодо корекційного впливу на дитину.

Тема 6. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку. Функції контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. Складові навчальних досягнень учнів. Види контролю навчальних досягнень учнів. Роль педагогічної оцінки у стимулюванні учнів з особливостями психофізичного розвитку до навчання. Портфоліо учня.

Тема 7. Співпраця з батьками як членами команди інклюзивного закладу. Проблеми сім'ї, яка виховує дитину з особливостями психофізичного розвитку. Мета і завдання роботи з батьками в інклюзивному закладі. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення сім'ї. Участь батьків у команді психолого-педагогічного супроводу.

Тема 8. Навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти. Вимоги до ділової документації в інклюзивному закладі. Ділова документація корекційних педагогів. Внутрішкільний контроль в інклюзивному закладі.

3. Рекомендована література

1. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – 192 с.

2. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Частина 2. – 184 с.

3. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / [кол. авторів; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.

4. Міжнародні документи зі сфери інклюзивної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua/news/323/>

5. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвеева; [за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.

6. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – 164 с.

7. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А.Колупаєвої. – К.: А.С.К., 2012. – 308 с.

8. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями [Электронный ресурс] // Режим доступа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/salamanka.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, виконання практичних завдань, індивідуальна самостійна робота, модульна контрольна робота.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

Для самостійної роботи студентів розроблені запитання і завдання за темами дисципліни. Видами самостійної роботи є: відповіді на проблемні запитання; індивідуальні письмові завдання; розв'язання педагогічних ситуацій; виконання елементів майбутніх професійних завдань; доповіді студентів; підготовка рефератів; обґрунтування дискусійних питань тощо.

Тема 1. Інтегрована освіта як соціальна модель

1. Заповніть таблицю.

Етапи еволюції в західній Європі державно-суспільного ставлення до осіб з ООП та їх освіти

Період еволюції	Хронологічні межі	Етапи становлення системи спеціальної освіти

2. Доберіть з власного досвіду приклад педагогічної ситуації, що ілюструє стихійну інклюзію дитини з ООП у закладі загальної середньої освіти та прокоментуйте його письмово.

3. Порівняйте форми навчання дітей з ООП.

Інтегроване навчання	Індивідуальне навчання	Сегрегативне навчання

Тема 2. Інтегрована та інклюзивна освіта в різних країнах світу

1. Охарактеризуйте основні міжнародні документи в галузі прав осіб з ООП.

№ з/п	Назва документа	Зміст документа
1	Загальна Декларація ООН про права людини, 1948 р.	
2	Декларація прав дитини,	

	1959 р.	
3	Декларація про права розумово відсталих осіб, 1971 р.	
4	Декларація про права інвалідів, 1975 р.	
5	Конвенція ООН про права дитини, 1989 р. (ратифікована Постановою Верховної Ради України 27 лютого 1991 року).	
6	Всесвітня декларація «Освіта для всіх», 1990 р.	
7	Стандартні правила ООН щодо забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю, 1993 р.	
8	Саламанкська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами, 1994 р.	
9	Дакарська Декларація, 2000 р.	
10	Конвенція ООН про права інвалідів, 2006 р. (ратифікована Постановою Верховної Ради України 16.12.2009 р., набрала чинності 06.03.2010 р.).	
11	Резолюція 48 сесії ЮНЕСКО «Інклюзивна освіта: шлях у майбутнє», 2008 р.	

2. Підготуйте доповіді та реферати на теми:

- Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах Європи (Італія, Австрія, Бельгія, Голландія, Швеція, Німеччина, Ісландія).
- Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах Північної Америки.
- Інклюзивні тенденції розвитку системи освіти у країнах пострадянського простору.

Тема 3. Організація інклюзивної освіти в Україні

1. Підготуйте презентацію на тему: «Закони та нормативно-правові акти, які регламентують інклюзивне навчання дітей з ООП в Україні».
2. Підготуйтеся до дебатів на тему: «Переваги та недоліки інклюзивної освіти учнів з легким ступенем порушення інтелектуального розвитку»
3. Заповніть таблицю.

Основні переваги інклюзивної освіти

Учасники освітнього процесу	Основні переваги
Діти з ООП	
Діти з типовим розвитком	
Педагоги	

Суспільство	
Батьки дітей з ООП	
Батьки дітей з типовим розвитком	

4. Складіть карту знань: «Умови ефективності інклюзивної освіти».

5. Розробити ІПР.

Тема 4. Психолого-педагогічний супровід дітей в інклюзивному закладі

1. Визначте фахівців, які мають супроводжувати дитину з ООП в інклюзивному закладі відповідно до її особливостей розвитку, визначених під час обстеження в інклюзивно-ресурсному центрі.

А) Хлопчик легко вступає в контакт. Наявне відставання у розвитку психічних процесів, зумовлене дефіцитом уваги і порушеннями довільної регуляції. Емоції лабільні. Швидко втомлюється, повільно включається в роботу. Висока виснажливість нервової системи. Темп роботи нерівномірний, потребує контролю та стимулювання. Пізнавальні інтереси сформовані недостатньо. Хлопчик спілкується простими реченнями. На письмі плутає глухі-дзвінкі звуки, не дописує закінчення. Темп читання повільний. Недостатній рівень узагальнень.

Б) Для встановлення контакту потребує часу. Інтелект відповідає віку, проте наявні розлади шкільних навичок. Увага нестійка. Поведінка імпульсивна, самооцінка низька, рівень тривожності підвищений. Процеси збудження переважають над процесами гальмування. Словниковий запас збіднений. На письмі плутає і пропускає букви, недописує слова. Порушення писемного мовлення. Швидка втомлюваність, падіння працездатності при невеликому навантаженні.

В) Для встановлення контакту потребує часу. Інтелект відповідає віку. Емоції лабільні. Самооцінка занижена. Потребує спрямовуючої допомоги з боку педагога під час виконання завдань. Дитина погано бачить віддалені предмети. Утруднений перехід погляду з близької на далеку відстань. Гострота зору знижена. У дитини порушена цілісність зорового сприймання.

Г) Для встановлення контакту потребує часу. Інтелект відповідає віку. Розумова працездатність та пізнавальні інтереси знижені. Увага нестійка, самооцінка занижена, підвищений рівень тривожності. У дитини наявні порушення зору: погано бачить віддалені предмети, примружує очі при розгляданні предметів. Утруднений перехід погляду з близької на далеку відстань. Порушені окорухові функції. Дитина при виконанні завдань швидко втомлюється, потребує перерв та допомоги дорослого.

Д) Для встановлення контакту потребує часу. Інтелектуальна незрілість зі збереженою здатністю до научуваності. Дівчинка нерішуча, потребує заохочення. Емоційні реакції адекватні. Словниковий запас бідний. Порушена звуковимова: с, з, ц. В учениці недостатньо сформовані фонематичний аналіз та синтез, труднощі виникають при складанні розповіді за малюнками та опорними словами. Оволоділа побуквеним читанням.

Е) Потребує часу для встановлення контакту. Відставання в інтелектуальному розвитку з порушеною здатністю до науковості. Самооцінка занижена, гостре переживання комплексу неповноцінності, що зумовлює негативістичні прояви. Відмовляється від виконання завдань за появи щонайменших труднощів. Читає по складах, не завжди розуміє зміст прочитаного, частково сформовані навички читання і письма. Несформовані математичні знання і вміння, порушений розвиток пам'яті. Спілкується простими реченнями, які не завжди граматично правильно побудовані. Словниковий запас обмежений. Несформовані операції мислення, логічне мислення. Несформована відповідно до віку потребово-мотиваційна сфера.

Є) Інтелект відповідає віку дитини з важкою соматичною хворобою. Пізнавальні та навчальні процеси на низькому та середньому рівні. Судження поверхневі, в окремих випадках недостатньо послідовні. Звужений обсяг короткочасної оперативної пам'яті. Повільно опановує навчальний матеріал. Важко утримує темп роботи з класом. Потребує індивідуального підходу з боку вчителів.

Ж) Інтелект відповідає віку дитини. Підвищена втомлюваність, що впливає на зниження працездатності, тому потребує допомоги педагога. Має виражені порушення в рухах нижніх кінцівок. Пересувається з опорою на носочки, ставлячи одну ногу на перехрест з іншою. Не може працювати в одному темпі з учнями класу. Низька орієнтація в соціально-побутових умовах.

З) Інтелект відповідає віку. Знижені розумова працездатність та пізнавальні інтереси. Виснажлива нервова система. Зовнішня самооцінка є неадекватно завищеною на фоні низької внутрішньої самооцінки, тому поведінка характеризується демонстративністю, показовістю та впертістю. Характерним є недостатньо сформований рівень переключення, стійкості та розподілу уваги. Навчальна мотивація і мотивація досягнення успіху є низькою. Навчальна діяльність характеризується пасивністю. Наявні порушення звуковимови. Потребує індивідуального підходу в умовах охоронно-педагогічного режиму.

2. Напишіть психолого-педагогічну характеристику на дитину з ООП.

3. Розробіть схему: «Модель взаємодії учасників команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП в умовах інклюзивного навчання».

4. Підготуйте теми методичних повідомлень корекційного педагога для вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів-предметників, вихователів групи продовженого дня з метою ознайомлення з особливостями психофізичного розвитку дітей з ООП, які навчаються в інклюзивному закладі.

5. Доберіть форми методичної роботи для учасників команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП з проблеми формування колективу школярів інклюзивного класу.

Тема 5. Реалізація корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання.

1. Проаналізуйте програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, опорно-рухового апарату, слуху і зору, затримкою психічного розвитку.

2. Підготуйте доповідь на тему: «Педагог інклюзивного закладу: десять кроків до вдосконалення».

3. Складіть карту знань: «Система реалізації корекційно-розвиткового компоненту інклюзивного навчання».

Тема 6. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку

1. Розробіть методичні рекомендації для вчителів-предметників інклюзивних класів щодо оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП кожної нозології з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Тема 7. Співпраця з батьками як членами команди інклюзивного закладу

1. Підготуйте доповіді на теми:

- Роль батьків у здобутті освіти дітей з ООП.

- Відповідальність батьків за освіту дітей з ООП.

2. Розробіть теми консультацій для корекційного і соціального педагогів, спеціального психолога, класного керівника з батьками дітей з ООП і батьками школярів з типовим розвитком.

3. Запропонуйте форми роботи для учасників команди психолого-педагогічного супроводу з батьками учнів інклюзивних груп/класів.

Тема 8. Навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти

1. Складіть карту знань: «Документація корекційного педагога».

2. Складіть карту знань: «Документація асистента вчителя».

3. Запропонуйте теми для самоосвіти корекційних педагогів та розробіть план роботи над кожною темою.

4. Напишіть лист до МОН України з проханням внести зміни до нормативно-правової бази, яка регулює впровадження інклюзивної освіти в Україні (вказіть, які зміни треба внести і до яких документів з метою удосконалення механізму організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти і загальної середньої освіти).

5. Напишіть рекомендації для керівників закладів дошкільної освіти і загальної середньої освіти, які впроваджуватимуть інклюзивну форму навчання у своїх закладах освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Л.И.Акатов. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 368 с.

2. Бондар В.І. Дидактика / В.І.Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.

3. Бондар В.І. Історія олігофренопедагогіки : підручник / В.І.Бондар, В.В.Золотоверх. – К.: Знання, 2007. – 375 с.
4. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха: Кн. для учителя / Р.М.Боскис. – М.: Просвещение, 1988. – 128 с.
5. Вильшанская А.Д. Психолого-медико-педагогический консилиум в школе: Взаимодействие специалистов в решении проблем ребенка / А.Д.Вильшанская, М.И.Прилуцкая, Е.М.Протченко. – М.: Генезис, 2012. – 256 с.
6. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник / О.В. Гаврилов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 308 с.
7. Гладкая В.В. Методика проведения коррекционных занятий «Развитие познавательной деятельности» с младшими школьниками с трудностями в обучении: пособие для педагогов учреждений образования, реализующих образовательную программу специального образования на уровне среднего образования / В.В.Гладкая. – Минск, Зорны Верасок, 2013. – 115 с.
8. Гонеев А.Д. Основы коррекционной педагогики / А.Д.Гонеев, Н.И.Лифинцева, Н.В. Ялпаева. - М.: Akademia, 1999. – 280 с.
9. Даниелс Елен Р. Залучення дітей з особливими потребами до системи загальноосвітніх закладів / Е.Р.Даниелс, К.Стаффорд. – Львів: Надія, 2000. – 256 с.
10. Державний стандарт початкової базової і повної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462-2011>.
11. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/607-2013>.
12. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам: Книга 3 / Л.С.Вавіна, А.М.Висоцька, В.В.Жук та ін.; За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Наук. світ, 2006 – 212 с.
13. Дитина з порушеннями опорно-рухового апарату в загальноосвітньому просторі. Методичні рекомендації та впровадження інклюзивної форми навчання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату : навч.-метод. посіб. / А.Г. Шевцов, О.В. Романенко, Л.О. Ханзерук, О.В. Чеботарьова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 200 с.
14. Дитина зі світу тиші : на допомогу батькам нечуючої дитини : наук.-метод посібник / уклад. Н.А. Зборовська та ін.; за ред. С.В. Кульбіді. – К. : «СПКТБ УТОГ», 2011. – 328 с.
15. Завражин С.А. Адаптация детей с ограниченными возможностями: Учеб. пособие для студ. пед учеб. заведений / С.А.Завражин, Л.К.Фортова. – М.: Академический Проект: Трикта, 2005. – 400 с.
16. Захаров А.И. Как предупредить отклонения в поведении ребенка / А.И.Захаров. – М.: Просвещение, 1986. – 128 с.

17. Екжанова Е.А. Основы интегрированного обучения: пособие для вузов / Е.А.Екжанова, Е.В.Резникова. – М.: Дрофа, 2008. – 210 с.
18. Ілляшенко Т.Д. Чому їм важко вчитися : методичний посібник. – К. : Початкова школа, 2003. – 128 с.
19. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навчально-методичний посібник / кол. упорядників: Патрикеева О.О., Софій Н.З., Луценко І.В., Василяшко І.П.; за заг. ред. В.І.Шинкаренко. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. – 96 с.
20. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – 192 с.
21. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / [Колектив авторів; За заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Частина 2. – 184 с.
22. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями зору : монографія / за ред. Синьової Є.П., Рикова С.О. – К.: Кафедра, 2017. – 320 с.
23. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / [кол. авторів; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.
24. Исаев Д.Н. Умственная отсталость у детей и подростков. Руководство / Д.Н.Исаев. – СПб.: Речь, 2003. – 391 с.
25. Історія інвалідності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.discrimi.net/istoriya-invalidnosti/>
26. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А.А.Колупаєва. – К.: Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
27. Коноплева А.Н. Интегрированное обучение детей с особенностями психофизического развития: Монография / А.Н.Коноплева, Т.Л.Лещинская. - Минск, НИО. - 2003. – 232 с.
28. Коррекционная педагогика в начальном образовании : учеб. пособие / [Г.Ф.Кумарина, М.Э.Вайнер, Ю.Н.Вьюнкова и др.; под ред. Г.Ф.Кумариной]. – М.: Академия, 2001. – 320 с.
29. Корекція психосоціального розвитку дітей із церебральним паралічем у реабілітаційному центрі : навч.-метод. посіб. / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К. : Духовна вісь, 2003. –155 с.
30. Кравчук Л.С. Корекція розумової працездатності студентів із дитячим церебральним паралічем у навчальній діяльності: монографія / Л.С.Кравчук. - К.: ТАЛКОМ, 2018. – 169 с.
31. Критерії навчальних досягнень учнів початкових класів спеціальної загальноосвітньої (допоміжної) школи для дітей з порушеннями розумового розвитку. – Київ – Луганськ: редакційно-видавничий відділ ЛДПУ, 2002. – 94 с.

32. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство : науково-методичний збірник / Ред. кол. Н.Софій (голова), І.Єрмаков (керівник авторського колективу і науковий редактор) та ін. – К.: Контекст, 2000. – 336 с.

33. Луценко І. Розробляємо індивідуальну програму розвитку: крок за кроком / І.Луценко, Н.Слободянюк // Заступник директора школи. – 2016. - № 6. – С. 24 – 33.

34. Малофеев Н.Н. Западная Европа: эволюция отношения общества к государствам и лицам с отклонениями в развитии: монография / Н.Н.Малофеев. – М.: Экзамен, 2003. – 256 с.

35. Міжнародні документи зі сфери інклюзивної освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua/news/323/>

36. Миронова С.П. Ділова документація асистента вчителя щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами / С.П.Миронова, Т.Г.Олійник // Заступник директора школи. – 2016. - № 6. – С. 55 – 61.

37. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник / С.П. Миронова. – Кам'янець–Подільський: Кам'янець–Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 312 с.

38. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності : підручник / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

39.Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвеева; [за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.

40. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.

41. Миронова С.П. Робота спеціалістів дошкільного навчального закладу з родинами дітей, що мають вади психофізичного розвитку / С.П.Миронова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. - № 12. – С. 62 – 72.

42. Миронова С.П. Роль педагогічної оцінки в соціальній та психологічній адаптації учнів з особливими потребами до інклюзивного навчання / С.П. Миронова // Нові технології навчання: Збірник наукових праць / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України; Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вінниця-Київ, 2014. – С. 174 – 177.

43. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» № 665 від 01 червня 2013 року[Електронний ресурс] // Режим доступу : // https://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-11-01/1672/nmon_665_01062013.doc&embedded=false

44. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 240, від 23.06.2000 р. «Інструкція з ведення ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах I – III ступенів» [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-821164c58fac/list-d4a04af326>
45. Нормативно-правова база МОН України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/normativno-pravova-baza1.html>
46. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: хрестоматия / Сост. Л.М. Шипицина. - СПб., 1997. - 256 с.
47. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А.Колупаєвої. – К.: А.С.К., 2012. – 308 с.
48. Подласый И.П. Курс лекций по коррекционной педагогике: Учеб. пособие для студ. сред. спец. учеб. заведений / И.П.Подласый. – М.: ВЛАДОС, 2002. – 352 с.
49. Порядок комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0224-15>
50. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Урядовий кур'єр. – 20.08.2011. - № 153. – С. 3.
51. Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання: Лист МОНмолодьспорту від 02.01.13 № 1/9-1[Електронний ресурс] // Режим доступу : // http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/33692/
52. Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів : Лист МОН від 13.08.2014 № 1/9-414 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/42597/>
53. Про організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2016/2017 навчальному році [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/5749->
54. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/36815/>.
55. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України № 2961-15, від 09.12.2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>
56. Психология семьи и больной ребенок. Учебное пособие: Хрестоматия. – СПб.: Речь, 2007. – 400с.
57. Психолого-педагогическое консультирование и сопровождение ребенка: Пособие для учителя-дефектолога / Под ред. Л.М.Шипициной. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 528 с.

58. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями [Электронный ресурс] // Режим доступа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/salamanka.pdf
59. Селигман М. Обычные семьи, особые дети [пер. с англ.] / Селигман М., Дарлинг Р. – Изд. 2-е. – М.: Теревинф, 2009. – 368 с.
60. Синьова Є.П. Тифлопсихологія : підручник / Є.П. Синьова. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
61. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. – Частина I. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – 238 с.
62. Специальная педагогика : учебное пособие / под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2000. – 400 с.
63. Типова інструкція з діловодства у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності (від 28 липня 2013, № 1239) [Електронний ресурс] // Режим доступу : // http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36933/
64. Ткачева В.В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: Учеб. пособие / В.В.Ткачева. – М.: АСТ; Астрель, 2007. – 318 с.
65. Федоренко С.В. Тифлодидактика: навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 144 с.
66. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник для студ. вищих пед закладів освіти / М.М.Фіцула. – К.: Академія. 2000. – 542 с.
67. Чайковський М.Є. Соціально-педагогічна робота з молоддю з інвалідністю в інклюзивному просторі: навчально-методичний посібник / М.Є.Чайковський, О.О.Добровіцька. – К.: ТАЛКОМ, 2018. – 272 с.
68. Шаталов В.Ф. Куда и как исчезли тройки / В.Ф.Шаталов. – М.: Просвещение, 1980. – 212 с.
69. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: монографія / А.Г. Шевцов. – К.: МП «Леся», 2009. – 483 с.
70. Шеремет М.К. Логопедія : підручник / М.К. Шеремет, В.В. Тарасун, С.Ю. Конопляста, В.О. Кондратенко, Н.В. Чередніченко, І.С. Марченко, В.В. Тищенко, І.В. Мартиненко, О.Ю. Ромась. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Слово, 2010. – 672 с.
71. Шипицына Л.М. «Необучаемый» ребенок в семье и обществе. Социализация детей с нарушением интеллекта. – 2-е изд., перераб и дополн. / Л.М.Шипицына. – СПб.: Речь, 2005. – 477 с.
72. Шпек О. Люди с умственной отсталостью: Обучение и воспитание: [пер. с нем. А.П.Голубева; Науч. ред. рус. текста Н.М.Назарова]. – М.: Академия, 2003. – 432 с.
73. Шульженко Д.І. Корекційний розвиток аутичної дитини: (книга для батьків та педагогів) / Д.І.Шульженко, Н.С.Андрєєва. – К.: Д.М.Кейдун, 2011. – 344 с.

74. Шульженко Д.І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія / Д.І.Шульженко. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова. – 385 с.

75. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя: Лист МОНмолодьспорт № 1/9-675 від 25.09.12 року [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Тип дисципліни: дисципліна професійної підготовки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: діяльність Інклюзивних ресурсних центрів та шкільних ПМПК, спрямованих на здійснення психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з психофізичними порушеннями

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу ґрунтується на знаннях студентів з таких дисциплін як спеціальна психологія, корекційна педагогіка, невропатологія, психопатологія, вікова психологія

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальні питання організації психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. 2. Психологічне та педагогічне обстеження дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є: підготовка студентів до діяльності вчителя-дефектолога інклюзивних ресурсних центрів.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

1. Формування знань про організацію та зміст діяльності ІРЦ.

2. Ознайомлення з нормативними документами, пов'язаними з діяльністю ІРЦ.

3. Засвоєння принципів роботи консультанта з дитиною та її батьками під час психолого-педагогічного вивчення дитини.

4. Формування навичок психологічного, педагогічного, логопедичного обстеження, вмінь узагальнювати результати, здійснювати правильний висновок щодо психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.

5. Формування умінь диференційної діагностики.

У результаті оволодіння дисципліною студенти повинні **знати:**

- завдання та принципи діяльності ІРЦ,
- зміст діяльності вчителя-логопеда,
- зміст діяльності вчителя -дефектолога,
- зміст діяльності практичного психолога;

У результаті оволодіння дисципліною студенти повинні **вміти:**

- проводити комплексну оцінку розвитку дитини з метою визначення її особливих освітніх потреб, в тому числі коефіцієнта її інтелекту;
- використовувати психолого-педагогічних методи оцінки розвитку дитини;
- розробляти рекомендації щодо програми навчання, особливостей організації психолого-педагогічної допомоги відповідно до потенційних можливостей психофізичного розвитку дитини;
- встановлювати і підтримувати контакт з дитиною під час комплексної оцінки;

- надавати консультації батькам дітей з особливими освітніми потребами.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття про норму психічного розвитку та рівні аналізу цієї категорії у практичній психології.

Норма психічного розвитку у медицині та психології. Нейропсихологічний аналіз категорії норми психічного розвитку. Функціональна організація мозку. Локальні пошкодження мозку та їх наслідки. Поняття про обхідні шляхи корекційної роботи. Загальнопсихологічний рівень аналізу. Проблема формування психічних функцій. Інтеріоризація. Поетапне формування розумових дій за П.Я.Гальперіним. Віково-психологічний рівень аналізу. Закономірності та механізми розвитку психіки людини.

Тема 2. Організація та зміст діяльності інклюзивних ресурсних центрів та шкільних команд супроводу дитини.

Положення про діяльність ІРЦ. Склад ІРЦ. Завдання ІРЦ. Принципи діяльності ІРЦ. Форми організації навчання дітей з психофізичними порушеннями: навчання в спеціальних школах, навчально-реабілітаційних центрах, інтегроване, інклюзивне та індивідуальне навчання (переваги та недоліки).

Тема 3. Анамнез.

Поняття про анамнез. Види анамнезу: об'єктивний (сімейний, особистий, захворювання), суб'єктивний. Значення збору анамнезу у психодіагностиці. Методика збору анамнезу.

Тема 4. Проблеми створення сприятливого психологічного клімату для роботи з дитиною.

Врачування вікових та індивідуально – психологічних особливостей дітей. Особливості обстеження дітей раннього дитячого, дошкільного, молодшого шкільного, підліткового віку. Орієнтація на провідну діяльність, соціальну ситуацію розвитку, основні психологічні новоутворення у кожному віковому періоді. Встановлення довірливих взаємин з дитиною як передумова успішності обстеження.

Тема 5. Медичне обстеження дитини як основа психолого-педагогічної оцінки.

Обстеження стану сенсорної системи дитини. Значення і зміст неврологічного, психіатричного обстеження.

Тема 5. Психологічне обстеження в ІРЦ.

Мета та завдання психологічного обстеження. Етапи психологічного обстеження. Поняття про психологічний діагноз. Структура психологічного діагнозу. Методи психологічної діагностики. Класифікація психодіагностичних методів: об'єктивні тести, стандартизовані самозвіти (тести-опитувальники, відкриті опитувальники з наступним контент-аналізом, шкальні техніки, індивідуально-орієнтовані техніки), проєктивні методи, діалогічні методики.

Тема 6. Спостереження та бесіда як методи психодіагностики.

Місце спостереження у психологічному обстеженні. Ігрова діяльність як метод психодіагностики. Значення бесіди у психологічному обстеженні.

Проективне інтерв'ю. Методика проведення бесіди з батьками, педагогами, дитиною.

Тема 7. Інтелект як об'єкт психодіагностики.

Поняття про інтелект. Завдання діагностики інтелекту. Методи діагностики інтелекту: психометричний, якісний та системний підходи до діагностики інтелекту (переваги та недоліки).

Тема 8. Тести інтелекту.

Огляд сучасних тестів діагностики інтелекту. Тести Амтхауера, Айзенка, Кеттелла, Равена, Мейлі, ШТУР, Вандерліка, Отіса-Леннона. Тест Біне-Сімона. Поняття про інтелектуальний коефіцієнт співвідносного типу.

Тема 9. Тест Векслера.

Порівняльна характеристика тесту Біне-Сімона та тесту Векслера. Поняття про інтелектуальний коефіцієнт девіантного типу. Структура тесту Векслера та вимоги щодо його проведення. Особливості проведення 1-12 субтестів. Кроки опрацювання результатів за тестом Векслера. Інтерпретація результатів. Профіль інтелекту.

Тема 10. Якісний напрямок діагностики інтелекту.

Пізнавальні процеси як об'єкт психодіагностики. Методи діагностики мислення (операцій мислення: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування; видів мислення: наочно-образного, вербально-логічного; властивостей та індивідуальних стратегій мислення), пам'яті (обсягу, процесів, індивідуальних особливостей), уваги, сприймання, мовлення.

Тема 11. Системний напрямок діагностики інтелекту.

Навчаючий експеримент О.Іванової: теоретичне обґрунтування, процедура обстеження та опрацювання результатів. Особливості виконання методики О.Іванової дітьми з різним клінічним діагнозом. Експрес-методика діагностики рівня розумового розвитку дітей Н.М.Стадненко: теоретичне обґрунтування, процедура обстеження та опрацювання результатів. Особливості виконання методики дітьми з різними клінічними діагнозами.

Тема 12. Проблема диференційної діагностики інтелектуальних порушень та інших нозологій.

Інтелектуальні порушення та затримка психічного розвитку. Інтелектуальні порушення та загальний недорозвиток мовлення первинного характеру. Проблеми діагностики рівня інтелектуального розвитку при сенсомоторних порушеннях. Методи діагностики інтелектуальних порушень.

Тема 13. Педагогічне та логопедичне обстеження в ІРЦ.

Завдання педагогічного обстеження. Методи та програма педагогічного обстеження. Завдання логопедичного обстеження. Методи та програма логопедичного обстеження.

Рекомендована література

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М.Астапов.- М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 216 с.

2. Астапов В.М. Психодиагностика и коррекция детей с нарушениями и отклонениями развития / В.М.Астапов, Ю.В.Микадзе. – СПб: Питер, 2008. – 256 с.
3. Венгер А.А. Отбор детей в специальные дошкольные учреждения / А.А.Венгер, Г.Л.Выгодская, Э.И.Леонгард. – М.: Просвещение, 1972. -
4. Власова Т.А. О детях с отклонениями в развитии / Т.А.Власова, М.С.Певзнер.- М.: Просвещение, 1973.
5. Диагностика умственного развития дошкольников / Под ред. Л.А.Венгера, В.В.Холмовской. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.
6. Забрамная С.Д. Психолого-педагогическая диагностика умственного развития детей / С.Д.Забрачная. - М.: Просвещение, 1995.- 112 с.
7. Забрамная С.Д. Наглядный материал для психолого-педагогического обследования детей в медико-педагогических комиссиях / С.Д.Забрачная. – М.: Просвещение, 1985. –
8. Коробко С.Л. Работа психолога с младшими школьниками / С.Л.Коробко, О.И.Коробко. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
9. Лубовский В.И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В.И.Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. – 104 с.
10. Лебединский В.В. Нарушения психического развития у детей / В.В.Лебединский. – М.: МГУ, 1986. – 167 с.
11. Отбор детей во вспомогательные школы./ Сост. Т.А. Власова, К.С.Лебединская, В.Ф.Мачихина. – М.: Просвещение, 1983. – 160 с.
12. Отбор детей во вспомогательные школы / Под ред. С.Д.Забрачной. - М.: Просвещение, 1971. – 140 с.
13. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии / С.Я.Рубинштейн. – М.: Медицина, 1970. – 248 с.
14. Семаго Н.Я. Теория и практика оценки психического развития ребенка / Н.Я.Семаго, М.М.Семаго. – СПб: Речь, 2006. – 384 с.
15. Семаго Н.Я. Проблемные дети: основы диагностической и коррекционной работы психолога / Н.Я.Семаго, М.М.Семаго. – М.: АРКТИ, 2000. – 208 с.
16. Стадненко Н.М. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М.Стадненко, Т.Д.Ілляшенко, Л.В.Борщівська, А.Г.Обухівська. – Кам'янець-Подільський: Абетка., 1998. – 144 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ

***Види самостійної роботи:** конспектування літератури; складання протоколів обстеження; портфоліо психодіагностичних методик, програми педагогічного обстеження.*

Питання та завдання для самостійного вивчення

Тема 1. Поняття про норму психічного розвитку та рівні аналізу цієї категорії у практичній психології.

Основні поняття психологічної діагностики. Методологічні підходи до оцінки психічного розвитку. На основі конспектування книги: Семаго Н.Я., Семаго М.М. Теория и практика оценки психического развития ребенка. – СПб: Речь, 2006. – 384 с.

Тема 2. Організація та зміст діяльності інклюзивних ресурсних центрів та шкільних команд супроводу дитини.

1. Функції, завдання, структура інклюзивних ресурсних центрів – конспект Положення про діяльність Інклюзивних ресурсних центрів.

Тема 5. Психологічне обстеження в ІРЦ.

1. Основні поняття психологічної діагностики.
2. Методологічні підходи до оцінки психічного розвитку.
3. Психологічна класифікація порушень психофізичного розвитку.
4. Етапи та принципи психологічного обстеження.
5. Структура психологічного діагнозу.

Конспект книги: Семаго Н.Я., Семаго М.М. Теория и практика оценки психического развития ребенка. – СПб: Речь, 2006. – 384 с

Тема 6. Нейро і патопсихологічна діагностика.

Розробити портфоліо методик нейро і патопсихологічної діагностики

Тема 7. Інтелект як об'єкт психодіагностики.

1. Поняття про інтелект.
2. Історія психодіагностики інтелекту.

Конспект книги: Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2006. — 351 с

Тема 8. Тести інтелекту.

Класифікація тестів інтелекту.

Конспект книги: Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2006. — 351 с

Тема 10. Якісний напрямок діагностики інтелекту.

Дослідження пізнавальної діяльності.

Конспект книги: Семаго Н.Я., Семаго М.М. Теория и практика оценки психического развития ребенка. – СПб: Речь, 2006. – 384 с

Тема 12. Діагностика порушень емоційно-вольової сфери.

1. Розробити програму обстеження емоційно-афективної сфери та особистості.

2. Розробити портфоліо методик діагностики емоційної сфери дітей дошкільного, молодшого шкільного та підліткового віку.

Тема 13. Рання діагностика порушень психічного розвитку.

1. Розробити програму психологічного обстеження дітей переддошкільного віку

2. Розробити програму психологічного обстеження дітей дошкільного віку

Тема 14. Педагогічне та логопедичне обстеження в ІРЦ.

1. Розробити програми педагогічного обстеження дошкільників.

2. Розробити програми педагогічного обстеження учнів молодшого шкільного віку.

3. Розробити програми педагогічного обстеження учнів 5-7 класів.
4. Розробити програми логопедичного обстеження дошкільників та молодших школярів.

Тема 15. Особливості психологічного обстеження дітей з сенсорними порушеннями.

Розробити портфоліо методик обстеження дітей з сенсорними порушеннями.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА (ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ)

Мета: поглиблення знань з предмету, формування на їх основі професійних умінь та навичок, створення умов для реалізації творчого потенціалу студентів

1. Розробити критерії оцінки рівня психічного розвитку дитини 4-го року життя.
2. Розробити критерії оцінки рівня психічного розвитку дитини 5-го року життя.
3. Розробити критерії оцінки рівня психічного розвитку дитини 6-го року життя.
4. Розробити програму педагогічного обстеження учнів з інтелектуальними порушеннями.
5. Розробити програму педагогічного обстеження учнів з сенсорними та моторними порушеннями (сліпота, слабозорість, глухота, зниження слуху, ДЦП).
6. Здійснити аналіз сучасних методів діагностики інтелекту психометричного напрямку.
7. Здійснити аналіз сучасних методів діагностики інтелекту якісного напрямку.
8. Здійснити аналіз сучасних методів діагностики інтелекту системного підходу.
9. Здійснити аналіз сучасних методів діагностики психічного розвитку дітей раннього віку.
10. Розробити програму діагностики порушень поведінки дошкільників (молодших школярів, підлітків).
11. Розробити анкету діагностики співвідношення рівнів базової емоційної регуляції.
12. Розробити програму діагностики комунікативних навичок дошкільників (молодших школярів, підлітків).
13. Розробити анкету для батьків щодо діагностики відхилень у психофізичному розвитку різних нозологій.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Асистент вчителя

В

Вимоги до самостійної роботи студентів
Вступ до спеціальності 016 Спеціальна освіта

Д

Дитина з порушеннями психофізичного розвитку
Диференційований залік
Діти з особливими освітніми потребами
Діти з затримкою психічного розвитку
Діти з інтелектуальними порушеннями
Діти з порушеннями зору
Діти з порушеннями емоційно-вольової сфери
Діти з порушеннями мовлення
Діти з порушеннями опорно-рухового апарату
Діти з порушеннями розумового розвитку
Діти з порушеннями слуху

З

Заклад вищої освіти

Е

Етапи виконання самостійної роботи

І

Інклюзивна освіта
Інклюзивне навчання
Інклюзивний заклад
Інклюзивно-ресурсний центр
Інклюзія
Історія корекційної психопедагогіки

К

Категорії порушень психофізичного розвитку
Кваліфікаційна характеристика
Конспект
Корекційна педагогіка
Корекційна психопедагогіка
Корекційна робота
Корекційний компонент освіти
Корекційний педагог
Корекційно-розвиткові заняття

Корекція
Курсова робота

М

Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності
Модульна контрольна робота

О

Олігофренопедагогіка
Олігофренопсихологія

П

Педагогіка інклюзивної освіти
Педагогічне спілкування
Професійна діяльність та особистість корекційного педагога
Професійна мотивація
Професіограма корекційного педагога
Професійне самовиховання
Психодіагностика
Психологія дитини з інтелектуальними порушеннями
Психолого-педагогічна оцінка розвитку дитину
Психолого-педагогічний супровід дитини

Р

Ректорський контроль знань
Реферат

С

Самостійна робота
Саламанкська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами
Семестровий екзамен
Спеціальна освіта
Спеціальна школа
Стаття

Т

Тези
Тест Векслера

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Б

Баудіш В.
Белкін А.С.
Бондар В.І.
Буйняк М.Г.
Буфетов Н.М.

В

Вержиховська О.М.
Виготський Л.С.
Висоцька А.М.

Г

Гаврилов О.В.
Гальперін П.Я.
Герье Е.В.
Гнезділов М.Ф.
Гуггенбюль І.
Граборов О.М.

Д

Декролі О.
Дмитрієва І.В.
Дмитрієва О.І.
Докучина Т.О.
Долгобородова Н.П.
Дульнев Г.М.

З

Забрамная С.Д.

Є

Єременко І.Г.

І

Іванова О.
Ітар Ж.

К

Ковальова О.А.
Козленко М.О.

Л

Левицький В.Е.

Липа В.О.
Лубовський В.І.
Лурія О.Р.

М

Матвеева М.П.
Мачіхіна В.Ф.
Мерсіянова Г.М.
Миронова С.П.
Монтессорі М.

Н

Намазбаєва Ж.

П

Певзнер М.С.
Пінський Б.І.

С

Сеген Е.
Селецький А.І.
Синьов В.М.
Синьова Є.П.
Смірнова А.Н.
Стадненко Н.М.
Супрун М.О.
Г.Сухарева

Т

Теплицька О.Й.
Турчинська К.М.
Тупоногов Б.К.

У

Ушакова І.П.

Х

Хохліна О.П.

Ч

Чопік О.В.

Ш

Шиф Ж.І.
Шевцов А.Г.

Шульженко Д.І.